

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 9.4.2013
Sayı : 915

13 Mart 2013

Oktay EKŞİ
Milletvekili (İst. - CHP)
Dışişleri Komisyonu Üyesi

TBMM Başkanlığına

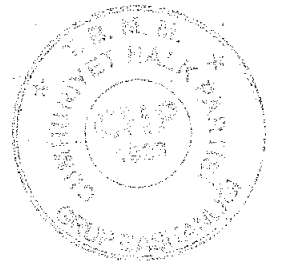
Yürürlükteki TBMM İktüzüğünü büyük çapta değiştirmeyi amaçlayan "TBMM İktüzüğü" önerimi ilâıkte sunuyorum. Gereğinin yapılmasına emirlerini dilerim.

Saygılarımla.

Oktay Ekşi

İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI				
Tali Komisyon				
Esas Komisyon	Anayasa			
Tarih:	5 Nisan 2013		E. No: 2/1435	
Ysm.Uzm.	Bşk.Yrd.	Başkan	Gn.Sek.Yrd.	Gn.Sek.
TBMM BAŞKANI				

GSM: +90 549 314 26 56
Tel.: +90 312 420 55 56 - 57
Faks: +90 312 418 26 56

e-posta: o.oktayeksi@gmail.com
web: www.oktayeksi.com.tr
Adres: A Blok ÜZ 2. Banko
KRS TBMM - ANKARA

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
09 Nisan 2013
Numara:

T B M M KÜTÜPHANE VE ARŞİV HİZM. BAŞKANLIĞI
09 Nisan 2013
No : 199544

Oktay Ekşi

İstanbul Milletvekili

GENEL GEREKÇE

Son olarak 1996 yılında değiştirilen ve o tarihten beri uygulanmakta olan TBMM İçtüzüğü, hemen herkesin mutlaka değiştirilmesi gerektiğinde görüş birliği içinde olduğu bir metindir. Ancak sebep ne olursa olsun, bu istek bugüne kadar gerçekleşebilmiş değildir.

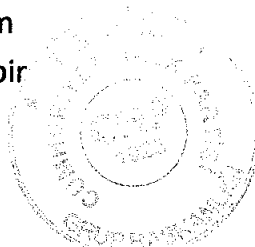
İçtüzük kavramı siyasi yaşamımıza 13 Mayıs 1877 tarihli “Heyet-i Mebusan Nizamname-i Dahilisi” ile girmiştir. Onun yerini aynı isimli ve 1914 tarihli Nizamname almış, bu da 1927’ye kadar uygulanmıştır. Tek parti dönemi ve Takrir-i Sükûn Kanunu gibi, rejimin en sert olduğu yıllarda uygulanan 1927 tarihli İçtüzük, çok partili yıllarda doğan ihtiyaçlara da yanıt vermiştir. Ancak İçtüzüğün özellikle “denetimle” ilgili kurallarından rahatsızlık duyan siyasi iktidar, İçtüzüğü 1957 yılında değiştirmiştir. Bunu 1973’de onu da 1996 yılında yapılan değişiklikler izlemiştir.

İçtüzüklerin geçmişini ve yapısını inceleyince, genel beklentinin aksine, Parlamentomuz tarihindeki en demokratik İçtüzüğün 1927-1957 dönemine ait olduğu görülmektedir. Gerçekten 1957 İçtüzüğü muhalefetin bazı haklarını daraltmış olmasına rağmen, sonrakilerden daha özgürlükçüdür. Bu kanaatin dayanağı, Parlamentonun, yürütme gücünü ne ölçüde denetleyebildiğine ilişkin hükümlerdir.

Parlamentonun “denetleme” yetkisi ve imkânı her tüzük değişikliğinde biraz daha törpülenmiş, “yasama” ile “denetleme” arasındaki denge, “denetleme” aleyhine değişmiş, 1996 değişikliği ile “denetleme” işlevi nerdeyse “tanınmayacak kadar” sayılacak kadar bozulmuştur. 1996 değişikliği onunla kalmamış, milletvekillerini birer “oylama makinesi” gibi görmüş, onların yasama sürecine katılımını da “göstermelik” hale getirmiş, daha kısa bir ifadeyle TBMM’yi “parlamento” olmaktan çıkartıp bir “kanun fabrikası” konumuna indirmiştir.

İşte bu önerinin hazırlanmasının gerisinde yatan amaç, Türkiye Büyük Millet Meclisini, iyi işleyen bir demokratik rejimin, “yasama/denetleme” dengesine sahip bir parlamentosundaki kurallara kavuşturmadır.

Gerçekten, bir yasa koyucunun “parlamento” sıfatını hak edebilmesi için orada hem “yasa yapma” işlevinin hem de “yürütmeyi denetleme” görevinin dengeli ve etkin bir

şekilde yerine getirilmesi şarttır. Oysa Türkiye’de, hızlı fakat kalitesi düşük bir “yasama süreci” ile “yasama” karşısında çok zayıflatılmış bir “denetleme” süreci egemendir.

Yasa yapılmasında etkinliğin ve kalitenin sağlanabilmesi için:

- a) Gündeme gelen her konunun tüm boyutlarıyla tartışılması,
- b) Bu tartışmanın tam bir “müzakere” şeklinde olması;
- c) Yasa yapma faaliyetinin en iyi sonucu verecek bir süreçten geçmesi şarttır.

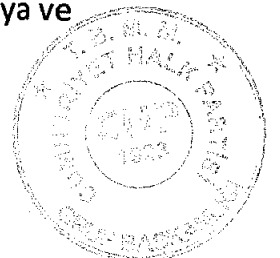
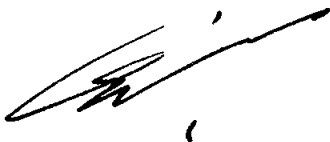
Denetleme görevinin gereğince yapılabilmesi ise, soru (sözlü soru, yazılı soru, acil soru, gensoru) müessesesiyle, meclis araştırması, meclis soruşturması müesseselerinin etkin bir şekilde kullanılabilmesi koşuluna bağlıdır.

Bütün bunların başında, milletvekillerini “işlevsizlikten” kurtarıp birikimleriyle, uzmanlıklarıyla, yasama ve denetleme süreçlerine en geniş ve yoğun şekilde katılabilecekleri ortama kavuşturmak gelir.

Yürürlükteki 1996 tarihli İktüzük bu yönden de vahim denecek kadar kötü kurallara sahiptir. Çünkü bu İktüzük, milletvekillerinin görüşlerini dile getirmelerini (örneğin TBMM kürsüsünden konuşmalarını) vakit kaybı sayan, parlamentoyu “konuşulan yer” olarak değil, “insanların mümkün olduğunca az konuşması gereken yer” olarak gören bir anlayışın ürünüdür. O İktüzükte konuşmacının ne dediği değil, kaç dakika konuştuğu önemlidir. Kurallar o kadar terstir ki, parlamenter sistemin temeli olan “son söz milletvekilinindir” ilkesi bile bu İktüzükte inkâr edilmektedir. (Madde 98/3)

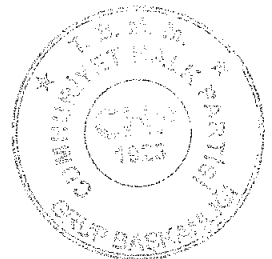
Bu öneri, yukarıdaki gerçekleri dikkate almakta ve “milletvekillerinin sürece katkısını en üst düzeye çıkarmalarını” önemseyen bir bakış açısını yansıtmaktadır.

“İktüzük Değişikliği Önerisi” hazırlanırken, 1960 ve 1980 Ara Rejim dönemlerinin yasa koyucuları tarafından uygulanan İktüzükler dışındaki tüm İktüzükler (1877; 1914; 1927; 1957; 1973 ve 1996 İktüzükleri ile 23’üncü Dönemde dört siyasi parti temsilcileri tarafından hazırlanan 2011 tarihli İktüzük Değişikliği Teklifi) incelendi. Neticede 2011 tarihli İktüzük Değişikliği Teklifinin sistematığının hukuk mantığına ve bugünün ihtiyaçlarına daha uygun olduğu kanaatiyle, düzenleme o baz üstüne oturtuldu. Bu yüzden yürürlükteki İktüzüğün hükümlerini değiştiren, bir kısmını yürürlükten kaldıran bir düzenleme imkânsız hale geldi. Sonuç olarak öneri tamamen yeni bir İktüzük şeklinde hazırlandı. Bir başka deyişle elbet yürürlükteki İktüzüğün birçok maddeleri ile 2011 tarihli İktüzük Değişikliği teklifinin birçok maddeleri bu öneride de yer aldı. Ancak bu metinlerden alınan hükümler yanında, yukarıda değinilen şikayetleri gideren, TBMM’ye tam bir parlamento işlevi kazandırmaya ve milletvekillerini işlevli hale getirmeye odaklanan hükümler önerildi.

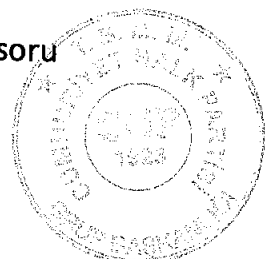

Nitekim bu öneriyle:

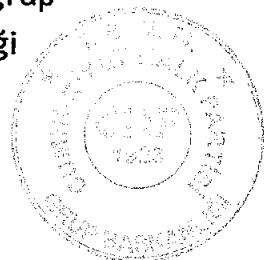
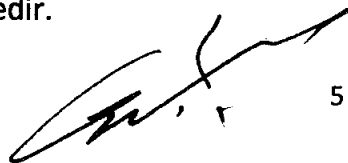
- 1) Yasama ve denetleme işlevlerinin en verimli şekilde yaşanabilmesi için siyasi parti grupları arasında diyalog ortamı yaratılmaktadır. Bunun için Danışma Kurulunun yetkileri artırılmakta, bir siyasi parti grubunun ötekiler üzerinde baskı uygulamasına engel olmakta, böylece “diyalog”u zorunlu hale getirmektedir. Buna rağmen sonuç alınamazsa Danışma Kurulu yerine o konuda karar verme yetkisi TBMM Başkanına aktarılmaktadır.
- 2) Bugün TBMM’deki en yoğun şikâyet sebebi olan “Genel Kurul gündemini öğrenememek” olgusu sonlandırılmaktadır. Bu amaçla Danışma Kuruluna, Genel Kurulun bir ay sonraki dönemde yapacağı görüşmelerin “Kesin Gündemini” belirleme, ondan bir sonraki ay görüşülecek konuların da Taslak Gündemini hazırlayıp açıklama görevi verilmektedir.
- 3) Siyasi hayatımızın gerginleşmesinin –diyalog ortamının oluşamamasının- en önemli sebebi veya sebeplerinden biri olan halka (veya o partinin taraftarlarına) açık Grup Toplantıları yerine, parlamenter sistemin gerçek (kapalı) grup toplantıları yapılmasını sağlayacak bir hüküm getirilmektedir.
- 4) Yürürlükteki İktüzüğün Danışma Kurulu ile ilgili ve en fazla suiistimal edilen “Danışma Kurulunda anlaşmaya varılamayan konunun doğrudan Genel Kurula getirilmesi” kuralı kaldırılmaktadır. Böylece her birleşim başında görüşmeleri anlamsız şekilde bloke eden “Araştırma Önergeleri”ne harcanan vaktin “yasa yapma” veya “denetleme” amacıyla kullanılmasının önü açılmaktadır. Getirilen hüküm, TBMM’nin her hafta sadece bir Araştırma Önergelerini görüşmesine imkân vermektedir.
- 5) Öneri TBMM Komisyonları arasındaki “esas komisyon- talii komisyon” ayrımını kaldırmaktadır. Böylece komisyonları gizli bir hiyerarşi çizgisine koyan anlayış terk edilmektedir. Öneri birden fazla komisyonu ilgilendiren konuların onlar tarafından da incelenmesine olanak vermekle birlikte, Genel Kurul görüşmelerinde, TBMM Başkanının belirlediği nihai (son) komisyon raporunun temel alınacağını bildirmektedir. Bununla birlikte Başkanın bir konuyu yanlış bir komisyona havale ettiğini düşünen milletvekilinin itiraz edip yanlış düzelttirmesi yolu açılmaktadır.
- 6) Komisyonların Başkanlık Divanında Başkanın ve bir kâtip üyenin iktidar partisinden seçilmesi ancak Başkanvekilliği ile bir kâtip üyeliğin muhalefete bırakılması önerilmektedir. Böylece Komisyon yönetiminde yumuşak bir “iç denetim” mekanizması kurulmaktadır. Bu düzenlemenin, muhalefetin de önerilerinin görüşülmesine olanak sağlaması umulmaktadır.

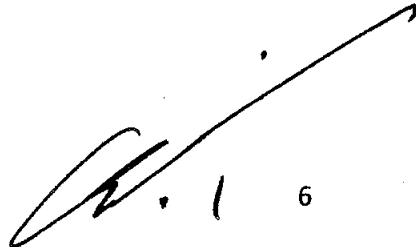
- 7) Komisyonlarda "raportörlük" tekrar ve aktif bir rol verilerek yaşama geçirilmektedir. Öneri, o konunun uzmanı kim ise raportörlüğün ona verilmesini ve Genel Kurul'da raporunu bizzat savunmasını sağlayacak şekildedir.
- 8) Komisyonların etkinliğini artırmak amacıyla, "sözlü soru"ların sadece Genel Kurulda yanıtlanmasına imkân veren bugünkü içtüzük hükmü yerine, Komisyonda da yanıtlama yolu açılmaktadır.
- 9) Komisyonların etkinliğini artıracak öteki öneri, Komisyonda ele alınan her önerinin öncelikle "Anayasaya aykırı olup olmadığı yönünden irdelenmesini" emretmektedir.
- 10) Komisyonlar yönünden getirilen bir başka yenilik görüşülen konuyla ilgili Komisyon Raporunda, hangi önerinin hangi gerekçeyle kabul veya ret edildiğinin açık bir gerekçeyle yazılması zorunluluğudur.
- 11) Genel Kurulun çalışma saatleri 15.00'den 14.00'e alınarak TBMM'nin bir haftada en az üç saat fazla çalışması sağlanmakta, ayrıca gündemdeki konular görüşülmeden birleşimin kapatılamayacağı hükme bağlanmaktadır.
- 12) TBMM Başkanı gibi Başkanvekillerinin de "üyeleri bulundukları siyasi partinin etkinliklerine katılamayacakları" vurgulanmaktadır.
- 13) TBMM çalışmalarında şeffaflığı en üst düzeye çıkarabilmek için, TBMM'nin hemen hemen tüm işlemlerini (kesin ve taslak gündemleri, yasa tasarılarını ve tekliflerini, verilen değişiklik önergelerini, soru önergelerini ve onlara verilen yanıtları, raporları) açıklayan bir "Meclis Resmi Bülteni"nin yayımlanması emredilmektedir.
- 14) TBMM'nin "denetleme" işlevini etkin hale getirmek amacıyla, birleşimin açık olduğu her gün, Başkanlık Divanının sunuşlarını izleyen 45 dakikanın "sözlü soru ve yanıtlara" ayrılması zorunlu kılınmaktadır.
- 15) 2011 tarihli İçtüzük Değişikliği Teklifinde de "Acele Soru" adıyla ileri sürülen "Acil Soru" kurumu getirilmektedir. Acil Soru görüşmeleri her Çarşamba günü saat 15'te başlayıp 15.30'da bitecektir. Bir sorunun "Acil Soru" sayılması için ilgili bakana yöneltilecek en çok 50 kelimelik tek sorunun, o Çarşamba Saat 15'den en geç 48 saat önce TBMM Başkanlığına verilmesi zorunludur.
- 16) Sözlü soruların halen yapıldığı gibi, toplu halde ve ilgili bakanın istediği zaman yanıtlanması usulü terk edilmekte, 1876'dan itibaren tam 120 yıl boyunca uygulandığı gibi "her soru ayrı bir görüşme konusudur" ilkesi geri getirilmektedir.
- 17) Sözlü soru görüşmelerini bir veya birkaç milletvekiline ait önergelerin doldurmasını önlemek için bir milletvekilinin aynı birleşimde sadece bir soru önergesinin görüşüleceği hükmü getirilmektedir.

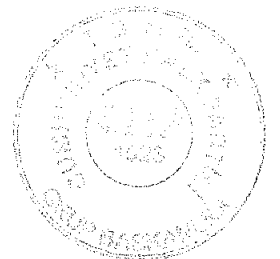

- 18) Bir sözlü soru önergesinin sırası geldiği halde aynı bakan tarafından iki birleşimde de yanıtlanmaması halinde TBMM Başkanının ilgili Bakana, "TBMM'nin denetim işlevinin aksamasından duyduğu üzüntüyü" ifade eden bir mektup yazması ve bu mektubun Meclis Resmi Bülteninde yayımlanması hükme bağlanmaktadır.
- 19) Yazılı soruların zamanında yanıtlanmaması durumunda "Sözlü Soru"ya dönüşmesi ve ilk birleşimde yanıtlanması kuralı getirilmektedir.
- 20) Meclisin tatile girdiği aylarda verilen Yazılı Soru önergelerinin işleme konmasını yeni yasama yılının başladığı tarihe (1 Ekime) kadar geciktiren uygulamaya son verilmektedir.
- 21) TBMM'nin "denetleme" işlevine, belli bir konuda Meclis Araştırması yapılması amacıyla verilen önergenin gündeme alınmasına gerek olup olmadığı konusundaki görüşmesi sonunda:
- a) İstemin kabulü;
 - b) İstemin reddi şıklarına ek olarak
 - c) O konuda hükümet adına ilgili bakanlığın TBMM'ne bir defaya mahsus olmak üzere veya periyodik olarak rapor sunmasına karar verilmesi suretiyle "bilgi edinme" yolu eklenmektedir.
- 22) Genel Kurul görüşmelerinde milletvekillerinin kendilerini ifade etmelerine imkân verilmekte örneğin konu görüşüldüğü sırada Başkanlık Divanına başvurup söz istemesinin ve konuşmasının önündeki engeller kaldırılmaktadır. Öte yandan konuşmacının konu dışına çıkması durumunda Başkan tarafından sözünün kesilmesini isteyen bir "amir hüküm" getirilmektedir.
- 23) TBMM Genel Kurul görüşmelerinin bir "monologlar" dizisi düzeninden gerçek bir "müzakere" düzenine kavuşması için, -kural olarak- iki kişi aleyhinde, iki kişi üzerinde, iki kişi de lehinde konuşma yapmadan ve -istem halinde- grubu olmayan bir milletvekili konuşmadan "görüşmelerin yeterliği" yönündeki önergelerin işleme konulamayacağı hükme bağlanmaktadır.
- 24) Görüşmelerde genel kural olarak, hükümet, siyasi parti grupları ve komisyon sözcüsünün 20'şer dakika, şahsı adına konuşan milletvekillerinin onar dakika konuşabilecekleri ifade edilmektedir. Maddeler üzerindeki konuşmalar beşer dakika ile sınırlı tutulmaktadır.
- 25) Anayasanın belirlediği Bütçe, Gensoru, Güven İstemi, Genel Görüşme gibi konuların görüşmesi "Özel Gündem"li birleşimlere alınmakta, bu görüşmelerde genel kurala göre daha uzun konuşma süreleri uygulanmaktadır.
- 26) Meclis Soruşturması istemlerinin görüşülmesinde "grup kararı" alınması, grup adına konuşma yapılması yasaklanmakta, sonucun "gizli oy"la belirleneceği belirtilmektedir.

- 27)TBMM adına yayınlanan “Ortak Bildiri”nin kuralları (bir bildiriye ne zaman Ortak Bildiri denebileceği) açıklığa kavuşturulmaktadır.
- 28)TBMM Genel Kurul görüşmelerinin halen en çok eleştirilen bölümlerinin başında gelen “Gündem Dışı” konuşmalar, uygulamadan kaldırılmaktadır.
- 29)Yasa yapma tekniğine taban tabana zıt olduğu bilinen “Torba Kanun” uygulamasına son verilmektedir.
- 30)Halen Genel Kurulun çalışmalarına başlaması için üye sayısının en az üçte birinin hazır bulunmasını şart koşan kuralı, “karar yeter sayısı” olarak gören anlayışa karşın “üye tam sayısının en az dörtte birinin oturumda hazır bulunmasını” yeterli sayan kuralı geçerli kılan düzenleme getirilmektedir.
- 31)Bütçe kanun tasarılarının Genel Kurulda görüşülmesiyle ilgili uygulama, konunun önemine ve “parlamento” geleneklerine uygun (her bütçe ayrı bir görüşme konusudur ilkesini yaşama sokan) kurallara bağlanmaktadır.
- 32)“Temel Kanun” kavramı korunmakta ancak bu imkânın “kötüye kullanımını” önleyecek koşullar getirilmektedir.
- 33)Tüm yukarıdakilerden ayrı olarak, 2011 tarihli İçtüzük Değişikliği Teklifinde olduğu gibi bir “Parlamento Etik Kurulu” bir de “Parlamento Akademisi” kurulması önerilmektedir.
-

MADDE GEREKÇELERİ

Yasama dönemi, yasama yılı, birleşim, oturum

Madde 1- Yürürlükteki İktüzüğün birinci maddesi esas alınmakta ancak ifade zaafı giderilerek tanımlar ve amaç net bir şekilde ifade edilmektedir.

Üye tamsayısı

Madde 2- Yürürlükteki İktüzüğün ikinci maddesi esas alınmakta ancak ifade zaafı giderilerek tanımlar ve amaç net bir şekilde ifade edilmektedir.

İlk toplantı ve ant içme

Madde 3- Yürürlükteki İktüzüğün üçüncü maddesi esas alınmakta ancak ifade zaafı giderilerek tanımlar ve amaç net bir şekilde ifade edilmektedir.

Yasama yılının başlaması

Madde 4- Cumhurbaşkanının Meclisi açış konuşması ardından, yeni yasama yılının açılışı ve bu yıldan beklentilerini ifade etmeleri koşuluyla siyasi parti gruplarına onar dakikayı aşmamak üzere görüşlerini açıklama olanağı verecek şekilde yürürlükteki madde değiştirilmektedir.

Ara verme

Madde 5- Yürürlükteki İktüzükte "ara verme" ile "tatil" tanımları (farklı kelimelerle ifade edilmekle birlikte) aynıdır. Bu zaafı gidermek için "ara verme"nin "çalışmaların 15 günü geçmemek üzere ertelenmesi" anlamına geldiği belirtilmektedir.

Tatil

Madde 6- "Tatil" kavramının, TBMM'nin çalışmalarına "tatil" kaydı koyarak ara vermesi anlamına geldiği ifade edilmekte ve "TBMM'nin bir yasama yılında en çok üç ay tatil yapabileceği" hükmü korunmaktadır.

Ara verme veya tatilde toplantı

Madde 7- Yürürlükteki İktüzüğün "ara verme veya tatilde toplantı" ile ilgili yedinci maddesi esas itibarıyla korunmakta, maddeye "tatil" kavramının, TBMM'nin denetleme işlevini de tatile sokma sonucu vermeyeceğini belirten (yürürlükteki İktüzüğün 183'üncü maddesinin yanlış yorumundan doğan şikâyetleri gideren) bir fıkra eklenmektedir.

1

Ara başlık- Yürürlükteki İctüzüğün "İKİNCİ KISIM" ana başlığı altındaki "Türkiye Büyük Millet Meclisinin Kuruluşu" ifadesi TBMM'nin her dönem yeniden kurulmadığı, 23 Nisan 1920 tarihinin tek "kuruluş tarihi" olduğu dikkate alınarak değiştirilmekte onun yerine "Yasama Döneminin Başlaması" ifadesi konulmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

Yasama Döneminin Başlaması

Geçici Başkanlık Divanı

Madde 8- Yasama döneminin başında kurulan "Geçici Başkanlık Divanı"nda TBMM'nin en genç 6 milletvekiline "Kâtip üye"lik verilirken onları izleyen iki genç üyenin de geçici olarak "İdare Amiri" görevi üstlenmeleri böylece Geçici Başkanlık Divanının da eksiksiz olması sağlanmaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının seçimi ve görev süresi

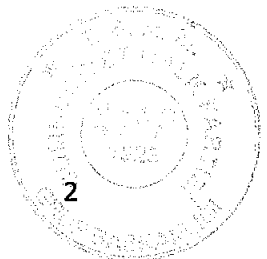
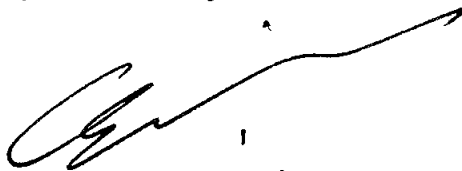
Madde 9- Yürürlükteki İctüzüğün onuncu maddesi esas alınmakta ancak kurallar daha net ifade edilmekte örneğin "(adaylar) milletvekili genel seçimlerinden sonra, Meclisin toplandığı günden itibaren (...) beş gün içinde Başkanlık Divanına bildirilir" yerine "(adayların) yeni yasama döneminin başladığı günden itibaren üç gün içinde" Başkanlık Divanına bildirilmesi gerektiği ifade edilmektedir.

Başkanlık Divanının kuruluşu

Madde 10- İctüzüğün, Başkanlık Divanının kuruluşuna ilişkin dokuzuncu onbirinci ve onüçüncü maddeleri hükümleri esas itibariyle korunmakta ancak ifadelerin yeri yasa yapma tekniğine uygun olarak değiştirilmektedir.

Siyasi Parti Gruplarının Başkanlık Divanında temsili

Madde 11- İctüzüğün, Parti Gruplarının Başkanlık Divanında temsiline ilişkin onbirinci maddesi hükümleri esas itibariyle korunmakta, maddede kâtip üyelerle idare amirlerinin görev alanları dağılımını belirleme yetkisi Genel Kuruldan alınarak Danışma Kuruluna sorması koşuluyla TBMM Başkanına verilmektedir.

Başkanlık Divanında boşalma

Madde 12- İÇTÜZÜĞÜN “Başkanlık Divanında boşalma”yı düzenleyen 12’nci maddesi hükmü esas itibariyle korunmaktadır.

Başkanlık Divanının görevleri

Madde 13- Başkanlık Divanının görevlerine ilişkin İÇTÜZÜK maddesinde bunların hukuki dayanakları arasında unutulmuş olan “Anayasa”, yeni maddeye konulmaktadır.

Başkanın görevleri

Madde 14- Başkanın görevlerine ilişkin yürürlükteki hükme ;

- a) “Türkiye Büyük Millet Meclisinin manevi şahsiyetini, hak ve hukukunu korumak” hükmü eklenmekte;
- b) Bu öneride çok işlev sahibi bir yapıya dönüştürülen Danışma Kurulunun anlaşmazlık nedeniyle kilitlenmesi halinde doğacak sorunun çözülebilmesi için “Danışma Kurulunda uzlaşma sağlanamaması halinde onun yerine karar verme yetkisi tanınmakta;
- c) Süresinde cevaplandırılmayan yazılı soru önergelerinin cevaplandırılması için ilgili bakanı yazıyla uyarmak görevi verilmekte
- d) Cumhurbaşkanı vekâlet ettiği sürece “Başkanlık” yetkilerini kullanamayacağı belirtilmektedir.

Başkanvekillerinin görevleri

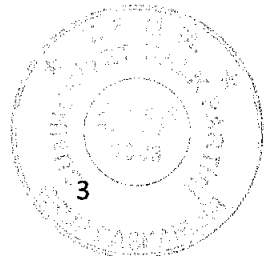
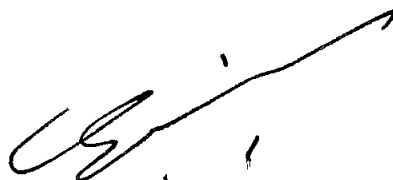
Madde 15- İÇTÜZÜĞÜN, Başkanvekillerinin görevlerini sayan 15’inci maddesi, 2010 tarihli “İÇTÜZÜK Uzlaş Komisyonu”nun önerisindeki 15’inci maddenin aktarılması suretiyle değiştirilmektedir. Böylece görev alanı belirli hale getirilmekte ayrıca TBMM Başkanı için konulan “parti faaliyetine katılma yasağı”, Başkanvekilleri için de geçerli kılınmaktadır.

Kâtip üyelerin görevleri

Madde 16- Kâtip üyelerin görevlerine ilişkin İÇTÜZÜK hükmü aynen korunmaktadır.

İdare amirlerinin görevleri

Madde 17- İdare Amirlerinin görevlerine ilişkin İÇTÜZÜK hükmü esas itibariyle bu öneriye aktarılmaktadır.

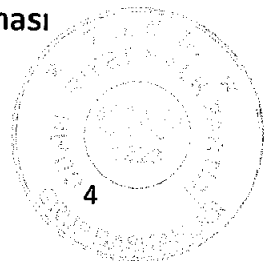
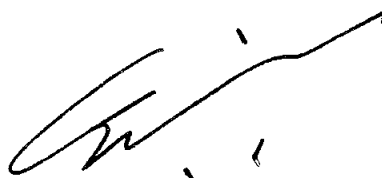
Siyasî parti gruplarının kuruluşu

Madde 18- Siyasi Parti Gruplarının kuruluşuna ilişkin İttüzük hükmü korunmakta, buna partilerin grup toplantılarının “ilgili parti tüzüğünün veya Grup İç Yönetmeliğinin belirlediği kişiler dışında herkese kapalı” olacağı hükmü eklenmektedir. Bu önerinin getirilmesinin amacı, her hafta Salı günü halka (daha doğrusu o partinin taraftarlarına) açık toplantıların niteliği, yapısı ve atmosferi gereği parti liderlerinin birbirinden sert konuşmalarla siyasi havayı her gün biraz daha germelerini önlemektir. İkinci amaç TBMM binasını bir siyasi parti konumuna girmekten alıkoymak ayrıca siyasi yaşamın sağlığının bozulmasını engellemektir.

Danışma Kurulu

Madde 19- Danışma Kurulu Anayasamızda bulunmayan ancak 1973 yılından beri parlamento yaşamımızda önemli bir yeri olan organdır. Parlamentonun sağlıklı şekilde işlemesine uzun yıllar ciddi katkıda bulunan Danışma Kurulu İttüzükte yapılan 1996 tarihli değişikliğe konan bir hükümle, TBMM Genel Kurul çalışmalarını işlevsiz, anlamsız ve sonuçsuz konuşmalarla yörüngesinden ve amacından saptırmıştır. Konan hüküm, “Danışma Kurulunda bir konuda karara varamazsa”, Meclis Başkanının veya siyasi parti gruplarının kendi önerilerini ayrı ayrı Meclis Genel Kuruluna sunmalarına imkân vermektedir. Bu istemler gündemin hemen başlarında yer almakta, böylece TBMM Genel Kurulu, kendi normal gündemine geçmeden bloke edilmektedir. Örneğin üç araştırma önergesi, asgari otuzar, (pratikte kırkar) dakika süren ve çoğu kez kimsenin ilgisini çekmeyen konuşmalara yol açmakta ve bu yüzden Genel Kurul uzun süre (bazen 3 bazen 4 saat süreyle) kendi gündemini görüşme imkânı bulamamaktadır. İşte bu mülahazalarla İttüzüğün Danışma Kurulu ile ilgili maddesi yeni baştan düzenlenmekte, öncelikle “anlaşma olmazsa Genel Kurula taşıma” hükmü kaldırılmaktadır. Onun yerine Danışma Kurulunun temel görevinin “siyasi parti grupları arasındaki diyalogu geliştirmek ve TBMM’nin yasama ve denetleme işlevlerini etkin ve dengeli bir şekilde yerine getirmesini sağlayacak çözümler üretmek” olduğu belirtilmektedir. Bu bağlamda:

- a) Danışma Kurulu üyelerinden biri katılmasa da toplantının yapılabileceği ve katılanlardan biri muhalefet etse de karar alabileceği hükmü getirilmektedir. Böylece bir partinin Danışma Kurulunu bloke etmesi ihtimali önlenmektedir.
- b) Danışma Kurulunun buna rağmen bir konuda karar alamaması halinde, karar yetkisi doğrudan TBMM Başkanına geçmektedir.
- c) Buna karşın Kurul, uyumlu bir şekilde çalışması ve “oybirliği ile” karar alması durumunda Genel Kurul ve Komisyon gündemlerinin sırasını değiştirme yetkisiyle donatılmaktadır.

Danışma Kuruluna, İçtüzüğün diğer maddelerindeki hükümlerle, TBMM'nin gündemini belirleme, çalışma düzenini sağlıklı biçimde kurma gibi görevler verilmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Komisyonlar

Komisyonların kuruluşu

Madde 20- Komisyonların göreve bir an önce başlayabilmesi için ilk toplantıya kaç üye katılırsa katılsın toplantının resmen başlayacağı hükme bağlanmakta, ancak Komisyon Başkanlık Divanı seçimi yapılabilmesi için toplantıda en az üye tam sayısının salt çoğunluğu sayısı kadar üyenin hazır bulunması şart koşulmaktadır.

Komisyon türleri

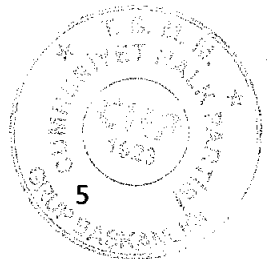
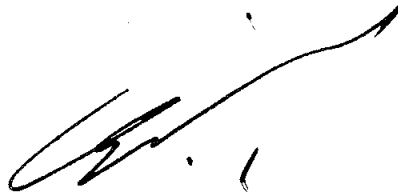
Madde 21- TBMM'de üç tür komisyon kurulabileceği hükme bağlanmaktadır. Birinci tür, "daimi ihtisas komisyonları"dır. Bunlar Anayasa, kanunlar veya İçtüzükte sayılan komisyonlardır. İkinci tür "Geçici Komisyonlar"dır. Bunlar da "Karma Komisyon", "Meclis Araştırması" ve "Meclis Soruşturması" komisyonlarıdır. Hangi hallerde nasıl kurulacakları Anayasada, Kanunlarda ve İçtüzükte yazılıdır. Üçüncü tür, TBMM Başkanının teklifi üzerine Danışma Kurulunun kararına dayanılarak kurulan ve uzmanlardan oluşan Özel Komisyonudur.

Daimi İhtisas Komisyonları

Madde 22- Daimi ihtisas komisyonları sayılmaktadır. Burada 23 komisyonun adı vardır. Öneri yürürlükteki İçtüzüğün "esas komisyon, talii komisyon" ayrımını kabul etmediği, komisyonlar arasında hiyerarşik bir farklılık görmediği için düzenleme, komisyon isimlerini alfabetik sıralama ile sunmaktadır.

Parti gruplarının komisyonlarda temsili

Madde 23- Maddenin yeni şekliyle, komisyon üyeliklerinin parti grupları ve "grubu olmayan milletvekilleri" arasında dağılımı –yürürlükteki içtüzüğün temel yaklaşımını korumakla birlikte- yeniden düzenlenmektedir. Değişiklik Komisyon üyelikleri seçiminde Danışma Kurulunu söz sahibi etmekten ibarettir.

Komisyon üyeliklerinde boşalma

Madde 24- Komisyon üyeliklerinde boşalma olursa izlenecek usulü göstermektedir. Maddedeki düzenleme yürürlükteki içtüzüğün 22'nci maddesiyle uyumludur.

Komisyonlara havale

Madde 25- Madde, kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM Başkanı tarafından komisyonlara havale işleminde değişiklik yapmakta, "esas komisyon", "talii komisyon" ayrımını kaldırmaktadır. Böylece bir yandan komisyonlar arasında adı konmadan var sayılan "hiyerarşiye" son verilmekte öte yandan, Başkanın TBMM'de görüşülmesi istenen tasarı ve teklifleri ve bunların akışını daha yakından izlemesindeki yarar güçlendirilmektedir. Bununla birlikte "komisyona havale" işleminde keyfi uygulamaya fırsat bırakmamak için, hangi tasarı ve teklifin nereye havale edildiğinin Meclis Resmi Bülteninden kolayca izlenmesi ve bir haftalık süre içinde itiraz yoluyla yanışın düzeltilmesi sağlanmaktadır.

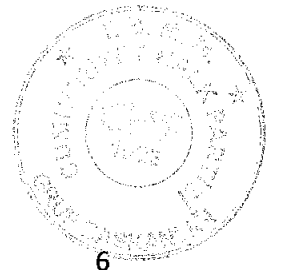
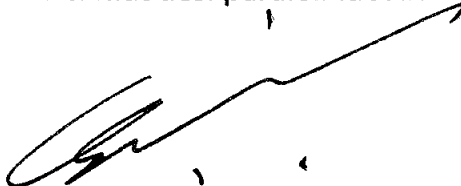
Başkanın bir konunun birkaç komisyonda ayrı ayrı görüşülmesine ihtiyaç duyması halinde, Genel Kurul görüşmelerinde raporu esas alınacak komisyonu "nihai (son) komisyon" olarak belirleme yetkisi vardır.

Komisyon Başkanlık Divanı

Madde 26- Komisyonların başkanlık divanında, parlamenter geleneklere uygun olarak iktidar partisine mensup milletvekillerinin Başkan olması, bir kâtip üyenin iktidar partisinden seçilmesi kuralı korunmakta ancak komisyona gelen konuların gecikmeksizin ele alınmasını temin edecek yumuşak bir iç denetim mekanizması oluşturmak amacıyla, Başkanvekilliği ile ikinci kâtip üyeliğın muhalefete bırakılması önerilmektedir.

Madde ayrıca, TBMM'nin eski içtüzüklerinde ve yıllar süren uygulamalarında görülen "Raportörlüğe" (Mazbata Muharrirliğine) tekrar hak ettiği önemi iade eden bir düzenleme yapmaktadır. Böylece ele alınan konuya en fazla vakıf olan üyenin o konunun raportörlüğüne seçilmesi, yasa yapma sürecinin o aşamadaki sorumluluğunu raportörün daha fazla üstlenmesi ve gerektiğine Komisyon adına konuyu Genel Kurulda bizzat savunması olanağı verilmektedir. Bu suretle görüşülen konunun iyi tartışılarak olgunlaştırılması ve yasanın öngörüden yoksun hükümlerden, dil (Türkçe) yanışı veya zaafı ile malûl ifadelerden kurtulması amaçlanmaktadır.

Maddenin diğeri hükümleri içtüzüğün 22'nci maddesi paralelindedir.

Komisyon gündemi, toplantı yeri ve çağırısı, karar yeter sayısı

Madde 27- Komisyonların toplantıya çağırılmasına ilişkin yürürlükteki kural yetkiyi sadece Komisyon Başkanlarına bıraktığı halde, bazı komisyonlarda görülen gereksiz iş yığılmalarını önleyebilmek için öneri, bu yetkiyi TBMM Başkanına da vermektedir.

Madde ayrıca "komisyonun kendi gündemine egemen olduğunu" vurgulamakta, Komisyon görüşmelerinin aynen Genel Kurul'da olduğu gibi "Taslak Gündem" ve "Kesin Gündem" esasına bağlanmasını önermektedir.

Maddenin getirdiği yeniliklerden biri, komisyon görüşmelerinde genellikle karşılaşılan, "başkan öyle formüle ettiyse, itiraz etmeyelim, komisyon o şekilde karar vermiş sayılsın" anlayışının (ve uygulamasının) terk edilmesini amaçlayan hükümdür. Bu hüküm komisyondaki son oylamanın "açık oy"la yapılmasını, böylece üye milletvekilinin oyu ile vicdani kanaati arasında doğabilecek zıtlığın önlenmesini amaçlamaktadır.

Komisyon toplantılarına katılma

Madde 28- Her milletvekilinin "kapalı" yapılmayan ihtisas komisyonları toplantılarına katılabileceğini, konuşabileceğini ancak öneri ve oy veremeyeceğini ifade eden İktüzük hükmü esas itibariyle korunmakta ancak Soruşturma, Araştırma komisyonlarıyla "Özel" komisyon çalışmalarına girme hakkına o komisyon tarafından sınırlama getirilebileceği hükme bağlanmaktadır.

Madde ayrıca medya mensuplarının ihtisas komisyonlarına girme hakkını düzenlemektedir.

Komisyonlara devam

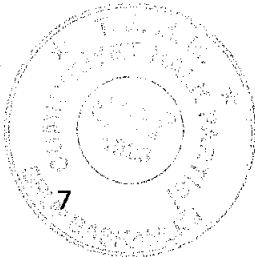
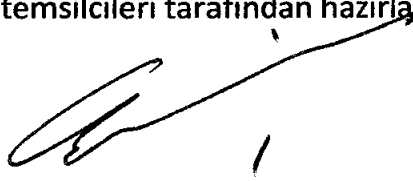
Madde 29- Komisyon üyelerinin toplantılara katılımını zorunlu sayan hüküm esas itibariyle korunmaktadır.

Komisyonlarda kapalı oturum

Madde 30- Kapalı yapılan komisyon toplantılarıyla ilgili mevcut İktüzük hükmü esas itibariyle korunmaktadır.

Komisyon tutanakları

Madde 31- Adalet ve Kalkınma Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi ile Barış ve Demokrasi Partisi temsilcileri tarafından hazırlanarak TBMM

Başkanlığına sunulan 11 Nisan 2011 tarih ve 2/901 Esas No'lu "TBMM İçtüzüğü Teklifi"nin (bundan böyle **2011 tarihli İçtüzük Teklifi** diye adlandırılacaktır) 30'uncu maddesinde de önerildiği gibi, bütün Komisyonlarda, görüşmelerin "ses kayıt cihazı" ile kayda alınması önerilmekte ancak Komisyon karar verirse görüşmelerde tam tutanak tutulması gerektiği hükme bağlanmaktadır. Maddenin diğer hükümleri yürürlükteki İçtüzükle uyumludur.

Komisyonların yetkisi

Madde 32- Komisyonların etkinliği ve yetkisi 2011 tarihli İçtüzük teklifinde de önerildiği gibi, yürürlükteki İçtüzüğe göre artırılmaktadır. Örneğin komisyonun ele aldığı her tasarı veya yasa teklifinin her şeyden önce "Anayasanın ruhuna ve metnine aykırı olup olmadığını irdelemesi" ve vardığı sonucu gerekçesiyle birlikte raporuna kaydetmesi zorunlu kılınmaktadır.

2011 tarihli İçtüzük teklifinde olduğu gibi, görüşülen konuyla ilgisi olmayan kanunlarda değişiklik isteyen önergelerin işleme konulması yasaklanmakta böylece yasama sürprizlerine fırsat verilmemesi amaçlanmaktadır.

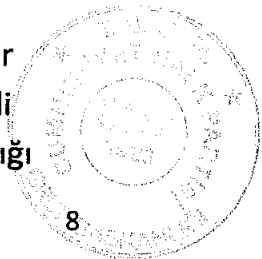
Buna karşılık komisyonun üçte iki çoğunlukla karar vermesi halinde görüşülen konuya ilişkin kanunun başka bir veya birkaç maddesinin değiştirilmesine kapı açılmaktadır.

Yürürlükteki İçtüzükte sadece Soruşturma Komisyonlarının yetkisi içindeymiş gibi ifade edilen "alt komisyon" kurma yetkisi açık bir şekilde tüm komisyonlara tanınmaktadır.

Komisyonların sadece "bakanlıklarla" yazışma hakkı olduğu anlamına gelen yürürlükteki hükmün alanı genişletilmekte tüm kamu kurum ve kuruluşlarıyla doğrudan yazışma yetkisi tanınmaktadır.

Komisyonlarda görüşme

Madde 33- Komisyonlardaki görüşmelerin, ilgi duyanların konuyu yeterince incelemesine imkân verildikten sonra yapılması, varılacak sonucun isabeti yönünden hem gerekli hem de önemlidir. O nedenle bu İçtüzük önerisinde, TBMM Başkanlığına sunulan tüm kanun tasarısı, kanun teklifi, yazılı veya sözlü soru önergesi, Araştırma, Soruşturma önergeleri ile gensoru istemleri dahil hemen her türlü konuyla ilgili bilginin TBMM Başkanlığı tarafından Meclis Resmi Bülteninde gecikmeden yayımlanması, böylece söz konusu bülteni izleyen milletvekilinin ne olup bittiğini kolayca öğrenmesi, ilgi duyduğu konularda hemen devreye girip katkı koyması bir temel yaklaşım olarak benimsenmiştir. Nitekim madde, bir kanun tasarısının ilgili komisyona havale edildiği, kanun teklifinin de komisyon Taslak Gündemine alındığı

tarihten görüşme gününden iki gün öncesine kadar olan süre içinde önerilerini yazıp Komisyon Başkanlığına sunmasına olanak verecek şekilde düzenlenmiş bulunmaktadır. Görüşmeler başladıktan sonra da üç milletvekilinin müşterek imzayla verecekleri önerge işleme konulmaktadır.

Madde ayrıca, komisyona sunulmuş bir tasarı veya teklif üzerinde yeterince tartışma yapılmadan görüşmelerin yeterliğine ilişkin önergenin oya sunulmasını önlemekte, böylece demokratik bir tartışma ortamının korunmasını güvenceye almaktadır.

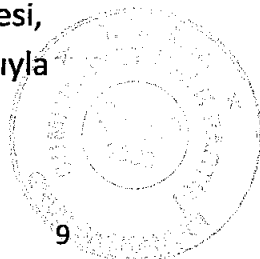
Keza komisyonda görüşülen bir konuda ilgili bakanın veya söz alan milletvekilinin en az 10 dakika konuşma hakkı bulunduğunu belirterek demokrasinin temel ögesi olan “enine boyuna tartışma” ortamını korumaya itina etmektedir.

Komisyonlarda görüşme süresi

Madde 34- Madde, uzun yıllardan beri sayısız örneği olan ve sayısız defa şikâyeteye yol açan bir soruna son vermeyi amaçlamaktadır. Gerçekten TBMM’ne takdim edilen ancak Komisyonda bile görüşülmesine sıra gelmeden kadük olan sayılamayacak kadar çok yasa tasarısı ve yasa önerisi vardır. Bir bakıma bu sonuç parlamenter sistemin kaçınılmazlarından. Çünkü her ülke parlamentosunda bu durumla karşılaşılır. Ancak amaç “kadük olan” tasarı veya yasa önerisi sayısını en aza indirmektir. Bu da Komisyonların kendilerine sunulan konuyu belli bir sürede incelemesi; komisyon işleyişinin sadece Başkanın “takdirine” bırakılmaması sayesinde gerçekleşebilir. Aslında bu amaca dönük düzenleme, yürürlükteki içtüzükte de vardır. Üstelik yürürlükteki içtüzük süreyi 45 gün olarak belirlemektedir. Ancak bu öneride, kurallar beklendiği şekilde uygulama alanına girerse, iki aylık sürenin daha gerçekçi olacağı esas alınmaktadır.

Komisyon raporları

Madde 35- Komisyon raporlarının yasa uygulayıcılarına ışık tutmak gibi bir önemi olduğu genellikle bilinir. Bunun bir nedeni de komisyon raporlarının, yapılan düzenlemenin dayandığı mantığı yansıtmaması, içerik yoğunluğu ve tutarlılığı ile bir “referans metin” düzeyine ulaşabilmesidir. O nedenle raporun “Başkan” veya “o iş için seçilen raportör” tarafından yazılması önerilmektedir. Ayrıca, “aynı konuda birden fazla öneri varsa bunlardan hangisinin hangi gerekçeyle reddedildiği” gibi hususların raporda ifade edilmesi kuralı getirilmektedir. Tüm bunlar, o konuyla ilgili en ehil üyenin raportörlüğe getirilmesi raporun kim tarafından kaleme alındığının bilinmesi, ayrıca raportörün konuyu Genel Kurul görüşmelerinde komisyon adına savunmasıyla sağlanabilir. Madde yürürlükteki bazı kuralları korumakla birlikte bu yenilikleri getirmektedir.

Komisyonlarda yeniden görüşme

Madde 36- Komisyonda ele alınan bir konunun tekrar görüşülmesinin hangi koşullara bağlı olduğu hususu düzenlenmektedir.

Eski raporların benimsenmesi

Madde 37- Üyelik seçimi yenilenen komisyonun aynı konuda daha önce verilmiş raporu varsa izlenecek yol düzenlenmektedir.

Eski raporların benimsenmesi

Madde 38- Genel Kuruldaki görüşmelerde Komisyonun Başkan veya görevlendireceği Başkanlık Divanı üyeleri ile raportör veya raportörler tarafından temsil edileceği hükme bağlanmaktadır. Konuyla ilgili diğer kurallar yürürlükteki içtüzükte ve 2011 tarihli içtüzük teklifinde de vardır.

Komisyon toplantılarının düzeni

Madde 39- Komisyon toplantılarında şahsiyat yapan, düzen bozan üye hakkında Komisyon Başkanının ve TBMM Başkanının yapacağı işlem hükme bağlanmaktadır. Maddenin getirdiği yeniliğe göre TBMM Başkanı yaptığı işlemi Genel Kurulun bilgisine sunmakla yükümlüdür.

Komisyon faaliyetleri raporu

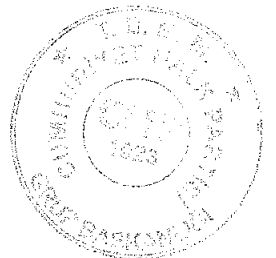
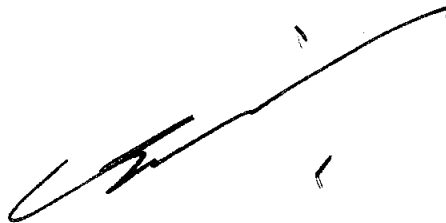
Madde 40- Komisyonların bir yasama yılı boyunca yaptıkları çalışmaların TBMM Başkanlığı tarafından Meclis Resmî Bülteninde yayımlanması suretiyle hangi komisyonun ne kadar faal olduğunun kamuoyunca da öğrenilmesi amaçlanmaktadır.

Arşive verilecek komisyon dosyaları

Madde 41- Ele alınan ve tüm işlemleri tamamlanan konularla ilgili belgelerin arşive devri düzenlenmektedir.

Bütçe, Kesinhesap ve Faaliyet Raporlarının sunuluşu ve komisyonlarda görüşülmesi

Madde 42- Merkezi Yönetim Bütçe ve Kesinhesap kanun tasarılarının TBMM'de tabi olduğu prosedür, Anayasanın 1961- 162- 163 ve 164'üncü maddeleriyle 2011 tarihli içtüzük teklifindeki öneri doğrultusunda düzenlenmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Genel Kurul Çalışmaları

Toplantı gün ve saatleri

Madde 43- TBMM Genel Kurulunun çalışma günleri hakkında yürürlükteki içtüzük hükümleri tekrarlanırken çalışma saatleri 15.00-19.00 yerine 14.00-19.00 olarak değiştirilmekte, ayrıca yürürlükteki içtüzükte bulunmayan “o günkü işler bitmeden birleşimin kapatılamayacağı” kuralı getirilmektedir.

Toplantının yönetimi ve kıyafet

Madde 44- Meclis Başkanlık Divanı üyeleri ile milletvekillerinin uymaları beklenen kıyafet kuralları kamuoyumuzun duyarlık gösterdiği konulardan biridir. Uygulamada gelenekler (teamüller) korunmuş olmakla birlikte bu düzenlemede konu teamüllerden kurallara aktarılmaktadır.

Yoklama

Madde 45- Genel Kuruldaki yoklama uygulaması, değişen koşullara göre düzenlenmektedir.

Başkan ve Başkanvekillerinin tarafsızlığı

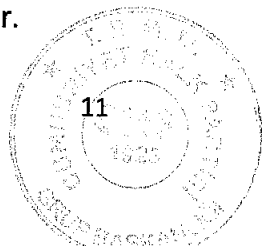
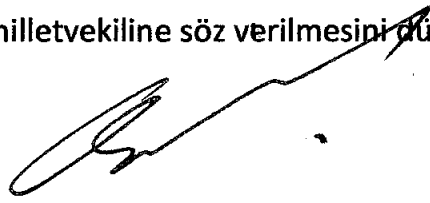
Madde 46- Madde ile TBMM Başkanı ve Başkanvekillerinin “tarafsızlığı” güçlendirilmekte, aynen Başkan gibi Başkanvekillerinin de “üyesi bulunduğu siyasi partinin veya parti grubunun faaliyetlerine katılamayacağı” ifade edilmektedir. Kalan kurallar yürürlükteki içtüzükte de vardır.

Hükümetin temsili

Madde 47- Maddedeki yenilik Genel Kurul çalışmalarının başından sonuna kadar Başbakan, bir bakan veya hükümeti temsilen bir üst düzey kamu görevlisinin hazır bulunması koşulunun açıklığa kavuşturulmasıdır. Maddeye göre bu temsil görevi Bakan Yardımcısı, Müsteşar veya Müsteşar Yardımcısı düzeyindeki kamu görevlisi tarafından üstlenilebilecektir.

Geçen tutanak hakkında konuşma

Madde 48- Geçen birleşim tutanağında yer alan kendisine ait bir beyanın düzeltilmesi amacıyla söz isteyen bakan veya milletvekiline söz verilmesini düzenlemektedir.

Raporların okunmaması

Madde 49- Komisyon Raporlarının Genel Kurulda okutulmasına gerek olmadığı ancak hangi tarihli Meclis Resmi Bülteninde bunların yayımlandığı hakkında Başkan tarafından Genel Kurula bilgi verilmesi gerektiği hükme bağlanmaktadır.

Gündem

Madde 50- TBMM çalışmalarının temel kurumu olan "Gündem" bu maddede düzenlenmektedir. Düzenlemeye göre gündem düzenlemedeki temel kurallar:

- Konunun Başkanlığa geliş sırası,
- Anayasa ve İçtüzüğün koyduğu zorunlukların ve diğer kuralların göz önünde tutulması,
- Danışma Kurulu tarafından düzenlenmesidir.

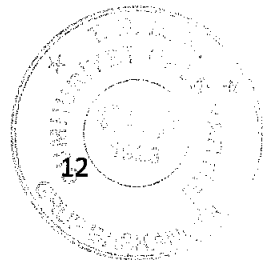
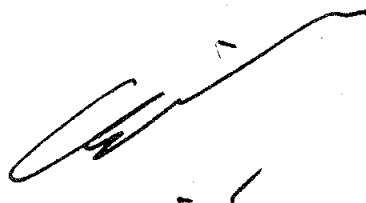
Yukarıdaki kayıtlar dikkate alınarak gündem sıralamasında TBMM'nin "denetleme" işlevini etkin hale getirmeyi amaçlayan düzenleme yapılmaktadır. Örneğin 1927-1973 arasında (hatta 1876 1920 arasında da) korunan "sözlü sorulara öncelik verme ve her birini bağımsız konu olarak görüşme" kuralı tekrar yaşama geçirilmektedir.

Aslında bir Parlamento'ya, gerçek bir "parlamento" özelliği ve kimliği kazandıran temel unsurlardan biri, onun "denetim" işlevinin etkin şekilde kullanılmasıdır.

Denetimin gündem sıralamasındaki yeri ilk defa 1973 İçtüzük değişikliğinde (Başkanlığın sunuşlarından sonraki yeri olan) "ikinci"likten "altıncı"lığa (Madde 60) indirilmiştir.

Buna rağmen o düzenleme sırasında hiç değilse her sözlü soru önergesinin bağımsız bir görüşme konusu olduğu ilkesi (Madde 94) korunmuştur. Oysa İçtüzükte yapılan 1996 tarihli değişiklik "sözlü soru" kurumunu tanımaz ve işlevsiz hale getirmiştir. Çünkü her önergenin bağımsız bir görüşme konusu olması ilkesi (başlangıcı 1876'dan alırsak tam 123 yıl uygulanan ilke) çöpe atılmış, bunun yerine ilgili bakanın sözlü soruları canının istediği tarihte, üstelik hangilerini uygun görüyorsa seçip onları gündeme getirerek yanıtlama, ayrıca kaçını cevaplandırmak istiyorsa (bazen 25, bazen 30) bu cevapları alt alta okuyup kürsüden inme hakkı verilmiştir.

Ayrıca "sözlü soru metninin genel kurulda okunması" zorunluluğu da olmadığı için kürsüye gelen bakan eğer neden söz ettiğini açıklamazsa, verdiği yanıtın ne hakkında olduğunu dahi anlamak mümkün değildir.

Yürürlükteki İktüzükte, Bakanın bir soruyu yanıtladığı oturumda önerge sahibi milletvekilinin de bulunması koşulu kaldırıldığı gibi, soru önergesi sahibi orada hazır bulunsa bile bakanın yanlışı düzeltme, eksikini tamamlama şansı yoktur. Çünkü bu amaçla söz istese bile Başkanın bu isteği yerine getirmesi zorunlu değildir.

Yukarıdaki kısıtlayıcı kuralların getirilmesine “çok sayıda soru önergesinin gündemi gereksiz yere işgal etmesini önlemek” düşüncesinin yol açtığı bellidir. Oysa bu önlemin işe yaramadığının göstergesi 24’üncü Dönem 70’inci Birleşim (26 Şubat 2013 tarihli birleşim) gündemidir. Bu gündemde tam 2138 sözlü soru önergesinin “cevaplandırılmayı beklediği” kayıtlıdır.

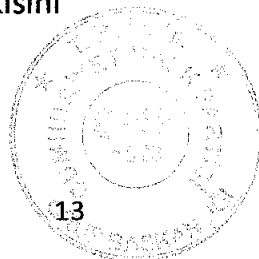
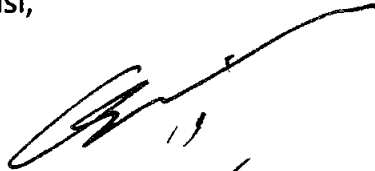
Getirilen öneri tüm bu sakıncaları gidermeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle “sözlü soru”ların gündemdeki yeri “özel gündemde yer alan konular” ile (varsa) “gensoru” talebinden hemen sonra gelmektedir. Ayrıca her birleşimin başında sözlü sorulara 45 dakika ayrılması (Çarşamba birleşimlerinde sözlü soruların yerini 30 dakika süreli “Acil Soru” almaktadır) zorunlu kılınmaktadır.

Önerinin getirdiği yeniliklerden biri (1973 tarihli İktüzük değişikliği ile yaşama giren ve 1996’ya kadar uygulanan) “aynı milletvekilinin bir birleşimde tek soru önergesinin yanıtlanabileceği” ilkesini tekrar yaşama geçirmesidir. Bu ilke “denetleme” hak ve yetkisinin öz denetimden yoksun bir anlayışla kullanılmasını önlemektedir.

Gündemin belirlenmesi

Madde 51- Gündemin belirlenmesi konusunda maddenin getirdiği ilkeler şunlardır:

- Taslak Gündem ve Kesin Gündem kavramlarının Parlamento yaşamına girmesi böylece TBMM Genel Kurulunun iki aylık çalışma takviminin öngörülebilir olması,
- Taslak Gündem ile Kesin Gündem’de yer alacak “denetim dışı” konulardan beşte birinin muhalefet kanadından gelen tekliflerden oluşması,
- Taslak Gündemi ve Kesin Gündemi belirleme yetkisinin Danışma Kuruluna ait olması,
- Hükümetin ve siyasi parti gruplarının kendi önceliklerini Danışma Kuruluna bildirmesi sonucu, Meclis çalışmalarının günün ihtiyacıyla uyumlu şekilde yürütülmesi,
- Gündem belirleme sürecinin şeffaflaştırılması,
- Danışma Kurulunun uzlaşamadığı (karar alamadığı) durumlarda onun yetkisini TBMM Başkanının kullanması,

- Kesin Gündemde değişiklik yapma ihtiyacı duyulduğunda buna olanak sağlanması ve istisnai gelişmelerin dikkate alınması.

Madde yukarıdaki amaçları gerçekleştirecek şekilde sunulmaktadır.

Taslak ve kesin gündem

Madde 52- Taslak Gündem ve Kesin Gündem kavramları bu maddede düzenlenmektedir. Bunda güdülen amaç, milletvekillerinin hangi gün hangi konunun görüşüleceğini Taslak Gündem sayesinde iki ay, Kesin Gündem sayesinde de bir ay önceden öğrenmelerini, hazırlıklarını ona göre yapmalarını sağlamaktır. Aslında parlamenterlerin o gün ne görüşüleceğini bilmeden Genel Kurula katıldıkları başka bir parlamento çok muhtemelen dünyada yoktur. TBMM'deki uygulama bu açıdan inanılmayacak kadar kötüdür.

Keza TBMM Başkanlığı tarafından bastırılıp Genel Kurul salonunda dağıtılan "gündem" in hiç uygulanmadığı, onun yerine Genel Kurulun toplandığı sabah yapılan Danışma Kurulu toplantısında ortaya atılan konuların Genel Kurulu saatlerce işgal ettiği bir başka parlamento tasavvur etmek de mümkün değildir.

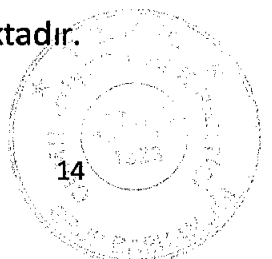
Madde, Danışma Kuruluna, Kesin Gündemle ilgili düzenlemeyi yaparken, Genel Kuruldaki görüşmeler için gerçekçi bir süre ayrılması görevini de vermektedir. O nedenle "konuşma sürelerine" ilişkin genel kural da bu maddede düzenlenmektedir. Konuşma süreleri genel kural olarak hükümet ve siyasi parti grupları için yirmişer, grubu olmayan milletvekilleri için onar dakikadır. Maddeler üzerindeki konuşma süreleri de beşer dakika olarak belirlenmektedir.

Bununla birlikte görüşmelerin olup bittiye getirilmesini önlemek için, "yeterlik önergesi"nin işleme konulabilmesi asgari bir konuşmacı sayısı şartına bağlanmaktadır.

Özel gündem

Madde 53- Gerek Parlamenter sistemin yarattığı zorunluklar, gerekse Anayasa ve İçtüzük hükümleri, TBMM Genel Kurulundaki görüşmelerin bazen "Özel Gündem"le yapılmasını gerektirmektedir. "Özel Gündem"li görüşmeye nasıl karar verileceğine ilişkin kurallar bu madde ile konmaktadır. Bununla birlikte "Bütçe"nin tümü üzerindeki görüşmeler, açılmasına karar verilmiş "Gensoru" görüşmeleri, "Genel Görüşme"ler ile "güven istemi" görüşmelerinin "Özel Gündem"le yapılması önerilmektedir.

Genel Kuruldaki Özel Gündem'li görüşmelerde konuşma süreli süreler uzatılmaktadır.

Doğrudan Genel Kurul gündemine taşıma

Madde 54- Yürürlükteki İçtüzüğün 37'nci maddesinde, 2011 tarihli İçtüzük değişikliği teklifinin 33'üncü maddesinde yer alan "doğruca Genel Kurul gündemine taşıma" yetkisi, bu madde ile korunmaktadır.

Ortak bildiri

Madde 55- TBMM'nin "ortak görüşünü" ifade eden bildirilerin "Ortak Bildiri" olarak yayınlanabileceği ifade edilmektedir. Ancak bir bildirinin tüm TBMM'nin görüşü niteliğini taşıyabilmesi için "en az üye tamsayısının üçte iki çoğunluğunu temsil eden sayıda grup desteğine sahip olması" koşulu getirilmektedir.

Genel Kurulda bekletilme süresi

Madde 56- Bir komisyon raporunun Genel Kurulda görüşülebilmesi için o raporun Meclis Resmi Bülteninde son şekliyle yayımlanması üzerinden en az 48 saat geçmesi gerektiği ifade edilmektedir.

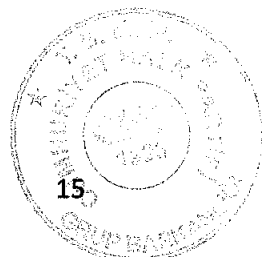
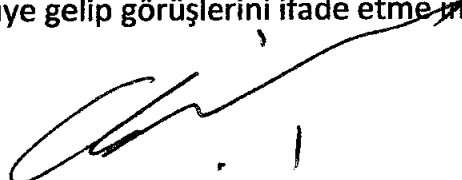
Söz alma ve söz sırası

Madde 57- Madde "söz alma" ile ilgili kuralları belirlemektedir. Getirilen temel ilke, söz sırasının başvuru önceliğine göre belirleneceği şeklindedir. Ancak konu farklı görüşlerin çatışacağı açıkça görülebilen türden ise söz verilirken önce aleyhte, sonra üzerinde, üçüncü olarak da "lehte" konuşacak üyeye söz verileceği hükme bağlanmaktadır.

İçtüzükteki "Gündem Dışı Konuşma" imkanı, çok acil ve önemli bir konuya TBMM'nin dikkati çekmek ihtiyacı doğarsa kullanılmak için konulmuştur. Oysa uygulamada, ya bir takım yöresel sorunlardan veya bir takım rutin olaylardan söz etmek için kullanılmaktadır. O nedenle kimsenin ilgi ve dikkatini çekmediği gibi TBMM Genel Kurulu yönünden sadece vakit israfı anlamına gelmektedir. Kısaca "Gündem Dışı" konuşmalar halen işlevini yitirmiş bulunmaktadır. O yüzden öneri, "Gündem Dışı" konuşmaları tamamen kaldırmaktadır.

Onun yerine görüşülen konuya katkıda bulunmak veya hükümete yahut komisyona o **konuyla ilgili** soru sormak isteyen 10 milletvekiline ikişer dakika süreyle oturduğu yerden soru sorma hakkı verilmektedir.

Öneri, yürürlükteki İçtüzükten farklı olarak görüşmeler sırasında söz almak isteyen milletvekiline, Grup Başkanvekillerinin onayına muhtaç olmadan yani doğrudan doğruya Başkanlığa başvurarak kürsüye gelip görüşlerini ifade etme imkânı vermektedir.

Keza TBMM görüşmelerinde “son söz”ün milletvekiline ait olduğu kuralı önemsenerek ifade edilmektedir.

Hükümet ile Siyasi Parti Gruplarının “söz sırası” yönünden “öncelik” sahibi oldukları da bu maddede ifade edilmektedir.

Maddenin getirdiği yeniliklerden biri, Danışma Kurulu aksine bir karar almamışsa, “Uluslararası anlaşmaların onaylanması” ile ilgili kanun tasarıları üzerindeki görüşmelerin “beşer dakika” ile sınırlanmasıdır.

Usul konuşması

Madde 58- Usul konuşmaları, görüşmelerin sağlıklı yürütülmesinin en önemli unsurlarından biridir. Madde, yürürlükteki İçtüzüğün kurallarını koruyarak bu ihtiyacı karşılamaktadır.

Görüşmelerde genel düzen

Madde 59- Görüşmelerde genel düzenin korunması amacıyla getirilen madde, esas itibariyle yürürlükteki İçtüzükten aktarılmaktadır.

Açıklama hakkı

Madde 60- Görüşmeler sırasında yapılan sataşmalara ve ihtiyaç duyulan açıklamalara ilişkin 60’ıncı madde İçtüzüğün 69’uncu maddesini aktarmaktadır.

Kapalı oturumlar

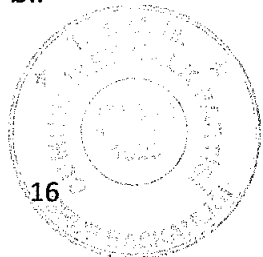
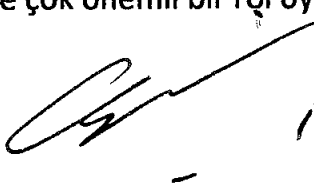
Madde 61- Kapalı oturumlarla ilgili madde esas itibariyle yürürlükteki İçtüzükten aktarılmaktadır.

Kapalı oturum tutanakları

Madde 62- Kapalı oturum tutanaklarına ilişkin İçtüzük 71’inci madde esas itibariyle korunmaktadır.

Meclis Resmi Bülteni

Madde 63- Meclis Resmi Bülteni önerisinin kaynağı 2011 tarihli İçtüzük değişikliği önerisidir. Öneri buraya da aktarılmaktadır. Meclis Resmi Bülteni, yıllardır uygulanan ancak dağınık olduğu için milletvekillerinin takipte zorlanmalarına yol açan “Gelen Kâğıt” uygulamasının yerini almaktadır. TBMM’nin tüm faaliyetlerini bu bültenden bir bakışta görmek imkânı olacağı için Meclis Resmî Bülteni uygulaması, yasama faaliyetinin kalitesinin yükselmesinde çok önemli bir rol oynayacaktır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Kanunların yapılması

Kanun tasarısı ve teklifi önerme

Madde 64- Kanun tasarısı veya teklifi verme hakkının Bakanlar Kuruluna ve milletvekillerine ait olduğu ilkesi korunmaktadır.

Tasarı ve tekliflerde sınırlamalar ve geri alma

Madde 65- Madde, hem yasa yapma tekniğine aykırı düşen hem de uygulamada hayli sorun yaratan "Torba Kanun" yolunu –kabul edilebilir ihtiyaçları göz önünde tutmakla birlikte- tıkamayı amaçlamaktadır.

TBMM'ne sunulmuş bir kanun tasarısı veya teklifinin Komisyon veya Genel Kurulda görüşülmesine başlanmış ise, görüşmeyi yapan kurul izin vermedikçe geri alınamaz. Bununla birlikte komisyon tarafından reddedilen tasarısı ve teklifin ayrı bir karara gerek olmadan imza sahibi tarafından o aşamada geri çekilmesi mümkündür.

TBMM çalışmalarının şeffaflığı ilkesi gereği, geri alınan veya iade edilen tasarısı ve tekliflerle ilgili işlem Meclis Resmi Bülteninde duyurulacaktır.

Reddedilen kanun tasarısı ve tekliflerinin yeniden verilememesi

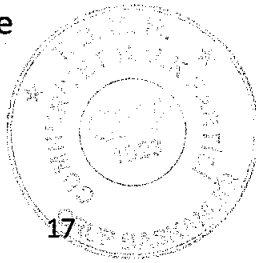
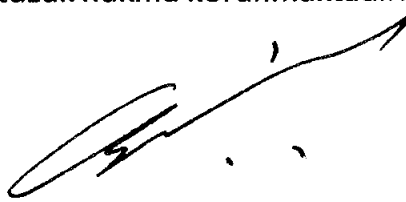
Madde 66- Yürürlükteki İçtüzüğü'nün "reddedilen tasarısı ve teklifin, aradan bir yıl geçmeden önerilemeyeceği" hükmü getirilmektedir.

Seçimlerin yenilenmesi halinde tasarısı, teklif ve önergelerin durumu

Madde 67- Yürürlükteki İçtüzüğü'nün, seçimlerin yenilenmesi halinde tasarısı, teklif ve önergelerin geçersiz hale geleceğini hükme bağlayan 77'nci maddesi hükmü korunmakta bu kurala "sonuçlanmamış komisyon raporlarının" da tabi olduğu belirtilmektedir.

Hükümetin çekilmesi halinde kanun tasarısı ve teklifleri

Madde 68- Hükümetin çekilmesi halinde, daha önce TBMM'ne sunulmuş tasarısı ve tekliflerin tabi olacağı işleme ilişkin İçtüzük hükmü korunmaktadır.

Raporda ret istemi

Madde 69- Komisyon tarafından “reddi” istenen kanun tasarı veya teklifine ilişkin raporun Genel Kurul tarafından benimsenmesi (kabul edilmesi) halinde o tasarı ve teklifin “reddedilmiş” sayılacağına ilişkin İçtüzük hükmü korunmaktadır.

Kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesi

Madde 70- Kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesine ilişkin genel usul ve esaslar düzenlenmekte, ayrıca Cumhurbaşkanı tarafından TBMM’de tekrar görüşülmesi için bütünü veya bazı maddeleri iade edilen kanunları görüşme usulü hükme bağlanmaktadır.

Bütçe görüşmeleri

Madde 71- Önerilen madde, Merkezi İdare Bütçe kanun tasarıları üzerindeki görüşmelerin demokratik sistemin iyi işleyip işlemediğinin en önemli göstergelerinden biri olduğu düşüncesine uygun bir düzenleme getirmektedir.

Getirilen usulün mevcut uygulamadan farkı şudur:

Halen Genel Kuruldaki “bütçe” görüşmelerinde, her siyasi parti grubuna belli bir süre (örneğin üç bakanlık bütçesi için birer saat) süre verilmekte, sonra o gün bütçesi görüşülecek üç bakan, bürokratlarıyla genel kurulda hazır bulunmakta, ardından söz sırası hangi siyasi parti grubunda ise onun sözcüleri kendi hazırlıklarına göre örneğin önce A, sonra C, sonra B Bakanlığının bütçesiyle ilgili görüşlerini ifade etmektedir.

Ardından söz sırası gelen ikinci siyasi parti grubunun sözcüleri kürsüye çıkmakta, onlar da kendi tercihlerine göre, kimi B bakanlığından, kimi A, kimi de C bakanlığından söz etmektedir. Bu usul diğer gruplar için de aynen geçerlidir. Böylece hangi hatibin, hangi bakanlığın bütçesi hakkında ne gibi eleştirileri veya değerlendirmeleri olduğunu takip etmek ve bir fikir edinmek imkanı tamamen ortadan kalkmaktadır. Nitekim grup sözcüleri ve şahsı adına konuşan iki milletvekili de kürsüden indikten sonra söz alan bakanın hangi eleştiriye yanıt verdiği, hangisini görmezden geldiği, aslında kimin haklı, kimin haksız olduğu anlaşılamadan Başkan, “görüşmelerin tamamlandığını” ilân etmekte ve oylama aşamasına geçilmektedir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin uyguladığı bu “bütçe görüşmeleri usulü”nün bir benzerini dünyada bulmak herhalde mümkün değildir. Esasen Meclis-i Mebusan dönemleri dahil kendi Parlamento tarihimizde böyle bir “bütçe görüşmesi usulü” yoktur. Dahası, 1876 Kanun-u Esasisi ve sonraki Anayasalarımızla bugüne kadar uygulanmış İçtüzüklerin hiçbirinde böyle bir “müzakere usulü”ne izin veren hüküm de mevcut değildir. Geçsek şu ki,

Anayasamızda ve İktüzüğümüzde de uygulamanın bugünkü gibi olmasını emreden hiçbir hüküm yoktur. Neticede uygulanan usul, bütçe üzerinde “müzakere” yapılmasına değil, sadece “müsamere” yapılmasına uygundur.

Yukarıda açıklanan nedenlerle önerilen hüküm, öncelikle Bütçe görüşmelerinin önemine uygun bir kişiliğe kavuşmasını amaçlamaktadır. Aslında önerilen, herhangi bir parlamentoda (veya ortamda) bir konunun görüşülüp aydınlanması için uygulanan en basit usulün kabulünden yani o konuda kim hangi görüşü ifade ediyorsa ona imkân vermek ve izleyenlerin kanaat sahibi olmasını sağlamaktan ibarettir. Bu nedenle Bütçe görüşmelerinde de İktüzükle ilgili bu teklifin dördüncü ve beşinci bölümlerinde önerilen “Genel Kurul çalışmaları” ve “Kanunların yapılması”na ilişkin kuralların uygulanması istenmektedir.

Komisyonun geri aldığı madde

Madde 72- Genel Kuruldaki görüşmeler sırasında komisyona geri alınan bir hususun komisyon tarafından yeni bir metne dönüştürülebileceği ifade edilmektedir.

Genel Kurul önergesi

Madde 73- Genel Kurul görüşmeleri sırasında tüm tarafların (hükümet, komisyon, milletvekili) önerge verme hakları düzenlenmekte, değişiklik önergelerinin tabi olacağı usuller –yürürlükteki İktüzüğün kuralları korunarak- belirlenmekte ayrıca komisyon tarafından istenen yahut komisyona Genel Kurul kararıyla geri verilen maddelerle ilgili işlemler yürürlükteki İktüzük hükümleri çerçevesinde tekrar önerilmektedir.

Metnin veya maddenin geri istenmesi

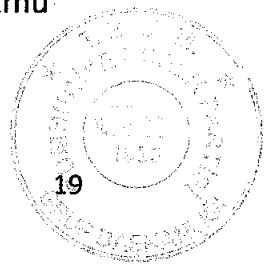
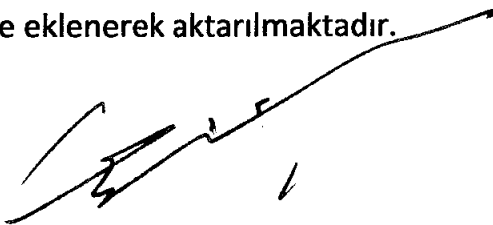
Madde 74- Hükümet veya komisyonun bir defaya mahsus olmak üzere, genel kurulda görüşülen bir kanun tasarısını veya teklifi gerekçe göstermeksizin komisyona geri isteme yetkisine sahip olduğunu ifade etmektedir. Getirilen hüküm yürürlükteki İktüzükten (Madde 88) aktarılmaktadır.

Genel Kurulda yeniden görüşme

Madde 75- Genel Kurulda bir tasarı veya teklifin “yeniden görüşülmesi” hakkında yürürlükteki İktüzüğün koyduğu hükümler (Madde 89) aynen aktarılmaktadır.

Yetki kanunları ve kanun hükmünde kararnameler

Madde 76- Yetki kanunları ve Kanun Hükmünde Kararnamelerle ilgili İktüzük hükmü (Madde 90) netleştirici iki ibare eklenerek aktarılmaktadır.

Temel kanunlar

Madde 77- “Temel Kanun” kavramına uyarak kanun yapma ihtiyacı, yasama sürecinin zaman zaman karşılaşılan ve fakat mümkün olduğunca az kullanılması gereken bir araçtır. Ancak siyasi iktidarların kısa zamanda ve fazla tartışılmadan yasalaştırmak istediği projeler için bu imkânı zorladıkları da sıkça görülen bir uygulamadır. O nedenle öneride hem bu imkânın korunmasına itina edilmekte hem de gereksiz zorlamaları önleyici çözüm oluşturulmaktadır. Söz konusu çözüm, bir tasarının “Temel Kanun” kurallarıyla yasalaşmasına karar verme yetkisini Danışma Kuruluna bırakarak sağlanmaktadır. Çözümün Danışma Kuruluna bırakılması, Parlamentodaki tüm kanatların o konuda söz sahibi olmalarına fırsat ve imkân vermek ve sorunun diyalogla çözülmesini kolaylaştırmak içindir. Danışma Kurulunun karar vermemesi halinde yetki TBMM Başkanı tarafından kullanılmaktadır.

Son konuşmalar

Madde 78- Bir tasarı veya kanun teklifinin kesin olarak oylanmasından önce iki milletvekiline söz verilmesini öngören İçtüzük maddesinin (Madde 86) aktarımıdır.

ALTINCI BÖLÜM

Anayasa ve seçimler

Anayasanın bazı hükümlerinin değiştirilmesi

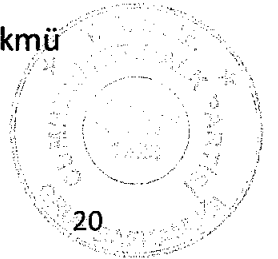
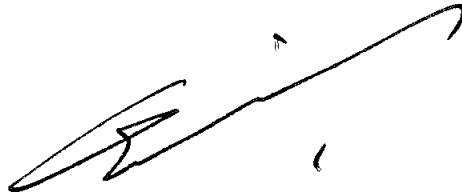
Madde 79- Anayasada değişiklik yapılmasını amaçlayan tekliflerin Genel Kurul’da iki kere görüşülmesi dışında “kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesindeki usule tabi olduklarını” hükme bağlayan maddedir.

Anayasada değişiklik tekliflerinin kabulü

Madde 80- Anayasada değişiklik yapılmasını isteyen tekliflerin kabulüne ilişkin İçtüzük düzenlemesi (Madde 94) aynen aktarılmıştır.

Seçimlerin yenilenmesi kararı

Madde 81- Milletvekili Genel Seçimlerinin yenilenmesini isteyen önergenin görüşme usulünü belirleyen İçtüzük hükmünün (Madde 81) aktarımıdır. Yenilik olarak seçimlerin yapılması karar kararının ancak savaş nedeniyle geri alınabileceği hükmü getirilmektedir.

YEDİNCİ BÖLÜM

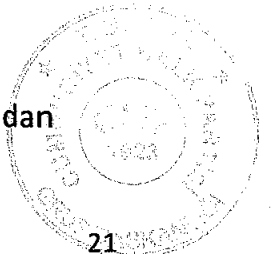
Denetim ve bilgi edinme

Soru (82); Soruların cevaplandırılması (83); Yazılı soru (84); Sözlü soru (85)

Sözlü soruların komisyonda cevaplandırılması (86); Acil sorular (87); Başkanlıktan soru (88);

Madde 82-83-84-85-86-87-88- Meclisin iki temel işlevinden (yasama ve denetleme) biri olan denetleme işlevinin en önemli araçlarından biri "soru" kurumudur. Bu öneri o nedenle "denetleme" işlevini de yasama işlevi gibi güçlendirmeye önem vermektedir. Onun sonucu "soru" kurumunu etkinleştirmektir. Ancak düzenlemede İttüzüğün yürürlükteki kurallarına mümkün olduğunca sadık kalınırken, "soru" kurumunun 1996 İttüzük değişikliğiyle dumura uğratılmış taraflarını tekrar yaşama kavuşturmaya çalışılmıştır. Örneğin "sözlü soru"ların genel kurulda, işlevine ve önemine uygun şekilde görüşülmesi sağlanmak istenmiştir. Bu amaçla:

- Sözlü sorular bölümüne 2011 tarihli İttüzük değişikliği teklifinde de "Acele Soru" başlığı altında önerildiği gibi, denetim dinamizmini sağlayacak olan "Acil Soru" kurumu eklenmiştir.
- Soru önergelerinin kendi amaç ve işlevinden saptırılmasını önleyecek belli sayıda (sözlü sorularda 150, acil sorularda 50) kelimeyle sınırlı tutulması istenmiş; açık ve belli bir konuda bilgi istemek gibi, (yürürlükteki İttüzükte de bulunan) sınırlamalar korunmuştur.
- Yazılı Soruların 15 gün içinde cevaplandırılması koşulu korunurken, bir defaya mahsus olmak üzere sürenin on gün uzatılması olanağı tanınmıştır.
- Zamanında cevaplandırılmayan yazılı sorunun sözlü soruya dönüşmesi (yürürlükteki İttüzük tam tersini istemektedir) sağlanmaktadır.
- Tüm soru önergelerinin Meclis Resmi Bülteninde yayımlanması esası getirilirken özellikle yazılı soru önergelerinin 'kim vurdu'ya gitmesini önlemek için bunlara verilen cevapların da önergeyle birlikte Meclis Resmi Bülteninde yayımlanması sağlanmaktadır.
- Görüşülecek soru önergesinin "okunması" usulüne geri dönülmektedir.
- Her soru önergesinin ayrı görüşülmesi, beş dakika cevap veren bakanın konuşmasına soru sahibinin üç dakika karşılık vermesi şeklindeki (1996'dan beri uygulanmayan) yerleşik usul tekrar yaşama geçirilmektedir.

- h) Bir soru önergesinin, görüşme sırası geldiği halde aynı bakan tarafından iki birleşimde de cevaplandırılmaması durumunda TBMM Başkanının ilgili bakana "TBMM'nin denetim işlevinin aksamasından duyduğu üzüntüyü" ifade eden bir mektup yazması ve bu mektup metninin Meclis Resmi Bülteninde yayımlanması zorunluğu getirilmektedir.
- i) Tüm bunlardan ayrı olarak bir milletvekili arzu ederse muhatap bakanın, konunun ilgili olduğu komisyonda sözlü soruya cevap vermesi (2011 tarihli İçtüzük değişikliği teklifinde de bulunan) imkânı yaratılmaktadır.
- j) Acil Soruların her Çarşamba günü 30 dakika süreyle görüşüleceği, burada yanıtlanacak soruların Çarşambadan en geç 48 saat önce (Pazartesi günü saat 15'e kadar) TBMM Başkanlığına teslim edilmiş olması şart koşulmaktadır.

Gensoru

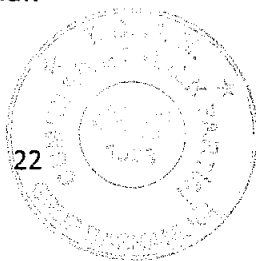
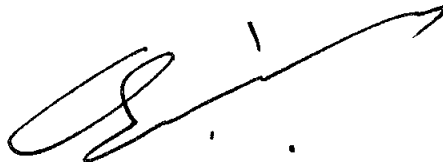
Madde 89- Gensoru ile ilgili düzenleme Anayasanın 99 'uncu maddesi ile yürürlükteki İçtüzüğün 106'ncı maddesindeki esaslara uyarak yeniden formüle edilmektedir. Konuşma süreleri "gensoru önergesinin gündeme alınıp alınmaması" konulu görüşmelerde (önerge sahibi, hükümet ve siyasi gruplar için yirmişer dakika, diğer konuşmacılar için onar dakika), buna karşılık önerge gündeme alındığı takdirde yapılacak görüşmelerde Özel Gündem kuralları gereği daha geniş olacak şekilde önerilmektedir.

Genel görüşme (90); Genel görüşme için özel gündem (91)

Madde 90-91 Genel Görüşme ile ilgili kurallar esas itibarıyla yürürlükteki İçtüzüğün 102 ve 102'nci maddeleriyle uyumlu olmakla birlikte, önergenin gündeme alınıp alınmayacağı konusundaki görüşmeler, gensoru önergelerindeki usulle; önerge gündeme alındığı takdirde yapılacak görüşmeler keza Özel Gündem kurallarına göre yapılacaktır.

Meclis araştırması (92); Meclis araştırma komisyonu ve yetkileri (93);

- 1) Madde 92-93- Meclis Araştırması isteme hakkının, Genel Kurul çalışmalarını engelleyecek yoğunlukta kullanılmasından doğan sakıncayı giderebilmek için haftada sadece bir "Meclis Araştırması" önergesinin görüşülebileceği hükme bağlanmakta, bu görüşme sonunda TBMM'nin "denetleme" işlevine,
- 2) a) İstemin kabulü;
b) İstemin reddi şıklarına ek olarak
c) O konuda hükümet adına ilgili bakanlığın TBMM'ne bir defaya mahsus olmak üzere veya periyodik olarak rapor sunmasına karar verilmesi suretiyle "bilgi edinme" yolu eklenmektedir.

TBMM Genel Kurulu "Meclis Araştırması yapılması istemini kabul ettiği takdirde:

- a) Komisyon kendisine tanınan süre içinde araştırmasını tamamlayamadığı takdirde, o aşamadaki bulgularının Genel Kurulda görüşülmesi, varılan sonuca göre yeni bir karar verilmesi (örneğin araştırmayı tamamlayacak yeni bir komisyon kurulması veya eldeki bulgularla yetinilmesi);
- b) Komisyon raporunu tamamlayıp zamanında teslim ettiği takdirde raporla yetinilmesi veya araştırmanın derinleştirilmesi amacıyla yeni bir komisyon kurulması ve bu komisyon raporunun Özel Gündemli oturumda görüşülmesi mümkün kılınmaktadır.
- c) Keza "Araştırma Komisyonu" kurulmasına ilişkin istemin tüm boyutlarıyla tartışılabilmesi için görüşmeler, en az sekiz konuşmacının görüşlerini ifade etmesine imkân verecek şekilde genişletilmektedir.

Meclis soruşturması

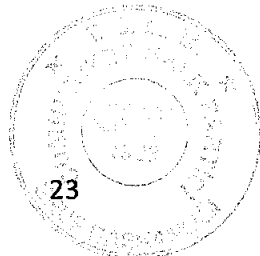
Madde 94- Önerilen düzenleme Anayasanın 100'üncü maddesini ve yürürlükteki İçtüzüğü'nün 107'inci maddesi hükümlerini esas almaktadır. Getirilen farklılık bu soruşturmanın Başbakan ve bakanlar hakkında ancak "görevleriyle ilgili işlerden dolayı" açılabileceğini vurgulamaktır. Kalan hususlar İçtüzüğü'nün 107'nci maddesini tekrar etmektedir.

Meclis soruşturması önergesinin görüşülmesi

Madde 95- Getirilen öneri Meclis Soruşturması açılmasına gerek olup olmadığı hususunda yapılacak görüşmeleri düzenlemektedir. Buna göre siyasi parti grupları süreç dışında tutulmakta, örneğin önerge hakkında siyasi parti gruplarının karar alması yasaklanmaktadır. Keza Genel Kuruldaki görüşmelerde siyasi parti grubu adına söz alma da engellenmekte, genel kurulun bu konuda "gizli oy"la karar alacağına ilişkin ilke korunmaktadır. Düzenleme önerge sahibinin yirmi, diğer konuşmacıların onbeşer dakika konuşabileceklerini, soruşturma önergesinin muhatabı bakanın konuşmasının süresiz olacağını ifade etmektedir. Yeterlik önergesinin işleme konulabilmesi için Genel Kurulu tatmin edecek sayıda konuşmacının görüşlerini dile getirmelerine özen gösterilmektedir.

Meclis soruşturması komisyonunun kuruluşu

Madde 96- Soruşturma Komisyonunun kuruluşunda Anayasanın 100'üncü maddesindeki hükümlerle yürürlükteki İçtüzüğü'nün 109'uncu maddesi hükümleri aktarılmaktadır.

Meclis soruşturması komisyonunun çalışma usulü ve süresi

Madde 97- Soruşturma Komisyonunun çalışma usulü ve süresi hakkında yürürlükteki İçtüzüğün 110'uncu maddesine sadık bir aktarım yapılmaktadır.

Meclis soruşturması komisyonunun yetkileri

Madde 98- Meclis Soruşturması Komisyonunun yetkilerine ilişkin öneri de yürürlükteki İçtüzüğün 111'inci maddesinin aktarımından ibarettir.

Soruşturmanın sonuçlandırılması

Madde 99- Meclis soruşturmasının sonuçlandırılmasını düzenleyen madde temelde yürürlükteki İçtüzüğün 112'nci maddesini korumakta, görüşmelerde siyasi parti adına konuşma yapılamayacağını tekrarlamakta ve yeterlik önergesinin işleme konulması için en az 8 konuşmacının konuşmasını şart saymaktadır. Konuşma süreleri komisyon için yirmi milletvekilleri için onbeşer, hakkında soruşturma istenen bakan için sınırsızdır. "Son söz milletvekilinindir" kuralı 95'inci maddede ve bu maddede uygulanmamaktadır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Yoklama istemi, Karar Yeter Sayısı, Oylama, Seçimler

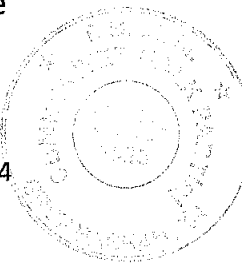
Yoklama istemi

Madde 100- Genel Kurul görüşmelerinde, Başkanın oya başvuracağı sırada 15 milletvekilinin ayağa kalkmak suretiyle Genel Kurul salonundaki üye sayısının, görüşmeleri sürdürmeye ve karar almaya yetmediğini ileri sürerek "yoklama" talep etmelerini düzenlenmektedir.

Karar yeter sayısı

Madde 101- "Karar yeter sayısı" kavramı ne Anayasamızda ne de İçtüzükte yeterince açıktır. Önerilen 101'inci maddenin amacı, ne anlama geldiği pek de fark edilmeden uygulanan özellikle "karar yeter sayısı" kavramını açıklığa kavuşturmaktadır.

Gerçekten Anayasa, "Genel Kurulun, yeter sayıda (Anayasanın 96'ıncı maddesine göre üye tam sayısının üçte biri olan 184) milletvekili mevcut olmadıkça çalışmalarına başlayamayacağını" söylemekte ancak görüşmeler sırasında bu sayının düşebileceğini

kabul etmektedir. Ancak görüşmeler bir karar verilmesi noktasına gelince “karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tam sayısının dörtte birinin bir fazlasından (139’dan) az olamaz” demektedir.

Ancak TBMM’de hizmet veren bazı uzmanlara göre, Genel Kurulunda yapılan oylamanın “karar” oluşturmaları için 139 milletvekilinin o konuda aynı yönde (örneğin kabul yahut ret şeklinde) oy kullanmış olması gerektiğini savunmaktadır. Bu görüşe göre, oylamadan bu sonuç çıkmazsa yapılması gereken şey, oylamanın tekrarı, o da sonuç vermezse birleşimin kapatılması ve bir sonraki birleşimde tekrar oya başvurulmasıdır.

Önerinin 100 ve 101’inci maddeleri, Parlamento pratiğinde çok önemli olmasına rağmen üzerinde durulmayan bu konuyu açıklığa kavuşturmaktadır. Önerilen formül, mevcut çapraşık ifadenin yerine “Ancak üye tam sayısının dörtte birinin bir fazlası oturumda hazır bulunmuyorsa karar yeter sayısı oluşmaz” demekten ibarettir.

Oylama şekilleri ve usulleri

Madde 102- Madde “oylama şekillerini ve usullerini” düzenlemektedir. Düzenleme esas itibariyle yürürlükteki içtüzük hükümlerine paralel kurallardan oluşmaktadır.

Açık oylamanın zorunlu olduğu haller

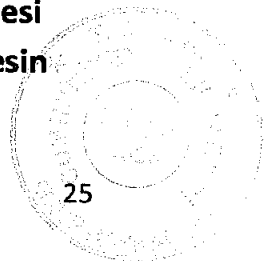
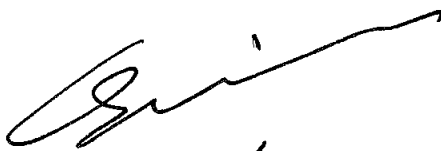
Madde 103- Açık oylamanın zorunlu olduğu halleri düzenleyen hüküm, yürürlükteki içtüzüğün 142’nci maddesini aktarmaktadır.

Açık oylama istemi (104); Açık oylamanın sonuçlanması (105); Birden fazla açık oylamanın bir arada yapılması (106); Gizli oylama (107); Oylamanın anlamının belirtilmesi (108); Seçimlerde usul (109);

DOKUZUNCU BÖLÜM

Özel Hükümler

Genel veya özel af ilânını içeren kanun tasarı ve teklifleri (110); Anayasanın değiştirilmesi (112); Dilekçe Komisyonu (113); Komisyon Başkanının dilekçelerle ilgili görev ve yetkileri (114), Dilekçelerin Komisyon Genel Kurulunca incelenmesi (115); Komisyon Genel Kurulu kararlarına itiraz (116); Dilekçeler hakkındaki kesin kararların sonucu (117);

ONUNCU BÖLÜM

Cumhurbaşkanı ve hükümet

Cumhurbaşkanı seçimi (118); Cumhurbaşkanının ant içme töreni (119)

Madde 104-105-106-107-108-109-110-111-112-113-114-115-116-117-118-119'uncu maddeler İçtüzüğün sırasıyla 143-144-145-147-149-150-92 ve 95'inci maddelerini (ayrıntı nitelikli farklılıklar hariç), Anayasanın 175'inci, İçtüzüğün 93'üncü, keza İçtüzüğün 115, 116, 117, 118, 119, 120, Anayasanın 101 ve 102; İçtüzüğün 121, Anayasanın 103, İçtüzüğün 122'nci maddelerini zorunlu ifade farklılıkları hariç aynen aktarmaktadır.

Cumhurbaşkanının vatana ihanetle suçlanması

Madde 120- Cumhurbaşkanının vatana ihanet suçlamasıyla karşılaşması halinde izlenecek usul yürürlükteki İçtüzükten farklı olarak ayrıntılı bir şekilde düzenlenmektedir.

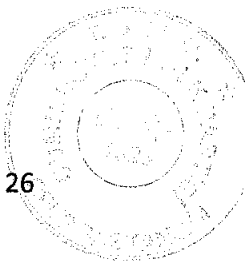
Hükümet programının okunması (121); Hükümet programının görüşülmesi; göreve başlarken güvenoyu (122); Görev sırasında güvenoyu (123);

ONBİRİNCİ BÖLÜM

Olağanüstü Yönetim usulleri, Savaş Hali İlanı Ve Silahlı Kuvvetlerle İlgili Kararlar

Olağanüstü Hal ile ilgili kararlar (124); Sıkıyönetimle ilgili kararlar (125); Olağanüstü Hal ve Sıkıyönetim Kanun Hükmünde Kararnamelerinin görüşülmesi (126); Savaş hali ilânı (127); Silahlı Kuvvet gönderilmesi veya kabulü (128);

ONİKİNCİ BÖLÜM

Yasama Dokunulmazlığı ve Üyeliğin Düşmesi

Yasama dokunulmazlığının kaldırılması istemi (129; Hazırlık Komisyonu ve görüşmeleri (130); Karma Komisyon raporu (131); Savunma hakkı (132); Üyeliğin düşmesi (133); Üyelikten istifa, hükümlülük ve kısıtlanma (134); Milletvekilliği ile bağdaşmayan bir görevi sürdürme (135); Milletvekillerinin devamsızlığı (136); Devamsızlık ve izin (137); Devamsızlık cetveli (138); Devamsızlığın yaptırımı (139); İki ay için izin alanların ödenek ve yollukları (140);

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM

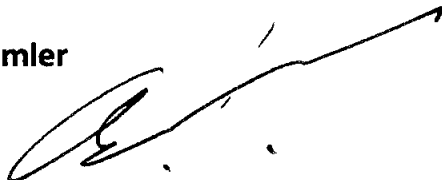
Disiplin hükümleri

Disiplin cezaları (141); Uyarma (142); Uyarma cezasının verilmesi (143); Hitabet yasağı (144); Kınama (145); Meclisten geçici çıkarma (146); Meclisten geçici çıkarma cezasının sonuçları (147); Disiplin cezalarında savunma ve özür dileme (148);

Madde 121-122-123-124-125-126-127-128-129-130-131-132-133-134-135-136-137-138-139-140-141-142-143-144-145-146-147-148'inci maddeler sırasıyla Anayasanın 110, İçtüzüğü'nün 123; Anayasanın 110, İçtüzüğü'nün 124; Anayasanın 111, İçtüzüğü'nün 125; Anayasanın 124, İçtüzüğü'nün 126; Anayasanın 122, İçtüzüğü'nün 127; Anayasanın 122, İçtüzüğü'nün 128; Anayasanın 122, İçtüzüğü'nün 129; Anayasanın 92, İçtüzüğü'nün 130; Anayasanın 83, İçtüzüğü'nün 131; İçtüzüğü'nün 132-133-134; Anayasanın 84, İçtüzüğü'nün 135; İçtüzüğü'nün 136- 137-138-151-152-153-154-156-157-158-159-160-161-162 ve 163'üncü maddelerinden aktarılmaktadır.

ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Parlamento Etik Kurulu (149);

Madde 149- Önerilen “Parlamento Etik Kurulu” kamuoyunun ve parlamentonun resmi olmayan gündeminin önemli bir maddesi olduğu dikkate alınarak ve 24.Dönemde kurulan partiler arası komisyonun hazırladığı teklifin yasalaşması ihtimali göz önünde tutularak bu metne konulmuştur.

Parlamento Akademisi (150);

Madde 150- Parlamento Akademisi önerisi ilk defa 2011 tarihli içtüzük değişikliği teklifinde önerilmiş ancak söz konusu öneri kadük olunca yaşama geçirilememiştir. Önerilen madde, söz konusu Akademinin amaç ve işlevlerini saymaktadır.

Tutanak türleri, tutanakların tutulması ve tutanakta düzeltme (151); Kolluk tedbirleri (152); Silah taşıma yasağı (153); Çalışma salonlarına girme yasağı ve ziyaretçiler (154); Türkiye Büyük Millet Meclisi eski üyeleri (155); Medya (156); Dinleyiciler (157); Türkiye Büyük Millet Meclisi içinde suç işlenmesi (158);

ONBEŞİNCİ BÖLÜM

İdari İşler

İç hizmetlere dair mevzuat (159); Türkiye Büyük Millet Meclisinin heyetle temsili (160); Tetkik kurulu ve maddî hatalar (161); Türkiye Büyük Millet Meclisi kütüphanesinden yararlanma (162);

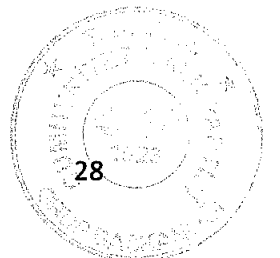
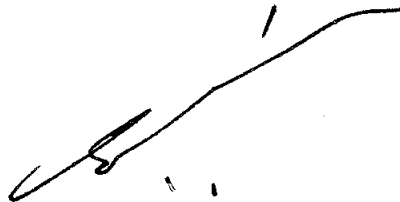
ONALTINCI BÖLÜM

Milletvekilliği ile İlgili Belgeler ve İşaretler

Özgeçmiş belgesi (163); Tanıtıcı belgeler (164);

ONYEDİNCİ BÖLÜM

Malî İşler

Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçesinin hazırlanması (165); Harcamaların denetimi (166); Harcamaların vize edilmesi (167); Eşya ve demirbaşların denetlenmesi (168); Kesinhesap (169)

ONSEKİZİNCİ BÖLÜM

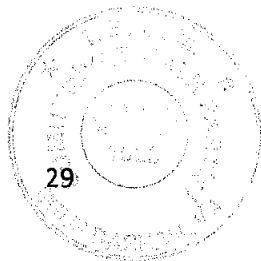
İçtüzüğün değiştirilmesi (170); Türkiye Büyük Millet Meclisi kararlarının yayımlanması ve yürürlüğe girmesi (171);

ONDOKUZUNCU BÖLÜM

Son Hükümler (172); Yürürlük (173); Yürütme (174).

Madde 151-152-153-154-155-156-157-158-159-160-161-162-163-164-165-166-167-168-169-170-171-172-173 ve 174'üncü maddeleri yürürlükteki İçtüzüğün sırasıyla 155, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 85, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 184, 185 ve 186'ncü maddelerinden zorunlu bazı deyim farklılıkları dışında aynen aktarılmıştır.

TBMM İÇTÜZÜĞÜ ÖNERİSİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Tanımlar ve Genel Hükümler

Yasama dönemi, yasama yılı, birleşim, oturum

Madde 1- Yasama dönemi, Türkiye Büyük Millet Meclisinin iki milletvekili genel seçimi arasındaki süredir. Bu süre, Anayasa uyarınca seçimler yenilenmediği veya ertelenmediği takdirde, dört yıldır.

Yasama yılı, 1 Ekimde başlayıp 30 Eylül'e kadar devam eden çalışma süresidir. Ancak seçimler nedeniyle dönemin yenilenmesi ardından başlayan süre de ilk 1 Ekime kadar bir yasama yılı sayılır.

Birleşim, Genel Kurulun belli bir gün başlayıp çalışmalar Başkan tarafından kapatılincaya kadar süren toplantısıdır.

Oturum, bir birleşimin ara ile bölünen kısımlarından her biridir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin faaliyetleri bu İçtüzük hükümlerine göre yürütülür.

Üye tamsayısı

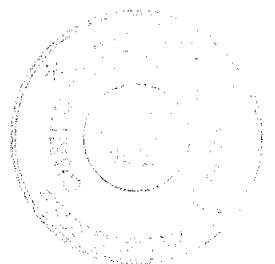
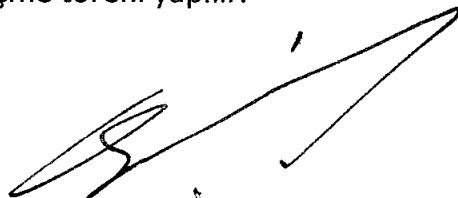
Madde 2- Üye tamsayısı beşyüzellidir. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliklerinde boşalma olması üye tamsayısını değiştirmez.

Ancak, bu İçtüzükte öngörülen faaliyetler ve seçimler için, siyasî parti gruplarının ve grup mensubu olmayanların yüzde oranlarının hesaplanmasında, üye tamsayısından açık üyeliklerin çıkarılması suretiyle bulunan sayı esastır.

İlk toplantı ve ant içme

Madde 3- Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu, milletvekili genel seçimi kesin sonuçlarının Yüksek Seçim Kurulunca Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu kanallarında ilânını izleyen ikinci gün saat 14.00'te çağrısız olarak toplanır.

Bu birleşimde, önce milletvekillerinin ant içme töreni yapılır.

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Ant içme töreninde bulunmayan milletvekilleri veya ara seçimde milletvekili olanlar, katıldıkları ilk birleşimin başında ant içerler.

Ant içme, her milletvekilinin, Anayasadaki metni kürsüden yüksek sesle aynen okuması suretiyle olur.

Milletvekilleri, seçim çevresi, soyadı ve adlarının alfabe sırasına göre ant içerler.

Yasama yılının başlaması

Madde 4- Türkiye Büyük Millet Meclisi, İttüzkte belirtilen durumlar dışında her Ekim ayının birinci günü çağrısız toplanır.

Cumhurbaşkanı gerekli gördüğü takdirde, ilk birleşimde kürsüden yapacağı bir konuşmayla yasama yılını açar.

Cumhurbaşkanının ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının konuşmalarından sonra siyasi parti gruplarına ve Mecliste üyesi olan siyasi parti temsilcilerine yasama yılının açılışına ilişkin görüşlerini ifade etmek kaydıyla, onar dakikayı geçmemek üzere söz verilir. Genel kurul tarafından aksi yönde karar alınmadıkça bu birleşimde başka bir konu görüşülemez.

Ara verme

Madde 5- Ara verme, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onbeş günü geçmemek üzere çalışmalarını ertelemesidir.

Ara verme kararı, Danışma Kurulunun görüşü ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının teklifi üzerine Genel Kurulca alınır.

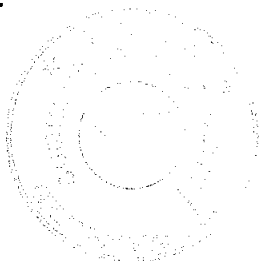
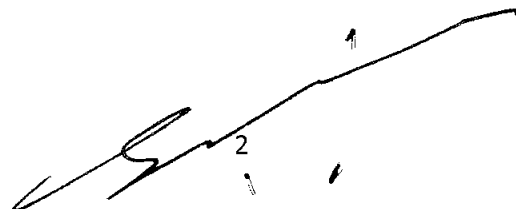
Tatil

Madde 6- Tatil, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun çalışmalarına "tatil" kaydıyla ara verdiği süredir.

Tatil kararı TBMM Başkanının, Danışma Kurulunun görüşüne dayanan teklifi üzerine alınabilir.

Genel Kurulca başka bir karar alınmadıkça Türkiye Büyük Millet Meclisi 1 Temmuz günü tatile girer.

Türkiye Büyük Millet Meclisi bir yasama yılı içinde üç aydan fazla tatil yapamaz.

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Ara verme veya tatilde toplantı

Madde 7- Türkiye Büyük Millet Meclisi, ara verme veya tatil sırasında Cumhurbaşkanı veya Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı tarafından toplantıya çağırılması halinde, belirtilen gün ve saatte toplanır.

Cumhurbaşkanı, toplantı çağrısını doğrudan doğruya veya Bakanlar Kurulunun istemi üzerine yapar.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Meclisi doğrudan toplantıya çağırabilir. Üyelerin beşte birinin imzasını taşıyan gerekçeli önergedeki çağrı istemini ise en geç yedi gün içinde yerine getirir.

Bu çağrılarda, toplantı gün ve saati ile bu toplantıyı gerektiren konunun belirtilmiş olması şarttır.

Birleşimin başında yoklama yapılır. Üye tam sayısının üçte biri hazır bulunmadıkça birleşim açılamaz. Yeterli çoğunluk yoksa çağrı düşer. Birleşim açılabilirdi takdirde Başkan, önce çağrı yazısını okutur, ardından toplantıyı gerektiren konu görüşülür. Konu üzerinde gerekli işlemler tamamlanınca, Türkiye Büyük Millet Meclisi çalışmalarına devam karar vermediği takdirde, ara vermeye veya tatile devam olunur.

Anayasada, kanunlarda ve İktüzükte gösterilen süreler, aksi belirtilmedikçe ara verme ve tatil sırasında işlemez. Ara verme ve tatil kararları Yazılı Soruların işleme konmasına ve zamanında cevaplandırılmasına engel olamaz.

İKİNCİ BÖLÜM

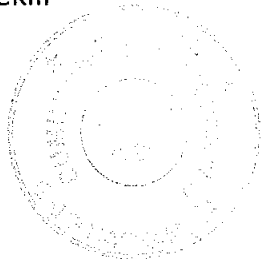
Yasama Döneminin Başlaması

Geçici Başkanlık Divanı

Madde 8- Yasama döneminin birinci birleşiminin ilk oturumundan başlayarak Başkan seçilinceye kadar, en yaşlı milletvekili, Geçici Başkanlık görevini yapar. İkinci derecede en yaşlı üye, Başkanvekilliği görevini yerine getirir.

En genç altı milletvekili de, geçici olarak kâtip üyelik, diğer en genç iki milletvekili ise, geçici olarak idare amirliği görevi yapar.

3

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının seçimi ve görev süresi

Madde 9- Başkanlık için, Meclis üyeleri arasından bir yasama döneminde iki kere seçim yapılır. İlk seçilenlerin görev süresi milletvekili genel seçimi yenilenmezse iki yıl, ikinci devre için yasama dönemi sonuna kadardır .

Siyasi parti grupları, Başkanlık için aday gösteremezler.

Türkiye Büyük Millet Meclisi başkan adaylarının isimleri, yeni yasama döneminin başladığı günden itibaren üç gün içinde; ikinci devre için yapılacak seçimde, birinci devrede seçilen Başkanın görev süresinin dolmasından en erken on gün önce yazıyla Başkanlık Divanına bildirilir.

Başkanlıkta boşalma olduğu takdirde yasama dönemi başındaki usul uygulanır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, aday bildirme süresinin tamamlanmasını izleyen gün saat 15.00'de Başkan seçimi için kendiliğinden toplanır. Başkan seçimi gizli oyla yapılır. İlk iki oylamada üye tam sayısının üçte iki ve üçüncü oylamada üye tam sayısının salt çoğunluğu aranır. Üçüncü oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için dördüncü oylama yapılır; dördüncü oylamada en çok oy alan üye Başkan seçilmiş olur. Başkan seçimi, aday gösterme süresinin bitiminden itibaren beş gün içinde tamamlanır.

Başkanlık Divanının kuruluşu

Madde 10- Başkanlık Divanı; bir Başkan, dört başkanvekili, yedi kâtip üye ve üç idare amirinden oluşur.

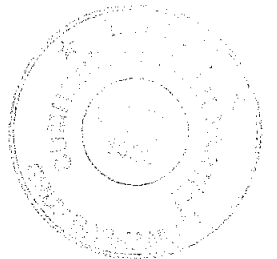
Başkanlık Divanı toplantı yeter sayısı üye tam sayısının, karar yeter sayısı ise toplantıya katılan üyelerin salt çoğunluğudur. Ancak Başkanlık Divanı üyelerinin tek başlarına üzerlerine aldıkları işlerden dolayı yapılacak şikâyetler için toplantı yeter sayısı, hakkında şikâyetle bulunulan üye dışındaki üyelerin tamamıdır.

Başkan veya vekil olarak görevlendirdiği Başkanvekili hazır bulunmadan Divan toplanamaz ve karar alamaz.

Siyasi Parti Gruplarının Başkanlık Divanında temsili

Madde 11- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, siyasi parti gruplarının, parti grupları toplam sayısı içindeki yüzde oranlarını ve bu oranlara göre Başkanlık Divanında her siyasi parti grubuna düşen görev yeri sayısını tespit eder ve siyasi parti gruplarına bildirir.

4

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Başkanlık Divanındaki görev yerleri, üye oranı en yüksek siyasi parti grubundan başlanarak tahsis edilir. Türkiye Büyük Millet Meclisi üye sayısının salt çoğunluğuna sahip partiye başkanvekilliklerinden ikisi verildikten sonra kalan başkanvekillikleri oranı en yüksek olan diğer siyasi parti grubundan başlanarak sırayla dağıtılır.

Kâtip üyeliklerle idare amirlikleri için görev yerleri dağıtımı Danışma Kurulunun görüşü alındıktan sonra Başkan tarafından belirlenir.

Siyasi parti grupları kendilerine düşen yerler için adaylarını Başkanlığa bildirir. Bu adayları gösteren listenin Genel Kurulda işaret oyuyla onaylanması suretiyle seçim tamamlanmış olur.

Başkanlık Divanında boşalma

Madde 12- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığında veya Başkanlık Divanının diğer üyeliklerinde boşalma olması halinde, yeni seçilen divan üyesi, eskisinin görev süresini tamamlar.

Başkanlıkta boşalma halinde, yeni Başkan seçilinceye kadar en yaşlı Başkanvekili, Geçici Başkan sıfatıyla Başkanlık görevini yerine getirir.

Noksan üyelik en kısa zamanda tamamlanır.

Mensup olduğu siyasî parti ile üyelik bağı sona eren veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde grup kurma hakkını kaybeden bir siyasî parti mensubu üyenin, Başkanlık Divanındaki görevi kendiliğinden sona erer.

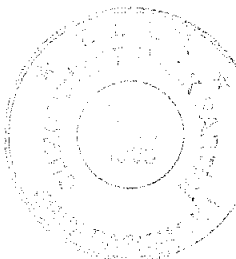
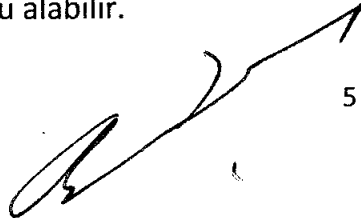
Genel Kurulda siyasî parti gruplarının oranlarında değişiklik olması sonucunda, bunların Başkanlık Divanında sahip oldukları üyeliklerin sayısı ve görev yerleri değişen oranlara uymuyorsa, Başkan, bu durumu tespit eder. Bunun üzerine, 11 inci madde uyarınca gereken işlem yapılır.

Başkanlık Divanının görevleri

Madde 13- Başkanlık Divanı Anayasa kanunlar ve İçtüzük gereğince verilen görevleri yerine getirir.

Genel Kuruldaki oylamalarda ve seçimlerde önemli bir yanlışlık olduğu iddia edilirse, Başkan usul görüşmesi açabilir ve gerekirse oya başvurarak düzeltme yapar. Yanlışlık birleşimden sonra anlaşılırsa Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Divanı toplayarak takip edilecek yolu kararlaştırır.

Başkan, kendisine ait görevlerin yerine getirilmesi bakımından gerekli görürse, Divanın görüşünü alabilir.

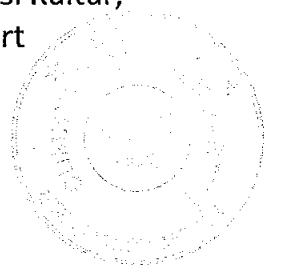
Genel Kurulda saygı duruşu yapılmasını gerektirecek haller ile yabancı devlet adamlarının Genel Kurulda konuşması ve selamlanmasına ilişkin esaslar ve usuller Başkanlık Divanınca kararlaştırılır.

Başkanın görevleri

MADDE 14– Başkanın görevleri şunlardır:

1. Türkiye Büyük Millet Meclisini temsil etmek;
2. Türkiye Büyük Millet Meclisinin manevi şahsiyetini ve milletvekili hak ve hukukunu korumak; saygınlığını artırmak amacıyla, geçmişinin anımsanmaya değer kişi ve olaylarının unutulmamasını sağlayacak çalışmalar yaptırmak;
- 3- Genel Kurul görüşmelerini yönetmek;
- 4- Başkanvekillerinin hangi birleşim ve oturumları yöneteceklerine karar vermek;
- 5- Tutanak dergisi ile tutanak özetinin düzenlenmesini denetlemek;
- 6- Başkanlık Divanına başkanlık etmek ve Divanın gündemini hazırlamak;
- 7- Danışma Kuruluna başkanlık etmek;
- 8- Danışma Kurulunun, TBMM'nin "yasama" ve "denetleme" faaliyetleriyle ilgili konularda karara varamaması durumunda, Kurulun yetkisini kullanmak;
- 9- Ara verme veya tatil sırasında Türkiye Büyük Millet Meclisini gereğinde toplantıya çağırarak;
- 10- Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonlarını denetlemek; işlerde birikme olması halinde komisyon başkanı ve üyelerini uyarmak ve durumu Genel Kurulun bilgisine sunmak;
- 11- Süresinde cevaplandırılmayan yazılı soru önergelerinin cevaplandırılması için ilgili bakanı yazıyla uyarmak;
- 12- Başkanlık Divanı kararlarını uygulamak;
- 13- Türkiye Büyük Millet Meclisinin idarî ve malî işleri ile kolluk işlerini yürütmek ve denetlemek;
- 14- Başkanlık Divanı bünyesinde oluşturulacak "Türkiye Büyük Millet Meclisi Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu" aracılığıyla Meclisi ve çalışmalarını yurt içinde ve yurt dışında tanıtıcı tedbirler almak ve yayın yapmak;

6

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

15. Kendisine Anayasa, kanunlar ve İ t    k gereğince verilen görevleri yerine getirmek.

Başkan,        olduğu veya Ankara dışında bulunduğu zaman, görevlerini yerine getirmek   zere, başkanvekilllerinden birisini kendisine yazıyla vekil olarak tayin eder.

Başkan Cumhurbaşkanına vekâlet ettiği sürece Başkanlık yetkilerini kullanamaz. Bu yetkilerin kullanılması için kendisine Başkanvekilllerinden birini vekil tayin eder.

Başkan  yesi bulunduğu siyasi partinin veya parti grubunun faaliyetlerine; görevinin gereği olan haller dışında Meclis tartışmalarına katılamaz ve oy kullanamaz.

Başkanvekilllerinin görevleri

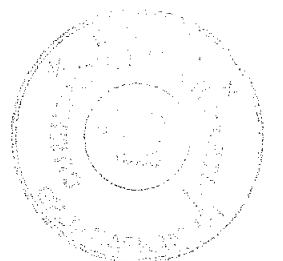
Madde 15- Başkanvekilllerinin görevi:

- 1- Kendisine yetki verildiğinde Cumhurbaşkanına veya Türkiye B   k Millet Meclisi Başkanına vekâlet etmek;
- 2- Başkan tarafından görevlendirildiğinde Genel Kurul görüşmelerini yönetmek;
- 3- Yönettiği oturumla ilgili Tutanak Dergisi ile tutanak özetinin düzenlenmesini gözetmek;
- 4- Türkiye B   k Millet Başkanının verdiği diğer görevleri yapmaktır.

Kâtip  yelerin görevleri

Madde 16- Kâtip  yelerin görevleri şunlardır:

1. Tutanakların tutulmasını denetlemek;
2. Tutanak özetlerini yazmak;
3. Genel Kurulda evrak okumak;
4. Yoklama yapmak;
5. Oyları saymak;
6. Seçimlerin düzen ve dürüstlük içinde geçmesini denetlemek;
7. Söz sırasını kaydetmek.

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

İdare amirlerinin görevleri

Madde 17- İdare amirlerinin görevleri şunlardır :

1. Türkiye Büyük Millet Meclisinin idarî ve malî işleri ile kolluk işlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının talimatına uygun olarak yürütmek;
2. Özel törenleri idare etmek;
3. Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesine ilişkin tekliflerini Başkana sunmak;
4. Genel ve özel giriş kartlarını dağıtmak.

İdare amirleri sükûn ve düzenin korunması, görüşmelerin açıklık ve serbestliğinin sağlanması ve gereken hallerde güvenlikten sorumlu kuvvetin kullanılmasında Başkanlığın yürütme vasıtalarıdır; ortak sorumluluk içinde görev yaparlar ve yetki kullanırlar; ara verme ve tatil sırasında sıra ile Ankara'da otururlar, bu sırayı Başkan tespit eder.

Siyasî parti gruplarının kuruluşu

Madde 18- En az yirmi milletvekili bulunan siyasî partiler, Türkiye Büyük Millet Meclisinde grup kurma hakkına sahiptirler.

Siyasî parti grubunun ilk kuruluşunda grup iç yönetmeliği ile her yasama dönemi başında, o gruba mensup milletvekillerinin adı, soyadı ve seçim çevrelerini gösterir liste gruplarca Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilir.

Sonradan meydana gelecek değişiklikler hakkında da en kısa zamanda aynı işlem yapılır.

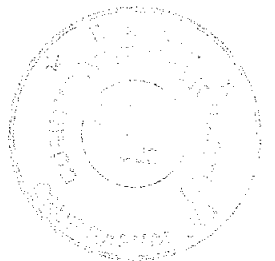
Siyasi parti grup toplantıları milletvekilleri ile ilgili parti tüzüğünün veya Grup İç Yönetmeliğinin belirlediği kişiler dışında herkese kapalıdır.

Danışma Kurulu

Madde 19- Danışma Kurulu, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının başkanlığında siyasî parti grup başkanları veya vekillerinden birisi veya onların yazılı olarak görevlendirdiği birer milletvekilinden oluşur.

Danışma Kurulunun temel görevi, siyasi parti grupları arasındaki diyalogu geliştirmek ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin yasama ve denetleme işlevlerini etkin ve dengeli şekilde yerine getirmesini sağlayacak çözümler üretmektir.

8

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Kurulun bu amaçla aldığı kararlar Genel Kurulca onaylandığı takdirde Başkanlıkça uygulanır.

Danışma Kurulu, üyelerinden en çok birinin yokluğunda toplanabilir ve en çok birinin muhalefetine rağmen karar alabilir.

Kurul oy birliğiyle karar aldığı takdirde, Genel Kurul ve Komisyon gündemlerinin sırasını değiştirebilir, ara verme ve tatil sırasında hangi komisyonların çalışacağına karar verebilir.

Gerektiğinde bir Hükümet temsilcisi veya Meclis başkanvekilleri ile Kurulda görüşülecek konuyla ilgili Komisyon Başkanlığının göndereceği bir üye de Danışma Kuruluna çağrılabilir. Bunların oy hakkı yoktur.

Başkanın gerekli görmesi veya bir siyasî parti grubu başkanlığının istemi üzerine en geç yirmidört saat içinde Başkan tarafından toplantıya çağrılır(19/4; 19/4). Başkan çağrısı yaparken gündemi de bildirir.

Kurul, Anayasada, kanunlarda ve İçtüzükte kendisine verilen diğer görevleri yerine getirir ve Başkanın istemi üzerine danışma niteliğinde görüş bildirir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Komisyonlar

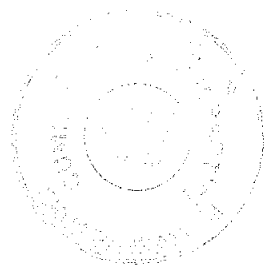
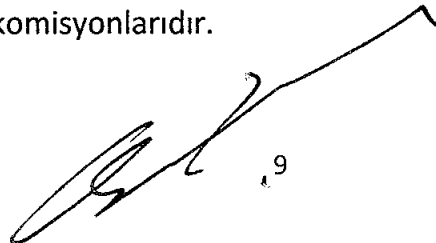
Komisyonların kuruluşu

Madde 20- Üye seçimi tamamlanınca komisyonlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı tarafından toplantıya çağrılırlar.

İlk toplantı, katılan üyelerle açılır. Toplantıda üye tam sayısının en az salt çoğunluğu varsa, Komisyon Başkanlık Divanı teşkil edilir.

Komisyon türleri

Madde 21- Komisyonlar, daimi ihtisas komisyonları, geçici komisyonlar ve özel komisyonlar olmak üzere üçe ayrılır. Daimi ihtisas komisyonları Anayasa, kanunlar ve İçtüzükle kurulur. Geçici komisyonlar Karma Komisyonlar, Meclis Araştırması ve Meclis Soruşturması komisyonlarıdır.

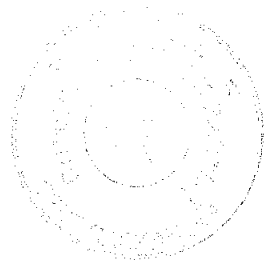
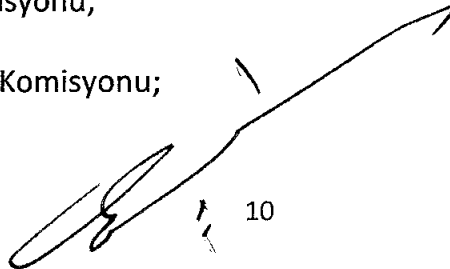
Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının teklifi üzerine Danışma Kurulu kararıyla, belli bir konuyu araştırmak ve Türkiye Büyük Millet Meclisini bilgilendirmek amacıyla uzmanlardan oluşan özel komisyonlar kurulabilir. Özel komisyonların üye sayısı, kimlerden oluşacağı ve görev süresi Danışma Kurulu tarafından belirlenir.

Daimi İhtisas Komisyonları

Madde 22- Türkiye Büyük Millet Meclisindeki daimi ihtisas komisyonları şunlardır:

1. Adalet Komisyonu;
2. Anayasa ve İçtüzük Komisyonu
3. Avrupa Birliği Uyum Komisyonu;
4. Bilim Sanayi ve Teknoloji Komisyonu;
5. Çalışma ve Sosyal Güvenlik; Aile ve Sosyal İşler Komisyonu;
6. Çevre ve Şehircilik Komisyonu;
7. Dışişleri Komisyonu;
8. Dilekçe Komisyonu;
9. Ekonomi, Gümrük ve Ticaret Komisyonu;
10. Enerji ve Tabii Kaynaklar Komisyonu;
11. İçişleri Komisyonu;
12. İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu.
13. Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu;
14. Kamu İktisadî Teşebbüsleri Komisyonu;
15. Kültür ve Turizm Komisyonu;
16. Millî Eğitim, Gençlik ve Spor Komisyonu;
17. Millî Savunma Komisyonu;
18. Orman ve Su İşleri Komisyonu;

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

- 19. Plan ve Bütçe Komisyonu;
- 20. Sağlık Komisyonu;
- 21. Tarım Gıda ve Hayvancılık Komisyonu;
- 22. Türkiye Büyük Millet Meclisi Hesaplarını İnceleme Komisyonu;
- 23. Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Komisyonu;

Parti gruplarının komisyonlarda temsili

Madde 23- Anayasada veya ilgili kanunda kaç kişiden oluşacağı belirlenmemiş olan komisyonların üye sayısı yasama döneminin başında, Geçici Komisyonlarla Özel Komisyonları ise, kurulmalarına karar verilmesi ardından, Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurulda işaret oyuyla belirlenir.

Anayasa ve kanunlar aksini belirtmemişse komisyon üyeliklerinin dağılımında siyasi partilere ve grubu olmayan üyelere, milletvekilleri tamsayısına göre güçleri oranında temsil hakkı verilir.

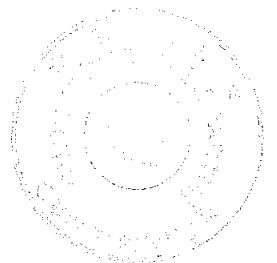
Danışma Kurulunun üye dağılımını açıklayan kararını takip eden beş gün içinde siyasi parti grupları kendilerine düşen üye adaylarını Danışma Kuruluna bildirirler. Bu isimlerin Genel Kurulda işaret oyu ile, itiraz edilmezse toplu halde oylanması suretiyle seçim tamamlanmış olur.

Yukarıdaki fıkra hükmü, grubu olmayan milletvekilleri hakkında da uygulanır. Bu adayların sayısı Danışma Kurulunun belirlediği kadarsa, isimleri Genel Kurula sunulur. Aday sayısı fazla ise Genel Kurula sunulacak ismi Danışma Kurulu kura ile belirler.

Komisyon üyeliğinin süresi iki yıldır. Süresi biten üye tekrar seçilebilir. İkinci devre üyelikleri için birinci fıkradaki usule göre seçim yapılır. Bu üyelerin görevi yasama dönemiyle birlikte sona erer.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanı üyeleri ile Bakanlar Kurulu üyeleri komisyonlara üye olamazlar.

Siyasi parti grupları, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına yazılı olarak bildirmek ve bu maddenin üçüncü fıkrasındaki usule uymak şartıyla, komisyonlardaki üyelerini değiştirebilirler. Bu değişiklik Meclis Resmi Bülteninde yayımlanır.

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Komisyon üyeliklerinde boşalma

Madde 24- Üyelikten istifa eden, mensubu olduğu siyasî parti ile üyelik bağı sona eren veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde grup kurma hakkını kaybeden bir siyasî partiye mensup olan milletvekilinin, komisyon üyeliği başka bir işleme gerek olmaksızın sona erer.

Siyasi parti gruplarının Genel Kuruldaki üye sayısı oranları, Komisyondaki sayısal dengeyi bozacak kadar değişirse Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı konuyu Danışma Kuruluna götürür. Kurul kararının ilgili siyasi parti grubuna veya grubu olmayan üyeye bildirilmesine rağmen beş gün içinde gereği yerine getirilmezse, hangi üyenin Komisyon üyeliğinin düşeceği Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı tarafından ad çekme yoluyla belirlenir. Temsil sayısı artan siyasi partinin göstereceği isim 23'üncü maddenin birinci fıkrasındaki usule göre Genel Kurula sunulur.

Komisyonlara havale

Madde 25- Tasarı, teklif veya kanun hükmünde kararnamelerin hangi komisyonlarda görüşüleceği Başkanlık tarafından belirlenir ve Meclis Resmi Bülteni ile elektronik ilan panosunda duyurulur.

Bu havaleye, tasarı veya teklifin Meclis Resmi Bülteninde yayınlanmasından sonraki iki gün içinde en az üç milletvekilinin itiraz etmesi halinde Başkan, konuyu değerlendirmesi için Danışma Kuruluna aktarır. Danışma Kurulu karara varamazsa Başkanın kararı uygulanır.

Havale değişikliği Meclis Resmi Bülteninde yayımlanır.

Başkanlık bir konunun birkaç komisyonda görüşülmesini uygun görebilir. Bu taktirde Genel Kurul görüşmelerine, Başkan tarafından belirlenmiş olan nihai komisyonun raporu esas teşkil eder.

Havaleye ilişkin esaslar Başkanlık Divanı tarafından kararlaştırılır

Komisyon Başkanlık Divanı

Madde 26- Daimi ihtisas komisyonlarının Başkanlık Divanı bir Başkan, bir Başkanvekili, ele alınan her konu için seçilen raportör ve iki kâtip üyeden oluşur. Başkanvekilliği ile bir kâtip üyelik muhalefet partilerine bırakılır. Hangi komisyonda hangi Başkanvekilliği ile kâtip üyeliğin hangi muhalif parti grubuna bırakılacağı Danışma Kurulu tarafından belirlenir. Danışma Kurulu bu hesabı yaparken, genel kuruldaki güç oranı ile muhalefete ayrılan tüm sandalyeler arasındaki oranı göz önünde tutar.

12

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Türkiye Büyük Millet Meclisi Hesaplarını İnceleme Komisyonu iki kâtip yerine bir Denetçi bir kâtip seçer.

Geçici komisyonlarla özel komisyonların başkanlık divanı, İktüzükte aksine bir hüküm yoksa veya Genel Kurulda bir karar alınmamışsa, ihtisas komisyonlarınıninki gibi oluşturulur.

Yeni kurulan hükümetin güvenoyu alması üzerine hükümet Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanından isterse, komisyon başkanlık divanları bu isteğe göre beş gün içinde yenilenir.

Komisyon gündemi, toplantı yeri ve çağrısı, karar yeter sayısı

Madde 27- Komisyonlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, kendi başkanları ya da üyelerinin üçte biri tarafından toplantıya çağrılırlar.

Komisyon Başkanı Meclis Başkanı veya üyelerden gelen istemi en geç bir hafta içinde yerine getirir.

Zorunluluk olmadıkça komisyon toplantısı için çağrı, en az iki gün önceden yapılır. Ayrıca Başbakanlığa ve ilgili Bakanlıklarla siyasi parti gruplarına ve görüşülmesi istenen teklifteki ilk imza sahibine, konuyla ilgili tam bilgi verilir. Çağrı, aynı gün elektronik ilan panosuna konur. Bu çağrıda gündem de bildirilir.

Komisyon İktüzükte aksine hüküm olmadıkça gündemine hâkimdir.

Komisyonlara havale edilen işlerin görüşülmesine, havale tarihinden itibaren en erken 48 saat sonra başlanabilir.

Komisyon Başkanlık Divanı, süreye bağlanmış ve süresi dolmakta olan işlere öncelik vermek suretiyle haftalık "Kesin Gündem" ile aylık "Taslak Gündem"i belirler. Anlaşmazlık halinde gündem Komisyon Başkanı tarafından belirlenir.

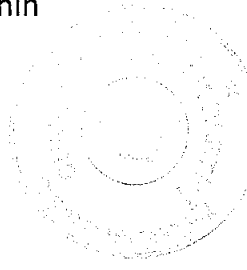
Komisyonlar üye tam sayısının en az üçte biri ile toplanır.

Komisyonlar başkanlarının yönetiminde çalışır. Başkan bulunmadığı zaman Başkanvekili, o da yoksa görüşülecek konunun Raportörü komisyona başkanlık eder.

Komisyon görüşmeleri aksi belirtilmedikçe İktüzüğün Genel Kurulla ilgili kurallarına göre yürütülür.

Komisyon görüşmelerinde son oylama "açık oy"la yapılır ve en az üye tam sayısının salt çoğunluğuyla karar verilir.

13

Oktay Ekşi

İstanbul Milletvekili

Komisyon Başkanı komisyona gelen kanun tasarısı ve tekliflerinin kanun yapma tekniğine ve hukuka uygun şekilde sonuçlanmasına itina eder.

Komisyonlar Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca, kendilerine Türkiye Büyük Millet Meclisi yerleşkesinde ayrılan salonlarda çalışırlar.

Komisyon toplantılarına katılma

Madde 28- İhtisas Komisyonu toplantıları Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ile Bakanlar Kurulu üyelerine açıktır. Bakanlar Kurulu üyeleri gerekli görürlerse, üst düzey bir kamu görevlisine yazılı temsil yetkisi verebilirler. Diğer komisyonlar çalışmalarının selamette yürütülmesi gerekçesiyle katılıma sınırlama koyabilirler.

Komisyonlar bakanları, üst düzey kamu görevlilerini, uzmanları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerini bilgi vermeleri için komisyona çağırıp dinleyebilir veya yazılı görüş isteyebilirler.

Bir komisyon, kendisine havale edilen tasarı veya teklifi, başka bir komisyonun ihtisası dâhilinde görürse, gerekçeli olarak tasarı veya teklifin o komisyona havale edilmesini Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığından isteyebilir.

Her milletvekili, kapalı toplantılar hariç, üyesi olsun olmasın ihtisas komisyonu toplantısında konuşabilir ancak üyesi olmadığı komisyonda öneri veremez, oy kullanamaz.

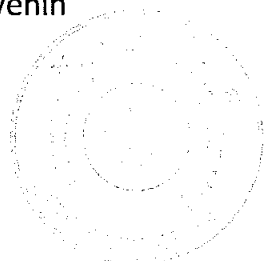
Her milletvekili, yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına ilişkin başbakanlık tezkereleri ve eki dosyalar ile Meclis Soruşturması Komisyonlarına ait belgeler hariç, üyesi olmadığı bir komisyonun belgelerini görebilir, komisyon başkanı izin verirse kopyasını alabilir.

İhtisas Komisyonu toplantıları Türkiye Büyük Millet Meclisi çalışmalarını izleme hakkı olan medya mensuplarına açıktır. Komisyon izin verirse görüntü nakli veya kaydı yapılabilir.

Komisyonlara devam (28; 28)

Madde 29- Komisyon üyelerinin, komisyon toplantılarına katılımı zorunludur. Komisyon devam cetvelleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ve siyasî parti grubu başkanlıklarına sunulur.

İzinsiz veya özürsüz olarak üst üste üç toplantıya veya bir yıl içindeki toplantıların üçte birine katılmayan komisyon üyesinin komisyon üyeliği düşer. Bu durum Komisyon Başkanı tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ve üyenin

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

mensup olduğu siyasi parti grup başkanlığına bildirilir. Boşalan üyelik için İçtüzüğün 23'üncü maddesinin üçüncü fıkrasına göre işlem yapılır.

Komisyonlarda kapalı oturum

Madde 30- Komisyon başkanının, bakanın veya üyelerin üçte birinin teklifi üzerine komisyonda kapalı oturum kararı alınabilir. Komisyon aksine karar vermedikçe kapalı oturuma komisyon üyeleri ile bakanlardan başka kimse katılamaz. Genel Kuruldaki kapalı oturum kuralları komisyonda da uygulanır.

Komisyon tutanakları

Madde 31- Komisyon görüşmelerinde ses cihazı ile kayıt yapılır. Komisyon karar verirse ayrıca tam tutanak tutulur ve aksine karar verilmedikçe Komisyonun internet sayfasında yayımlanır.

Komisyon üyelerinin istemi üzerine kendi konuşmalarına ilişkin kayıtların çözdürülmesi Başkan tarafından sağlanır.

Sadece ses kaydı yapılan oturumların özet tutanağını o oturumda görevli Kâtip Üye düzenler ve komisyon başkanı ile birlikte imzalar. Bu tutanak özetine oturumda hazır bulunan komisyon üyeleri, varsa yazılı itirazlarını ekleyebilirler.

Komisyon kâtibinin bulunmadığı hallerde, hazır bulunan en genç komisyon üyesi, geçici olarak kâtiplik görevini yerine getirir.

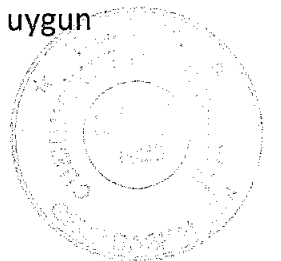
Komisyonların yetkisi

Madde 32- Komisyonlar, kendilerine havale edilen kanun tasarı veya teklifleri ile Kanun Hükmünde Kararnameleri aynen veya değiştirerek kabul veya reddedebilirler; birbirleriyle ilgili gördüklerini birleştirerek görüşebilirler; başka bir komisyonun ihtisası dahilinde görürlerse, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığından, tasarı veya teklifin o komisyona havale edilmesini gerekçeli olarak isteyebilirler.

Komisyonlar, kanun teklif edemezler ve kendilerine havale edilenler dışında kalan işlerle uğraşamazlar; Danışma Kurulu kararı olmaksızın Genel Kurulun toplantı saatlerinde görüşme yapamazlar ve kanun tasarı ve tekliflerini bölerek ayrı ayrı metinler halinde Genel Kurula sunamazlar.

Komisyonlar, Cumhurbaşkanınca yayımlanması kısmen uygun bulunmayan ve bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderilen kanunların sadece uygun bulunmayan maddelerini görüşebilirler. Bu durumda, sadece uygun bulunmayan maddelerle ilgili görüşme açılır.

15

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Komisyonlar kendilerine havale edilen tasarı veya teklifin ilk önce Anayasanın metnine ve ruhuna aykırı olup olmadığını inceleyerek karara bağlamak ve aykırılık olmadığına karar verdikleri takdirde bunu gerekçesiyle birlikte raporun başında ifade etmek zorundadırlar.

Bir tasarı veya teklifin Anayasaya aykırı olduğuna karar veren Komisyon, ret gerekçesini belirten bir raporla tasarı veya teklifi gereği için Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına gönderir.

Bir komisyon kendisine havale edilen tasarı veya teklif yahut herhangi bir mesele için, bir başka komisyonun görüşünü öğrenmeyi gerekli görürse, konunun o komisyonda görüşüldükten sonra iadesini Başkanlıktan isteyebilir.

Komisyon, görüştüğü metnin maddelerine geçilmesinden önce veya maddelerin görüşülmesini tamamladıktan sonra tümünü reddederse buna ilişkin bir ret raporu düzenler ve öneriyle birlikte Genel Kurula gönderir.

Görüşülmekte olan tasarı veya teklifin konusuyla ilgisi olmayan kanunlarda ek ve değişiklik isteyen önergeler işleme konulmaz.

Görüşülmekte olan tasarı veya teklife konu kanunun, tasarı veya teklif ile çok yakın ilgisi bulunan bir veya birkaç maddesinin değiştirilmesini isteyen önergeler üzerinde, komisyonun üçte iki çoğunluğunun katılması koşuluyla yeni bir madde olarak görüşme açılır.

Komisyonlar görüşmekte oldukları tasarı veya teklifler için alt komisyonlar kurabilirler veya konuyu daha önce kurulmuş bir alt komisyona gönderebilirler.

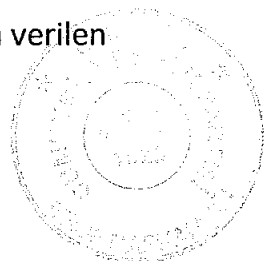
Komisyonlar bakanlıklarla, kamu kurum ve kuruluşlarıyla doğrudan doğruya yazışabilirler ve kendilerine havale edilen işlerin sonuçlandırılması için gerekli bilgileri isteyebilirler .

Komisyonlarda görüşme

Madde 33- Kanun tasarılarının komisyona havale edildiği, kanun tekliflerinin de komisyonun Taslak Gündemine alındığı tarihten başlayarak, görüşmelerin yapılacağı günden iki gün önce saat 14.00'e kadar hükümet ve milletvekilleri, metinde yapılmasını istedikleri değişiklikleri ve metne eklenmesini istedikleri hükümleri, önerge halinde komisyon başkanlığına sunarlar. Bu önergeler en geç ertesi gün komisyon üyelerine, hükümete ve konuya ilgi duyduğunu Komisyon Başkanlığına yazıyla bildirmiş olan milletvekillerine duyurulur.

Yukarıda belirtilen süre geçtikten sonra ancak üç üyenin müşterek imzasıyla verilen önergeler işleme konur. Hükümet her aşamada önerge verebilir.

16

Bir kanun tasarısı veya teklifinin görüşülmesi sırasında, Hükümet temsilcisinin bulunmaması sebebiyle, komisyon gerekli görürse, görüşme bir defaya mahsus olmak üzere ertelenebilir. Erteleme, yazı ile Başbakanlığa veya ilgili bakanlığa bildirilerek, gelecek toplantıda ilgili temsilcinin hazır bulundurulması istenir.

Komisyonlarda söz istem sırasına göre verilir. Komisyon Başkanı ve komisyondaki hükümet temsilcisi söz sırasına bağlı değildir. Komisyonlara çağrılmış uzmanlarla kuruluş temsilcilerine Komisyon Başkanı gerekli gördüğü zaman söz verir.

Görüşmeler yeterlik kararı alınıncaya kadar devam eder. Ancak oturum başlamadan önce yazıyla söz istemiş olan milletvekilleriyle, hükümet, teklif sahibi ve görüşmeler başladıktan sonraki ilk bir saat içinde söz isteyen komisyon üyeleri birer defa konuşmadan; her koşulda, tasarı yahut teklifin lehinde, aleyhinde ve üzerinde en az ikişer kişi söz hakkını kullanmadan yeterlik önergesi oylanamaz.

Komisyon görüşmelerinde bakanların ve milletvekillerinin yaptığı ilk konuşmalara 10 dakika altında zaman sınırlaması konulamaz.

Komisyonlarda görüşme süresi

Madde 34- Bir tasarı, teklif veya kanun hükmünde kararnamenin Danışma Kurulunca aksi, belli tarih verilerek kararlaştırılmadıkça, komisyonlarda en geç iki ay içinde sonuçlandırılması zorunludur. Bu süre, tasarı, kanun hükmünde kararname veya teklifin Komisyona ulaştığı tarihten itibaren başlar.

Komisyon raporları

Madde 35- Komisyonlar, karara bağladıkları işler için birer rapor düzenlerler. Rapor, başkan veya o iş için seçilen raportör tarafından yazılır. Raporun kim tarafından kaleme alındığı sonunda belirtilir. Raporda konu hakkında yapılan görüşmelerin çok kısa özeti, aynı konuda birden fazla öneri varsa bunlardan hangisinin hangi gerekçeyle reddedildiği, değiştirilenlerin neden değiştirildiği, hangi gerekçeyle “kabul” kararı verildiği hukuki dayanakları belirtilmek şartıyla açık şekilde ifade edilir.

Raporlar, konu hakkındaki son oylamaya katılan komisyon üyelerince imzalanır.

Daha önceki toplantılara katılmış olup görüşülen işin tümünün son oylamasında hazır bulunamayan komisyon üyeleri varsa gerekçeli muhalefetlerini de yazarak raporu imzalayabilirler. Bu durumda olan üyelerin son toplantıya katılamadıkları belirtilir.

Komisyon raporunda imzası bulunan komisyon üyesi, diğer komisyonlarda ve Genel Kurulda, çekimser veya aykırı olduğunu rapor metninde yazıyla belirttiği hususlar

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

dışında, komisyona soru soramaz ve komisyon raporuna aykırı konuşma yapamaz ve önerge veremez.

Komisyon raporları bastırılıp milletvekillerine duyurulur ve Genel Kurulda görüşülmesine başlandığı ilk birleşimin tutanağına eklenir.

Komisyon raporunun tümüne veya belli kısımlarına çekimser veya muhalif kalan komisyon üyeleri rapora çekimserlik veya muhalefet gerekçelerini, görüşmelerin bitiminden itibaren 24 saat içinde ekleyebilirler. Bu üyeler, tasarı veya teklifin hangi maddesine veya görüşülen konunun hangi noktalarına muhalif olduklarını yazmak zorundadırlar.

Muhalif oy kullananların gerekçe verme süresi komisyon kararıyla üç güne kadar uzatılabilir.

Üyeler, komisyon raporuna katılmakla beraber, raporda yer almayan görüşlerini rapora eklemek hakkına da sahiptirler. Şu kadar ki, bu haklarını Komisyon Başkanının belirleyeceği uygun süre içinde kullanmaları gerekir.

Komisyonlarda yeniden görüşme

Madde 36- Komisyon, bir gündem maddesinin görüşülmesini tamamlamadan önce, o konu ile ilgili belli bir hususun yeniden görüşülmesini, hazır bulunan üyelerin salt çoğunluğunun oyuyla kararlaştırabilir.

Komisyon, belli bir gündem maddesinin görüşülmesini tamamladıktan sonra, komisyon raporu Meclis Başkanlığına verilmeden önce, aynı konunun komisyonda yeniden görüşülmesi mümkündür. Bunun için komisyon üye tamsayısının salt çoğunluğunun istemini, Komisyon Başkanlığına gerekçeli ve yazılı şekilde sunmuş olması gerekir.

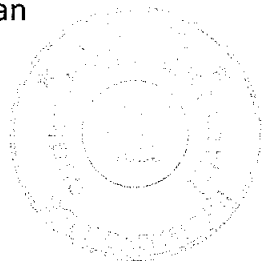
Eski raporların benimsenmesi

Madde 37- Üyelik seçimi yenilenen komisyon, aynı komisyonca daha evvel verilmiş rapor hakkında yeni bir karar alacağını, görev bölümü yaptıktan sonraki bir ay içinde Meclis Başkanlığına bildirmemiş olursa eski raporu benimsemiş sayılır.

Komisyonların Genel Kurulda temsili

Madde 38- Komisyonlar, Genel Kurulda komisyon başkanı veya başkanın görevlendirdiği başkanlık divanı üyeleri ile raportör veya raportörler tarafından temsil olunurlar.

18

Komisyon sıralarında, toplantı yeter sayısını temin edecek sayıda komisyon üyesi yer almamışsa, komisyon temsilcisi; komisyon metninin değiştirilmesini isteyen önergelerin reddini veya komisyona iadesini isteyebilir.

Komisyon toplantılarının düzeni

Madde 39- Bir komisyonda söz kesilir, şahsiyatla uğraşılır ve düzen bozulursa komisyon başkanı düzeni sağlar; gerekiyorsa toplantıya ara verir veya erteleyerek durumu gereği yapılmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanına bildirir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı bu fiilleri işleyen milletvekili hakkında İçtüzük hükümlerine göre gerekli işlemleri yapar ve sonucu Genel Kurulun bilgisine sunar.

Komisyon faaliyetleri raporu

Madde 40- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı yılda iki defa komisyonların faaliyetlerine ilişkin rapor yayımlar. Bu raporda, komisyonlara havale edilmiş veya komisyonlarca Genel Kuruldan geri alınmış yahut Genel Kurulca komisyonlara geri verilmiş işlerin hangi safhada olduğu belirtilir. Rapor, Meclis Resmi Bülteninde yayımlanır.

Arşive verilecek komisyon dosyaları

Madde 41- Konu, Türkiye Büyük Millet Meclisince nihaî olarak karara bağlandıktan sonra, komisyonlara havale edilen dosyalar ile bu işlerle ilgili komisyon tutanakları, komisyon başkanlığınca yazılmış yazılar, komisyona gelen yazı ve önergeler, o dosya ile birlikte, arşivde saklanmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilir.

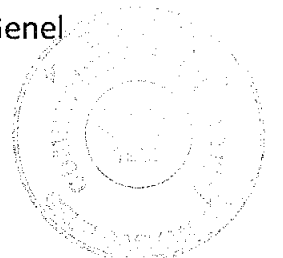
Bütçe, Kesinhesap ve Faaliyet Raporlarının sunuluşu ve komisyonlarda görüşülmesi

Madde 42- Merkezi yönetim Bütçe ve Kesinhesap kanun tasarıları ve faaliyet raporları, Maliye Bakanının Plan ve Bütçe Komisyonundaki sunuş konuşmasının ardından Anayasanın belirlediği kurallara göre Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülür.

Bütçe ve Kesinhesap Kanun tasarılarının yeni mali yılbaşından önce yasalaşması için gerekli program, Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığı tarafından yapılır ve Komisyonun onayı ile yürürlüğe konur.

Plan ve Bütçe Komisyonu, Kesinhesap Alt Komisyonu kurar. Alt Komisyonun raporu Bütçe Kanun tasarısıyla ilgili Komisyon görüşmeleri tamamlanmadan önce Plan ve Bütçe komisyonunda görüşülür. Bütçe Komisyonu konuyla ilgili raporunu Genel Kurula sunar.

19

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Sayıştay tarafından sunulan ancak yasama döneminin sonuna kadar Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülemeyen diğer raporlar hakkında da İçtüzüğün 67'nci maddesi uygulanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Genel Kurul Çalışmaları

Toplantı gün ve saatleri

Madde 43- Resmî tatile rastlamadığı takdirde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu, Salı, Çarşamba, Perşembe günleri saat 14.00-19.00 saatleri arasında çalışır. Birleşim o günkü işler bitinceye kadar devam eder. Gündemin tamamlanmasından önce birleşimin kapatılmasına Başkanın teklifi üzerine Genel Kurulca işaret oyuyla karar verilebilir.

Danışma Kurulu toplantı gün ve saatlerinin değiştirilmesini Genel Kurula önerebilir. Bu takdirde Genel Kurulda birincisi aleyhte ikincisi lehte olmak üzere iki kişiye üçer dakika konuşma hakkı verilir, daha sonra öneri işaret oyuna sunulur.

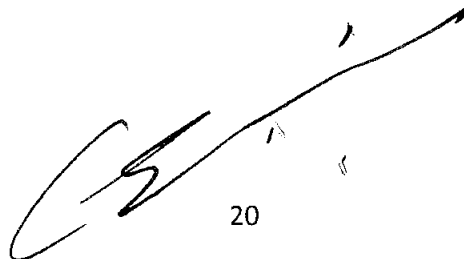
Toplantının yönetimi ve kıyafet

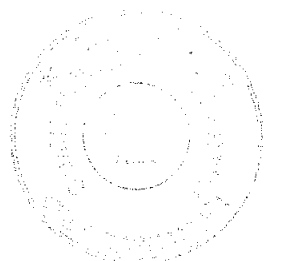
Madde 44- Genel Kurul Başkan veya görevlendirdiği Başkanvekillerinden biri tarafından açılır ve yönetilir. Oturumun devamınca Başkanlık makamı ve kâtip üyelikler boş kalmaz.

Başkanlık kürsüsünde Başkan, beyaz kelebek kravat ve siyah yelek üstüne siyah frak giyer. Başkan kadın ise kıyafeti siyah tayyör beyaz bluz/gömlek olabilir. Görevli kâtip üyeler de, koyu renk elbise giyerler.

Genel Kurul salonunda yer alan milletvekilleri, bakanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Teşkilatı memurları ve diğer kamu personeli ceket giymek ve kravat takmak zorundadırlar. Bayanlar tayyör ya da ceket ve pantolon giyerler.

Görevlilerin kıyafeti Başkanlık Divanınca tespit edilir.

20

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Yoklama

Madde 45- Başkan birleşimi açtıktan sonra tereddüde düşerse yoklama yapar.

Yoklama, elektronik oy düğmelerine basmak veya Başkan lüzum gördüğü zaman ad okunmak suretiyle yapılır. Başkanlık Divanı üyeleri yoklamaya dahildir.

Yoklama sonucunda, tamsayının üçte birinden az üyenin bulunduğu anlaşılırsa, oturum en geç bir saat sonrasına ertelenebilir. Bu oturumda da toplantı yeter sayısı yoksa, birleşim kapatılır.

Başkan ve Başkanvekillerinin tarafsızlığı

Madde 46- Başkan ve Başkanvekilleri, üyesi bulundukları siyasi partinin veya Parti Grubunun Meclis içindeki veya dışındaki faaliyetlerine, görevinin gereği olan haller dışında Meclis tartışmalarına katılamazlar ve yönettikleri oturumda oy kullanamazlar. Bununla birlikte kişisel savunma hakları saklıdır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı oy kullanamaz.

Başkanvekilleri oturuma başkanlık yapmadıkları zaman, oy kullanabilir ve oyunun rengini belirtmek üzere söz alabilirler.

Görüşmelere katılmak isteyen bir kâtip üye Başkanlık kürsüsünde görevli ise, yerini bir diğerine bırakmak zorundadır.

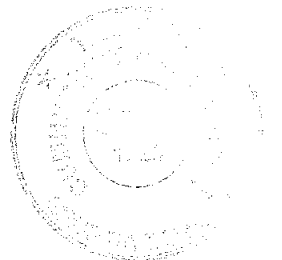
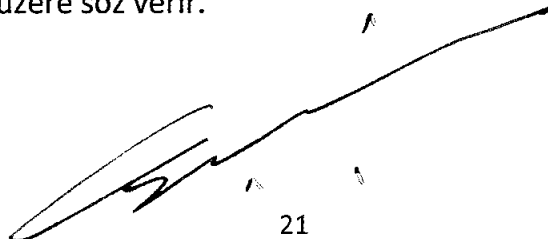
Hükümetin temsili

Madde 47- Her birleşimin başından sonuna kadar, görüş bildirmek üzere hükümet adına Başbakan veya bir bakan veya zorunlu hallerde yetkilendirildiği Başkanlığa bildirilmiş Bakan Yardımcısı, Müsteşar veya Müsteşar Yardımcısı düzeyinde bir kamu görevlisi Genel Kurulda hazır bulunur.

Sayıştay Başkanı veya yetkilendireceği daire başkanı ya da üye, gerektiğinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde açıklama yapabilir.

Geçen tutanak hakkında konuşma

Madde 48- Bir milletvekili veya bakan kendisine ait olup geçen birleşim tutanağında yer alan bir beyanın düzeltilmesi hakkında söz isterse, Başkan, beş dakikayı geçmemek üzere söz verir.

Raporların okunmaması

Madde 49- Kanun tasarı ve tekliflerinin kabulüne veya reddine dair komisyon raporları ile araştırma, soruşturma ve diğer komisyon raporları; görüşmelerine başlanırken, Genel Kurulda okutulmaz. Ancak, bu raporların Meclis Resmi Bülteninin hangi tarihli sayısında yayımlandığı Başkanca ifade edilir.

Gündem

Madde 50- Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun gündemine girecek konular, Başkanlığa geliş sırası göz önünde tutulmakla birlikte Danışma Kurulu tarafından, Anayasa, kanun ve içtüzük gereği zorunluklar hariç olmak üzere, belirlenir.

Gündemin sıralaması aşağıdaki gibidir:

- 1) Başkanlığın Genel Kurula sunuşları;
- 2) Özel gündemde yer alan konular
- 3) Gensoru talebi ön görüşmeleri veya esasa ilişkin görüşmeler
- 4) Sözlü sorular (45 dakika);
- 5) Meclis Soruşturması ön görüşmeleri veya raporları
- 6) Seçimler
- 7) Oylaması yapılacak diğer işler
- 8) Genel görüşme ve Meclis Araştırması açılması istemlerinin ön görüşmeleri
- 9) Kanun tasarı ve teklifleri
- 10) Komisyonlardan gelen diğer işler.

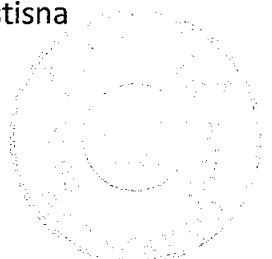
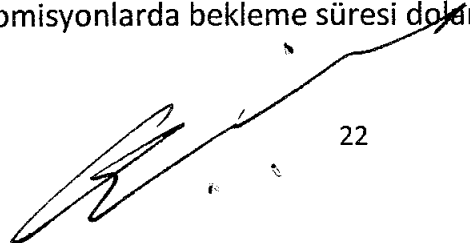
Gündem sırasının 8'inci maddesindeki konuların görüşülmesi için Danışma Kurulunun teklifi ve Genel Kurulun onayı ile haftanın belli bir günü ayrılabilir.

Genel Kurulun özel gündemle yapılan birleşimleri hariç her birleşimde sözlü sorular görüşülür.

Aynı birleşimde bir milletvekilinin tek soru önergesi veya ilk imza sahibi olduğu tek Meclis Araştırması yahut tek Genel Görüşme istemi görüşülebilir.

Başkan birleşimi kapatırken, gündemde bulunan hususlardan hangilerinin gelecek birleşimde veya birleşimlerde görüşüleceğini Genel Kurula bildirir. Bu husus ayrıca ilan tahtasında ilan edilir.

Danışma Kurulunun görüşü alınıp, aksi Genel Kurulca kararlaştırılmadıkça, Başkan tarafından görüşüleceği önceden bildirilmeyen hiç bir husus, Genel Kurulda konuşulamaz. Komisyonlarda bekleme süresi dolan tasarı ve tekliflerle ilgili istisna saklıdır.

Gündemin belirlenmesi

Madde 51- Genel Kurulun bir aylık kesin gündemi ve sonraki bir aylık taslak gündemi, Danışma Kurulu tarafından belirlenir. Danışma Kurulu ilk çağrıda toplanamaz veya toplandığı halde karar alamazsa bir aylık kesin gündemi Başkan belirler.

Her durumda kesin ve taslak gündemdeki "denetim" dışı konuların beşte biri, muhalefetin tekliflerinden oluşur.

Danışma Kurulu her yasama yılının başında Genel Kurulun bir aylık gündemini ve bir ay sonraki ayın taslak gündemini belirler. Kesin gündem, taslak gündemde yer alan işler arasından belirlenir. Her ayın son haftası, bir sonraki ayın kesin gündemi ile onu izleyen ayın taslak gündemi karara bağlanır. Bu gündemler duyurulur.

Başkanın zorunluluk sonucu belirlediği kesin gündem, kendisinin izni olmadıkça Danışma Kurulu tarafından değiştirilemez.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin birinci yasama yılının en fazla iki aylık gündemi, Danışma Kurulu tarafından yukarıdaki fıkradan bağımsız olarak belirlenir.

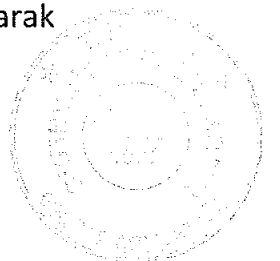
Türkiye Büyük Millet Meclisinin ara verme kararı alması ya da başka bir zorunlu nedenle kesin gündemin tamamlanamaması halinde ya ara vermeden önce veya yeniden toplandıktan sonra, yeni bir kesin gündem belirlenir. Önceki kesin gündemin görüşülememiş bölümleri yeni gündemin ilk bölümüne, eski sırasıyla alınır. Bu şekilde hazırlanan kesin gündem sonraki ayın sonuna kadar devam eder.

Başkan taslak gündemlerin belirlenmesine ilişkin Danışma Kurulu toplantı çağrısını toplantı gününden en az bir hafta önce yapar. Hükümet ve siyasi parti grupları kendi önceliklerini bu toplantıdan en az iki gün önce Başkana yazılı olarak bildirir. Başkanlık, gündeme ilişkin önerileri hükümete ve siyasi parti gruplarına yazılı olarak bildirir. Ayrıca Meclis Resmi Bülteninde yayınlar.

Kesin gündemde değişiklik ancak hükümetin, ilgili komisyonların, siyasi parti gruplarının veya Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının beşte birinin istemi üzerine Danışma Kurulu tarafından yapılan önerinin Genel Kurulca kabulü halinde mümkündür.

Danışma Kurulu, hükümetin acil kaydıyla ilettiği istem üzerine Kesin Gündeme en fazla iki yeni konu koyabilir veya gündemdeki konulardan en fazla üç tanesinin sırasını değiştirebilir.

Danışma Kurulu kararları Genel Kurula Başkanlığın Genel Kurula sunuşu olarak aktarılır.

Taslak ve kesin gündem

Madde 52- Taslak gündemlerde o ay hangi işlerin görüşüleceği belirtilir. Kesin gündemlerde ise görüşülecek işlerin görüşme gün ve saatleri ile görüşme süre ve usulleri ayrıntılı olarak belirtilir.

Danışma Kurulu kesin gündemleri belirlerken her tasarı veya teklif için iç tüzüğün belirlediği asgari konuşma haklarını dikkate alarak toplam bir süre belirler.

Aksi Danışma Kurulu tarafından kararlaştırılmadıkça kanun tasarısı, teklifi veya Kanun Hükmünde Kararnamenin tümü üzerindeki konuşma süreleri hükümet, komisyon ve siyasi parti grupları için yirmişer, grubu olmayan milletvekilleri için onar dakikadır.

Maddeler üzerindeki konuşmaların süresi en çok beşer dakikadır.

Yeter sayıda konuşma talebi varsa, bir kanun tasarısı, teklifi veya kanun hükmünde kararnamenin tümü üzerinde en az iki lehte, iki aleyhte, iki üzerinde; maddeler üzerinde en az bir lehte, bir aleyhte konuşma yapılmadan görüşmelerin yeterliğine ilişkin önerge oylanamaz.

Özel gündem

Madde 53- Özel gündem Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, hükümet, en az iki siyasi parti grubu ya da Türkiye Büyük Millet Meclisi tam üyesi sayısının beşte birinin yazılı istemi üzerine yapılan Genel Görüşmedir. İstem Başkanlıkça gereği yapılmak üzere derhal Danışma Kuruluna aktarılır.

Başkanlığın sunuşlarından sonra Özel Gündem konusu görüşmeleri başlar.

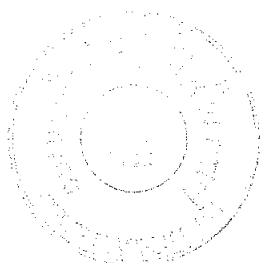
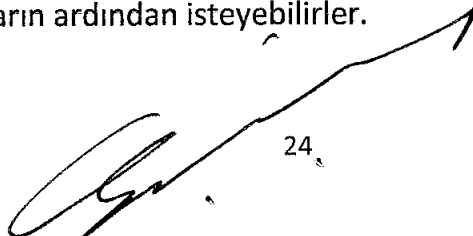
Danışma Kurulu Özel Gündemli görüşmelerde hükümete, siyasi parti gruplarına ve toplu imza ile yapılan başvurudaki ilk imza sahibinin veya göstereceği imza sahibi milletvekiline eşit süreli söz imkânı verir. Bu süre 20'şer dakikadan kısa olamaz. Bunun dışındaki konularda Genel Görüşme hakkındaki hükümler uygulanır.

Genel Kurul, Özel Gündemli görüşmelerden sonra aksine karar almazsa çalışmalarına devam eder.

Doğrudan Genel Kurul gündemine taşıma

Madde 54- Komisyonunda bekleme süresi biten tasarı, teklif veya kanun hükmünde kararnamenin doğrudan Genel Kurul gündemine alınmasını Hükümet veya teklif sahipleri sözlü soruların ardından isteyebilirler.

24.

Oktay Ekşi

İstanbul Milletvekili

Önce, arzu ederse istem sahibi on dakika konuşarak gerekçesini açıklar. Daha sonra konunun Genel Kurul gündemine alınmasına gerek olup olmadığı konusunda görüş bildirmek koşuluyla sırasıyla bir kişiye lehte, bir kişiye üzerinde, bir kişiye de aleyhte olmak üzere beşer dakika konuşma hakkı verilir. Genel Kurul işaret oyuyla karar verir.

Gündeme alınması Genel Kurulca kabul edilen tasarı teklif veya kanun hükmünde kararname, aynı komisyona havale edilir. Komisyon konuyu öncelikle görüşerek Genel Kurula gönderir.

Genel Kurul konuyu, Anayasa ve Bütçe ile ilgili olanlar hariç yasa yapma ile ilgili diğer maddelerden önce görüşerek sonuçlandırır.

Ortak bildiri

Madde 55- Genel Kuruldaki görüşmelerin sonunda siyasi parti gruplarının imzasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisinin görüş ve düşüncelerini içeren önergeler "Ortak Bildiri" adıyla yayınlanır.

Bir önerge en az, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının üçte iki çoğunluğunu temsil eden sayıda siyasi grup desteğine sahip olursa "Ortak Bildiri" niteliği kazanır.

Genel Kurulda bekletilme süresi

Madde 56- Genel Kurula sevk edilen bir komisyon raporu veya herhangi bir metin, Danışma Kurulu tarafından aksine karar alınmadıkça dağıtım tarihinden itibaren kırksekiz saat geçmeden görüşülemez.

Bir konunun bu süre geçmeden gündeme alınması veya gündemdeki kanun tasarı ve teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işlerden birine öncelik verilerek bu kısmın ilk sırasına geçirilmesi, 51'inci maddenin 8 ve 9'uncu fıkralarına veya içtüzükte belirtilen diğer istisnalara göre mümkündür.

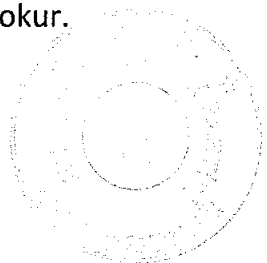
Görüşülmekte olan bir konunun maddelerinden hangisinin öne alınacağına Genel Kurul işaret oyuyla karar verebilir.

Söz alma ve söz sırası

Madde 57- Adını önceden Başkanlık Divanına kaydettirmeyen veya oturum sırasında Başkandan söz almayan hiç kimse konuşamaz.

Başkan, görüşmeye başlamadan önce, söz sırasına göre söz alanların adlarını okur.

25

Oktay Ekşi

İstanbul Milletvekili

Gündemde bulunan veya belli bir günde görüşme konusu olacağı Anayasa, kanun veya İçtüzük gereğince bilinen konular dışında, kâtip üyeler söz alma istemi kaydedemezler.

İçtüzükte sınırlayıcı bir hüküm yoksa, Genel Kuruldaki görüşmeler sırasında söz almak isteyen milletvekiline söz verilir. Bu şekilde kullanılan söz hakkının süresi beş dakikadır.

Konuşmalar, ilke olarak söz alma sırasına göre yapılır. Ancak konu farklı görüşlerin çatışacağı açıkça görülebilen türden ise, söz sırası ilk konuşmacı aleyhte, ikincisi üzerinde, üçüncüsü lehte olacak şekilde düzenlenir.

Konu üzerinde en az iki aleyhte, iki üzerinde, iki lehte konuşma yapılmadan ve istem halinde grubu olmayan milletvekillerinden en az biri konuşmadan görüşmeler tamamlanmış sayılmaz.

Başkan, konuyla ilgili olarak yerinden katkıda bulunmak veya Hükümete yahut Komisyona konuyla ilgili soru yöneltmek için istemde bulunan en çok 10 milletvekiline, yeterlik önergesini oya sunabileceği aşamada veya kürsüden yapılan konuşmalar tamamlandıktan sonra, ikişer dakikayı geçmemek üzere söz verir.

Siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmalarla hükümet ve komisyon adına yapılacak konuşmalar önceliklidir.

Grup sözcüleri, yetki belgelerini Başkanlığa vermek zorundadırlar.

Pek kısa bir sözü olduğunu belirten üyeye Başkan görüşmeler devam ederken, iki dakikayı geçmemek şartıyla yerinden konuşma izni verebilir.

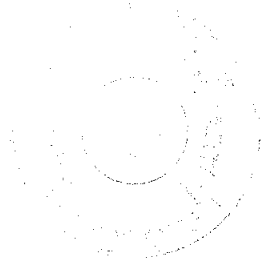
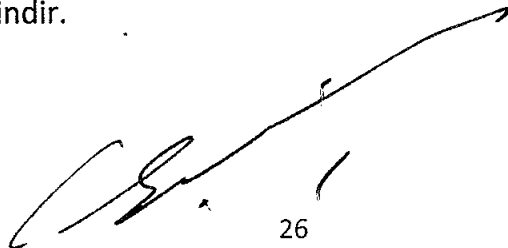
Yazılı bir konuşmanın, kürsüden okunması veya Başkanın izni ile bir kâtip üyeye okutturulması mümkündür.

Siyasi parti grupları ile grubu olmayan milletvekilleri Kesin Gündemin dağıtılmasından, konunun görüşülmeye başlanacağı ana kadar, konuşma taleplerini Başkanlığa bildirir.

Milletvekilleri söz sıralarını değiştirebilirler.

Grubu olmayan milletvekilleri siyasi parti gruplarından sonra konuşurlar.

Son söz milletvekilinindir.

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Danışma Kurulu aksine karar almamışsa, Uluslararası anlaşmaların oylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun tasarıları üzerindeki konuşmalar beşer dakikayı geçmez.

Usul konuşması

Madde 58 – Görüşmeye yer olup olmaması, Başkanı gündeme veya Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma usullerine uymaya davet yahut bir konuyu öne alma veya geriye bırakma gibi usule ait konular, diğer işlerden önce konuşulur.

Bu yolda bir istemde bulunulursa, beşer dakikadan fazla sürmemek şartıyla, lehte ve aleyhte birer kişiye söz verilir.

Bu görüşme sonucunda oya başvurmak gerekirse, oylama işaretli yapılır.

Görüşmelerde genel düzen

Madde 59- Genel Kurulda söz kesmek, şahsiyatla uğraşmak ve çalışma düzenini bozucu hareketlerde bulunmak yasaktır.

Kürsüdeki üyenin sözü ancak Başkan tarafından, kendisini İçtüzüğe uymaya ve konudan ayrılmamaya davet etmek için kesilebilir.

İki defa yapılan uyarıya rağmen, konu dışı konuşmakta ısrar eden milletvekilinin aynı oturumda konuşmaktan men edilmesi, Başkan tarafından Genel Kurula teklif olunabilir.

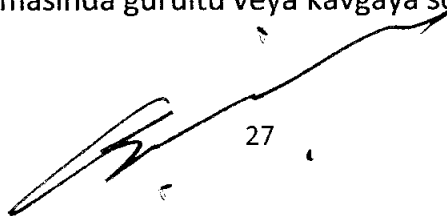
Genel Kurul, görüşmesiz işaret oyu ile karar verir.

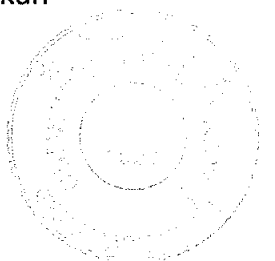
Genel Kurulda kaba ve yaralayıcı sözler söyleyen kimseyi Başkan derhal, temiz bir dille konuşmaya, buna rağmen temiz bir dil kullanmamakta ısrar ederse kürsüden ayrılmaya davet eder. Başkan, gerekli görürse, o kimseyi o birleşimde salondan çıkartabilir.

Başkanlığa gelen yazı ve önergelerde kaba ve yaralayıcı sözler varsa, Başkan, gereken düzeltmelerin yapılması için, o yazı veya önergeyi sahibine geri verir.

Başkan, görüşmeler sırasında gürültü veya kavgaya çıkar ve bu nedenle çalışma düzenini kuramazsa, kürsüde ayağa kalkarak, toplantıya ara vereceğini ihtar etmek suretiyle gerekli gayreti gösterir; buna rağmen gürültü ve kavgaya devam ederse oturuma en çok bir saat ara verir.

Oturumun yeniden açılmasında gürültü veya kavgaya son verilemiyorsa, Başkan birleşimi kapatır.

27

Açıklama hakkı

Madde 60- Şahsına sataşılın veya ileri sürmüş olduğu görüşten farklı bir görüş kendisine atfolunan Hükümet, komisyon, siyasî parti grubu veya milletvekilleri, açıklama yapabilir ve cevap verebilir.

Açıklama ve cevaplar için Başkan, aynı oturum içinde olmak üzere söz verme zamanını takdir eder.

Bu suretle söz almak isteyen, ne sebepten dolayı konuşmak istediğini Başkana bildirir. Başkan, söz verip vermemek gerektiğini takdir eder. Başkanlıkça kendisine söz verilmeyen kimse direnirse, Genel Kurul, bu konuda görüşmesiz ve işaret oyuyla karar verir.

Kapalı oturumlar

Madde 61- Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu, Başbakanın veya bir bakanın veya bir siyasî parti grubunun yahut yirmi milletvekilinin yazılı istemi üzerine kapalı oturum yapabilir.

Kapalı oturum önergesi verilince, kapalı oturumda bulunabilecek şahıslar dışında herkes, toplantı salonundan çıkarılır. Bu takdirde, Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğünün kürsüde görevli ve teknik personel, yeminli stenograflar ve ses kayıt görevlileri kapalı oturumda bulunurlar.

Bu işlemler tamamlandıktan sonra kapalı oturum önergesinin gerekçesi dinlenir. Bu gerekçe Hükümet adına Başbakan veya bir bakan veya siyasî parti grubu sözcüsü veya önergedeki birinci imza sahibi milletvekili yahut onun göstereceği bir diğer imza sahibi milletvekili tarafından açıklanır.

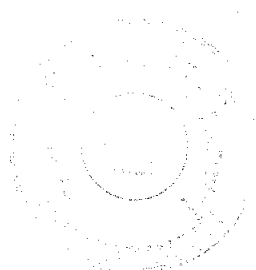
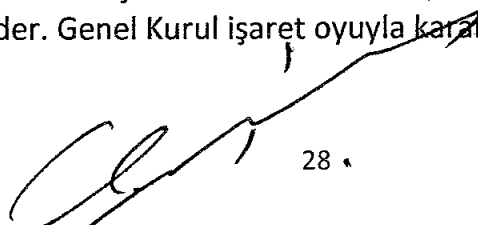
Genel Kurul işaret oyuyla kapalı oturumun devamına karar verebilir.

Cumhurbaşkanı kapalı oturumu Genel Kurul salonunda izleyebilir.

Genel Kurulda aksi kararlaştırılmadıkça yukarıdaki fıkrada söz konusu görüşmelerin tutanakları yeminli stenograflarca tutulur.

Kapalı oturum sırasındaki görüşmeler hakkında, kapalı oturumda bulunanlar ve bulunma hakkına sahip olanlar tarafından hiçbir açıklama yapılamaz. Bunlar Devlet sırrı olarak saklanır.

Kapalı oturumu gerektiren işlemler tamamlanınca, Başkan, açık oturuma geçilmesini teklif eder. Genel Kurul işaret oyuyla karar verir.

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Kapalı oturum tutanakları

Madde 62– Kapalı oturum tutanakları, oturuma ilişkin diğer belgeler ve tutanak özetiyle birlikte bir zarfa konarak veya torbaya konarak hazır bulunan kâtip üyeler tarafından hemen mumla mühürlenir ve arşive verilmek üzere Meclis Başkanlığına teslim edilir.

Kapalı oturum tutanakları ve özetleri, kapalı oturum tarihinden itibaren on yıl geçtikten sonra yayımlanabilir. Bunların daha önce veya sonra yayımlanması hususunda Genel Kurul, Danışma Kurulunun teklifi üzerine işaret oyuyla karar verir.

Meclis Resmi Bülteni

Madde 63- Başkanlığa gelen kanun tasarısı, kanun teklifi ve kanun hükmünde kararnamelerle resmî tezkereler ve komisyon raporları, soru, genel görüşme, Meclis araştırması, Meclis soruşturması ve gensoru önergeleri, yazılı sorulara verilen cevap metinleri Meclis Resmi Bülteninde yayımlanır. Bunlardan komisyonlara ve Genel Kurula sevk edilenler ayrıca belirtilir. Başkanlığa geliş tarihleri de ayrıca gösterilir.

Meclis Resmi Bülteni tatile rastlamadığı takdirde, Cumartesi ve Pazar hariç, her gün yayımlanır, ayrıca ilk birleşim tutanağına eklenir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

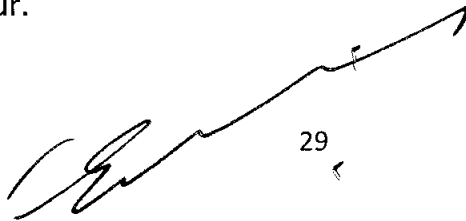
Kanunların yapılması

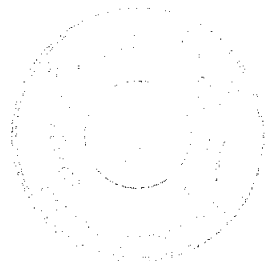
Kanun tasarısı ve teklifi önerme

Madde 64- Bakanlar kurulu kanun tasarısı, milletvekilleri kanun teklifi önermeye yetkilidir. Kanun teklifleri Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı tarafından derhal Başbakanlığa gönderilir.

Tasarılar tüm bakanlar tarafından imzalanmış olmak gerekir. Kanun teklifleri bir ya da birden fazla milletvekili tarafından imzalanmış olabilir.

Tasarılar ve tekliflerin genel gerekçesi ve madde gerekçeleri olmak gerekir. Bunlar varsa diğer destekleyici bilgi ve belgelerle birlikte Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulur.

29

Gerekçede tasarının tümü ve maddeleri hakkında bilgiler, kaldırılması veya eklenmesi istenilen hükümlerin neler olduğu ve neden kaldırılması, değiştirilmesi veya eklenmesi gerekli görüldüğü açıkça gösterilmek lâzımdır.

Tasarı ve tekliflerde sınırlamalar ve geri alma

Madde 65- Konu itibariyle aralarında bağlantı bulunması nedeniyle birden fazla kanunda değişiklik yapılmasını zorunlu kılan haller dışında bir tasarı veya teklifle birden fazla kanunun hükümlerinde değişiklik yapılamaz. Bir çerçeve madde ile birden fazla maddede değişiklik yapılamaz. Bu koşullara uymayan kanun tasarı veya teklifi Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı tarafından iade edilir.

Hükümet veya teklif sahibi, kendileri tarafından verilen kanun tasarı veya teklifini komisyon o konuyu görüşmeye başlamadan önce geri alabilir. Üzerinde görüşme başlayan kanun tasarı veya teklifi aksi içtüzükte belirtilmemiş olmak şartıyla, henüz komisyonda ise, komisyonun kararıyla; genel kurulda ise genel kurulun onayı ile geri verilebilir. Komisyon tarafından reddedilmiş olan kanun teklif ve tasarılarının geri alınması için, Komisyon kararına ihtiyaç yoktur. Geri alma veya iade etme işlemi Meclis Resmi Bülteninde duyurulur.

Geri alınmak istenen tasarı veya teklifi bir milletvekili üstlenirse kanun yapma süreci bulunduğu noktadan devam eder.

Komisyonlar, şartlarına uymayan kanun tekliflerini, sahiplerine tamamlatmaya yetkilidirler.

Kanun yapma tekniğine ilişkin diğer hususlar Başkanlık Divanınca kararlaştırılır.

Reddedilen kanun tasarı ve tekliflerinin yeniden verilememesi

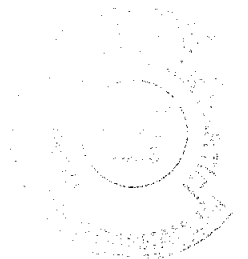
Madde 66- Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından reddedilmiş olan kanun tasarı veya teklifleri, ret tarihinden itibaren bir tam yıl geçmedikçe Türkiye Büyük Millet Meclisinin aynı yasama dönemi içinde yeniden verilemez.

Seçimlerin yenilenmesi halinde tasarı, teklif ve önergelerin durumu

Madde 67- Bir yasama döneminde sonuçlandırılmamış olan kanun tasarı ve teklifleri hükümsüz sayılır. Ancak, Hükümet veya Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri bu tasarı veya teklifleri yenileyebilirler.

Önceki dönemde verilmiş soru, Meclis araştırması, genel görüşme ve gensoru önergeleri ile sonuçlanmamış Komisyon raporları hükümsüz sayılır.

Hükümetin çekilmesi halinde kanun tasarı ve teklifleri

Madde 68- Bakanlar Kurulunun herhangi bir sebeple çekilmesi halinde yeni Bakanlar Kurulu güvenoyu alıncaya kadar, Anayasa ve İçtüzük değişiklikleri hariç, kanun tasarı ve tekliflerinin komisyonlarda ve Genel Kurulda görüşülmesi ertelenir. Ancak, Bakanlar Kurulunun öncelikli olduğunu bir yazı ile Başkanlığa bildirdiği kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesine devam olunur.

Raporda ret istemi

Madde 69- Bir kanun tasarı veya teklifinin komisyonca reddi istenir ve rapor da Genel Kurul tarafından benimsenirse, kanun tasarı veya teklifi reddedilmiş olur Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından reddedilmiş olan kanun tasarı veya teklifleri, ret tarihinden itibaren bir tam yıl geçmedikçe Türkiye Büyük Millet Meclisinin aynı yasama dönemi içinde yeniden verilemez.

Kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesi

Madde 70- Kanun tasarı ve teklifleri Genel Kurulda aşağıdaki sıra izlenerek, bu içtüzüğün Dördüncü ve Beşinci Bölümlerinde belirtilen usule göre görüşülür.

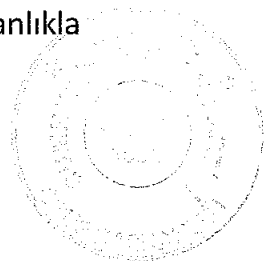
İlgili komisyon raporu esas alınarak:

- a) Tasarı veya teklifin tümü hakkında görüşme açılır.
- b) Tasarı veya teklifin tümü üzerindeki görüşmelerin sonunda 57'nci maddenin yedinci fıkrasına göre soru-cevap işlemi yapılır.
- c) Tasarı veya teklifin maddelerine geçilmesi oylanır.
- d) Maddeler üzerinde ayrı ayrı görüşme açılır.
- e) Görüşmelerin sonunda tasarı veya teklifin tümü oylanır.
- f) Maddelerine geçilmesi veya tümü kabul edilmeyen kanun tasarı ve teklifleri, Genel Kurulca reddedilmiş olur.

Genel Kurul, Cumhurbaşkanınca yayımlanması bütünüyle uygun bulunmayan kanunların bütünü, kısmen uygun bulunmayan ve bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderilen kanunların sadece uygun bulunmayan maddelerini görüşür.

Bütçe görüşmeleri

Madde 71- Genel Kurulda Merkezi yönetim bütçe kanun tasarısı ile millî bütçe tahminlerini gösteren rapor üzerinde yapılan görüşmeler sırasında ilgili bakanlıkla

ona bağı kurum ve kuruluşların her biri ayrı bir konu olarak ele alınır ve her birinin sadece tümü üzerinde olmak şartıyla içtüzüğün dördüncü ve beşinci bölümlerindeki usullere göre görüşme yapılır.

Danışma Kurulu Bütçe Kanun tasarısı görüşmeleri hakkında Anayasanın hükümlerine uygun bir Özel Gündem düzenler.

Komisyonun geri aldığı madde

Madde 72- Bir kanunun bir maddesi hakkında birçok önerge verilmiş ve madde değişiklik önergeleriyle birlikte komisyona geri alınmışsa, komisyon önergeleri görüştükten sonra eski metni kabul edebilir veya yeni bir metin hazırlayabilir.

Genel Kurul önergesi

Madde 73- Anayasada, kanunlarda veya İttüzükte aksine bir hüküm yoksa, kanun tasarısı veya teklifindeki bir maddenin reddi, tümünün veya bir maddenin komisyona iadesi, değiştirilmesi, metne ek veya geçici madde eklenmesi hakkında, milletvekilleri, hükümet, veya komisyon önerge verebilir. Bir önerge birden fazla maddeye ilişkin öneri içeremez.

Her siyasî parti grubundan bir tane olmak üzere, tasarı veya teklifin bütünü veya maddeleriyle ilgili Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil her madde için yedi önerge verilebilir.

Bir siyasi parti grubunun kullanmadığı önerge verme hakkını başka siyasi parti mensubu veya bağımsız milletvekilleri kullanabilir. Bunların önergeleri, verilmesindeki sıraya göre işleme konur.

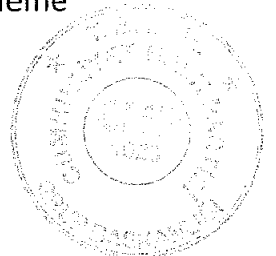
Tasarı veya teklifin bütününe veya bir maddesinin Anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle reddini isteyen önergeler, diğer önergelerden önce oylanır

Değişiklik önergeleri kanun tasarısı veya tekliflerinin Meclis Resmi Bülteninde yayımlanmasından itibaren Başkanlığa verilebilir. Ancak, tasarı veya teklifin Genel Kurulda görüşülmesine başlandıktan sonra verilecek değişiklik önergelerinde bir siyasi parti grubu başkanvekilinin veya en az beş milletvekilinin imzası bulunmadıkça önerge işleme konulmaz.

Genel Kurul önergeleri verildikten sonra komisyona, gruplara ve milletvekillerine duyurulur .

Görüşülmekte olan tasarı veya teklifin konusu olmayan sair kanunlarda ek ve değişiklik getiren yeni bir kanun teklifi niteliğindeki değişiklik önergeleri işleme konulmaz.

32

Görüşülmekte olan tasarı veya teklife konu kanunun, komisyon metninde bulunmayan, ancak tasarı veya teklif ile çok yakın ilgisi olan bir maddesinin değiştirilmesini veya metne ek veya geçici madde eklenmesini isteyen ve komisyonun üye tam sayısının salt çoğunluğuyla katıldığı önergeler üzerinde yeni bir madde olarak görüşme açılır, kabulü halinde madde metne eklenir ve madde numarası ona göre yeniden sıralandırılır.

Değişiklik önergelerinde, değiştirilmesi, kaldırılması veya eklenmesi istenen hükümler açıkça belirtilir. Açık olmayan ve şarta bağlı önergeler işleme konulmaz.

Değişiklik önergeleri gerekçeli olarak verilir. Değişiklik önergeleri ve gerekçeleri beşyüz kelimedenden fazla ise, önerge sahibi önergesine beşyüz kelimeyi geçmeyen bir özet eklemek zorundadır.

Değişiklik önergeleri önce veriliş, sonra aykırılık sırasına göre okunur ve en aykırı olan önce olmak üzere aykırılık sırasına göre işleme konur. Beşten fazla imzalı önergelerde ilk beş imza okunur.

Başkan, önergeye katılıp katılmadığını komisyona ve Hükümete sorar. Komisyon ve Hükümet katılmama gerekçelerini kısaca açıklayabilirler. Önerge sahibi üç dakika süreyle önergesini açıklayabilir.

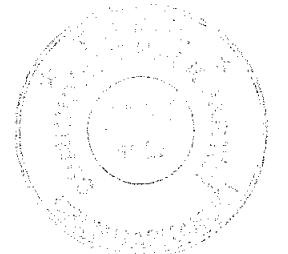
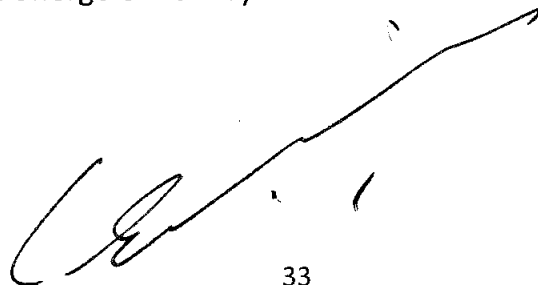
Daha sonra önergeler işaret oyu ile ayrı ayrı oylanır.

Komisyonun katılmadığı ve fakat Genel Kurulun kabul ettiği önerge ve ilgili maddeyi komisyon geri isteyebilir. Geri verilmesi kabul edildiği takdirde, komisyon önergeye göre yeni bir metin hazırlar veya kendi metninin aynen kabulünü isteyebilir. Genel Kurulun kararı kesindir.

Metnin veya maddenin geri istenmesi

Madde 74- Komisyon veya Hükümet, tasarı veya teklifin tümünün, belli bir veya birkaç maddesinin, komisyona geri verilmesini, bir defaya mahsus olmak üzere her an isteyebilir.

Bu istem, görüşülmeksizin yerine getirilir. Tasarı veya teklifin tümü geri istenmişse, tasarı veya teklif hakkında verilen bütün önergeler komisyona verilir. Tasarı veya teklifin belli bir veya birkaç maddesi geri istenmişse, sadece o madde veya maddeler hakkındaki önergeler komisyona verilir.

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Genel Kurulda yeniden görüşme (89; -)

Madde 75- Tasarı veya teklifin tümünün oylanmasından önce komisyon veya Hükümet, belli bir maddesinin yeniden görüşülmesini gerekçeli bir önerge ile bir defaya mahsus olmak üzere isteyebilir.

Bu istem Genel Kurulca, görüşmesiz ve işaret oyuyla karara bağlanır.

Anayasa değişikliği görüşmelerinde bu madde hükmü uygulanmaz.

Yetki kanunları ve kanun hükmünde kararnameler

Madde 76- Yetki kanunu tasarıları ve Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan kanun hükmünde kararnameler, Anayasanın ve İçtüzüğün kanunların görüşülmesi için koyduğu kurallara göre, ancak, komisyonlarda ve Genel Kurulda diğer kanun tasarı ve tekliflerinden önce görüşülür (90/1; 63/1).

Usulüne göre Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan kanun hükmünde kararnameler geri çekilemez (90/2; 63/2). Türkiye Büyük Millet Meclisi kanun hükmünde kararnameleri bir kanunla reddedebilir, aynen veya değiştirerek kabul edebilir (90/2; 63/2). Kanun hükmünde kararnameler diğer bir kanun hükmünde kararname ile de değiştirilebilir veya yürürlükten kaldırılabilir (90/2; 63/2).

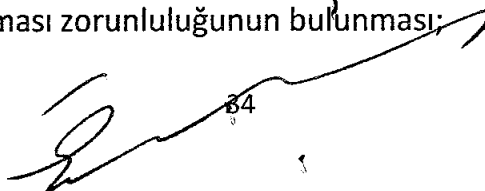
Kanun hükmünde kararnameler, varsa değişiklikleriyle birleştirilerek bütünüyle görüşülür; bölünerek, ayrı metinler haline getirilerek kanunla değişiklik yapılamaz (90/4; 63/4).

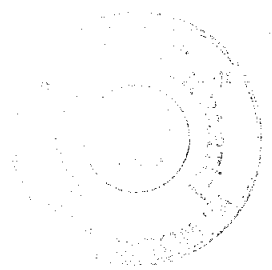
Maddelerine geçilmesi veya tümü reddedilen kanun hükmünde kararnameler bir ret metni hazırlanması için komisyona verilir (90/5; 63/2). Komisyonca o birleşim içinde veya en geç takip eden birleşime kadar hazırlanan metin, Genel Kurulda görüşme yapılmaksızın oylanır ve kabulü halinde ret kesinleşir (90/5; 63/5).

Temel kanunlar (91; -)

Madde 77- Bir kanun tasarı veya teklifinin "Temel Kanun" kurallarına göre görüşülebilmesi için:

- a) Bir hukuk dalını sistematik olarak bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştirecek biçimde genel ilkeleri içermesi;
- b) Kişisel veya toplumsal yaşamın büyük bir bölümünü ilgilendirmesi;
- c) Kendi alanındaki özel kanunların dayandığı temel kavramları göstermesi,
- d) Özel kanunlar arasında uygulamada ahenk sağlaması,
- e) Düzenlediği alan yönünden bütünlüğünün ve maddeler arasındaki bağlantıların korunması zorunluluğunun bulunması;

84

- f) Önceki yasalaşma evrelerinde de özel görüşme ve oylama usulüne bağlı tutulması gibi özelliklerin en az 4'ünü taşıması şarttır. Bu şartın var olup olmadığına Danışma Kurulu karar verir.

Genel Kurulda Temel Kanun kurallarına göre görüşülmesi önerilen tasarı veya teklifin veya İçtüzüğü bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştiren teklifin bölümler halinde görüşülmesine ve her bölümün en çok otuz maddeyi geçmemek kaydıyla hangi maddelerden oluşacağına da Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilir. Bu takdirde bölümler, maddeler okunmaksızın fakat maddelerin görüşülmesindeki usule göre ayrı ayrı görüşülür ve bölümdeki maddeler ayrı ayrı oylanır.

Milletvekilleri, komisyon veya Hükümet değişiklik önerileri verebilir.

Milletvekilleri tarafından Anayasaya aykırılık önerileri dâhil madde üzerinde iki önerge verilebilir. Ancak, her siyasî parti grubuna mensup milletvekillerinin birer önerge verme hakkı saklıdır. Önerge vermeyen siyasi parti grubundan kalan olanağı grubu olmayan milletvekilleri kullanabilir

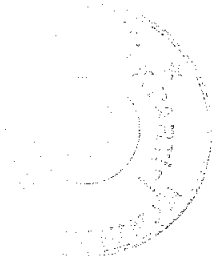
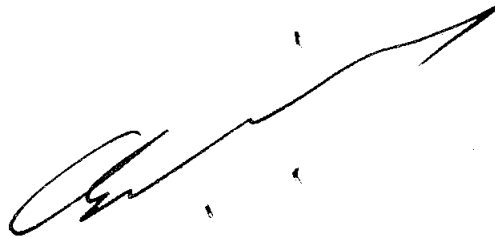
Yeni bir madde olarak görüşülmesine komisyonun tam üyesinin salt çoğunluğuyla katıldığı önergeler ile yeniden görüşülmesine karar verilen maddeler üzerinde görüşme açılır ve bu maddede belirtilen sayıda önerge verilebilir.

Bölümler üzerindeki soru-cevap süresi, hepsi de konuyla ilgili olmak şartıyla, ikişer dakikalık süre içinde ilgili bakana veya komisyona yöneltilmiş 10 soru ve aynı süre içinde verilen 10 cevaba ayrılır.

Başkan, bu imkânı konu dışı bir ifade için kullanan bakanı, komisyon sözcüsünü veya milletvekilini uyarır, durum değişmezse sözünü kesebilir.

Son konuşmalar

Madde 78- Tasarı veya teklifin tümünün kesin olarak oylanmasından önce milletvekilleri, ne yolda oy kullanacaklarını kürsüden belirtmek isterlerse, Başkan lehte ve aleyhte birer kişiye söz verir. Bu konuşma kısa, açık ve gerekçeli yapılır.

ALTINCI BÖLÜM

Anayasa ve Seçimler

Anayasanın bazı hükümlerinin değiştirilmesi

Madde 79- Anayasada değişiklik isteyen teklifler, diğer kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesindeki usule tabidir. Ancak, bu teklifler Genel Kurulda iki defa görüşülür.

İkinci görüşmeye, birinci görüşmenin bitiminden kırksekiz saat geçmeden başlanamaz.

İkinci görüşmede yalnızca maddeler üzerinde verilmiş değişiklik önermeleri görüşülür .

Anayasada değişiklik tekliflerinin kabulü

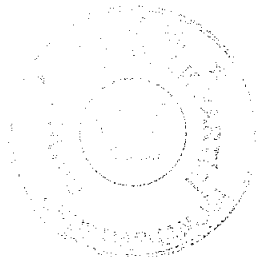
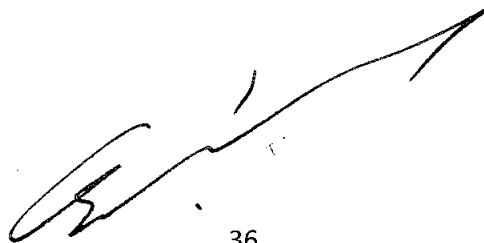
Madde 80- Anayasada değişiklik tekliflerinin birinci ve ikinci görüşmelerinde, maddelerin kabulü ile ikinci görüşmenin sonunda tümünün kabulü üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun gizli oyu ile mümkündür .

Birinci görüşmede gerekli çoğunlukla kabul oyu alamayan bir madde ikinci görüşmede de gerekli çoğunlukta kabul oyu alamamışsa reddedilmiş olur.

Teklif hakkında verilen değişiklik önergesinin kabulü halinde, kabul için gerekli beşte üç çoğunluğun tespiti için bu önergenin oylanması gizli oylama suretiyle tekrarlanır.

Seçimlerin yenilenmesi kararı (Anayasa 78; 95; 84)

Madde 81- Seçimlerin yenilenmesine dair önermeler, Anayasa Komisyonunda görüşülür ve Anayasa ve İçtüzük Komisyonu raporu Genel Kurulda gündemdeki bütün konulardan önce görüşüldükten sonra açık oya sunulur (95/1; 84/1). Bu karar ancak savaş sebebiyle geri alınabilir (Anayasa 78/1; - ; 84/1)

YEDİNCİ BÖLÜM

Denetim ve bilgi edinme

Soru

Madde 82- Soru, Hükümet adına sözlü veya yazılı olarak cevaplandırılmak üzere, ait olduğu konuyla ilgili kişisel bir değerlendirme içermeksizin ve kişisel ve özel yaşama ilişkin konulara değinmeksizin, Başbakan veya bir bakandan açık ve belli konuda bir önerge ile bilgi istemekten ibarettir.

Soru önergesi, sadece bir milletvekili tarafından imzalanır ve Başkanlığa verilir .

Soru önergesinde istişare amacı güdülemez .

Başka bir kaynaktan kolayca öğrenilmesi mümkün konular sorulamaz .

Konusu, evvelce Başkanlığa verilmiş gensoru önergesiyle aynı olan önergeler işleme konmaz. (97/1-c;). Soru önergelerine belge eklenemez.

Başkan, işleme koyduğu önergeleri Meclis Resmi Bülteninde yayımlar ve Başbakanlığa veya ait olduğu bakanlığa gönderir.

Soruların cevaplandırılması

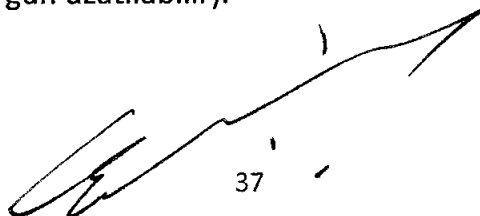
Madde 83- Yazılı soru, Başbakanlık veya ilgili bakanlık tarafından TBMM Başkanlığına gönderilen yazılı bilginin milletvekiline ulaştırılması yoluyla, sözlü sorularla acil sorular ise TBMM Genel Kurulunda cevaplandırılır.

Komisyonunda cevaplandırılması gereken soru önergelerinin görüşülmesinde aksine hüküm yoksa 85'inci maddedeki usul uygulanır.

Yazılı soru

Madde 84- Yazılı soru, cevabının yazılı olarak verilmesi istenen sorudur .

Yazılı soru önergesinin, Başkanlık tarafından Başbakanlığa veya ait olduğu bakanlığa gönderildiği tarihi izleyen günden itibaren onbeş gün içinde cevaplandırılması zorunludur . Başkanlığa bilgi verilmesi şartıyla bu süre bir defaya mahsus olmak üzere on gün uzatılabilir).

37

Oktay Ekşi

İstanbul Milletvekili

Yazılı soru önergelerine verilen cevap metni altında ilgili bakanın veya cevabın hukuki sorumluluğunu üstlenebilecek düzeyde bir yetkilinin isim ve imzasının bulunması şarttır. Aksi halde TBMM Başkanlığı verilen cevabı iade eder.

Başkan, bu süre içinde cevaplandırılmayan yazılı soruyu sözlü soruya çevirir ve görüşme sırasını başa alır.

Yazılı soruların cevabı, Başbakanlık veya ait olduğu bakanlık eliyle Başkanlığa sunulur. Başkan, bu cevabı derhal soru sahibine iletir.

Yazılı soru ve cevabı Meclis Resmî Bülteninde yayımlanır .

Sözlü soru

Madde 85- Sözlü soru, cevabın sözlü olarak verilmesi istenen sorudur .

Sözlü soru önergeleri yüzelli kelimeyi, acil soru önergesi 50 kelimeyi geçemez .

Sözlü sorular, önergenin Başbakanlığa veya ait olduğu bakanlığa sevk tarihinden itibaren beş gün sonra gündeme alınır.

Sözlü sorular İçtüzüğü'nün 50'nci maddesine göre her birleşimde görüşülür.

Her sözlü soru önergesi ayrı cevaplandırılır.

Sırası gelen sözlü soru önergesinin sahibi yoksa, önerge gündemden düşer. Başbakan veya ilgili Bakan yoksa önergenin görüşülmesi sözlü soruların görüşüldüğü bir hafta sonraki ilk birleşime kalır.

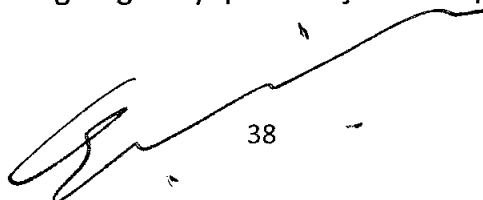
Aynı durum devam ederse Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, ilgili bakana "TBMM'nin denetim işlevinin aksamamasından duyduğu üzüntüyü" ifade eden bir mektup yazar. Mektup metni Meclis Resmi Bülteninde yayımlanır.

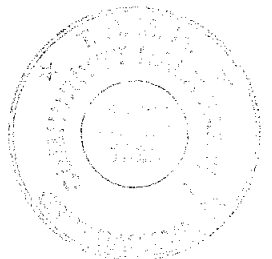
Görüşülecek soru önergesi okunduktan sonra Başkan, ilgili bakanı kürsüye davet eder.

Gündemdeki soruların görüşülmesi bitmese bile, "sözlü sorular" veya "acil sorular" için ayrılan süre bitince başkan, gündemin diğer maddesine geçer.

Sözlü soruların komisyonda cevaplandırılması

Madde 86- Komisyon Başkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı tarafından ilk işlemleri yapıldıktan sonra gereğinin yapılması için Komisyona havale edilen

Oktay Ekşi

İstanbul Milletvekili

önergeyi, konunun komisyona gelişinden itibaren yedi günü izleyen ilk Komisyon toplantısı gündemine alır. Durumu ilgili bakana ve soru sahibine bildirir .

Sözlü soru önergeleri komisyonda ilgili Bakan, Bakan Yardımcısı veya Müsteşar tarafından cevaplandırılır .

Bir Komisyon oturumunda sözlü soru ve cevaplarına ayrılan süre 30 dakikayı geçmez.

Komisyonunda yapılan sözlü soru görüşmelerinde Genel Kurul kuralları uygulanır.

Sözlü sorular, komisyon gündemindeki diğer konulardan önce görüşülür.

Acil sorular

Madde 87- Genel Kuruldaki Birleşimi yöneten Başkan, Anayasa, kanun ve İçtüzük gereği zorunluklar hariç, Çarşamba günleri saat 15'te gündemi keser ve “**Acil Sorular**” bölümünü açar.

Acil sorulara ve cevaplarına ayrılan süre 30 dakikadır.

Acil sorular, ilgili bakana bu niteliği belirtilerek en geç 48 saat önce iletilmiş, en çok 50 kelimelik tek sorunun, o bakan tarafından yerinden cevaplandırılmasıdır. Hükümet adına verilecek cevabın süresi 3 dakikayı, soru sahibinin yerinden katkısı 2 dakikayı geçemez . Görüşme bu suretle tamamlanır.

Çarşamba günleri, Başbakanlık gerekçe göstererek TBMM Başkanlığından erteleme talep etmemişse sözlü sorular yerine acil sorular görüşülür. Başbakanlığın talebi Genel Kurulun bilgisine sunulur.

Başbakan kendisine yöneltilen sorunun cevaplandırılması için bakanlardan birini görevlendirebilir. Diğer bakanlar sorulara kendileri cevap verirler.

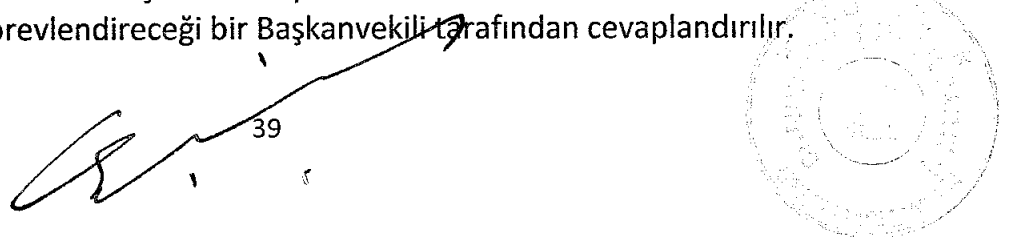
Birleşimde soru sahibi yoksa soru düşer. Bakan yoksa yahut cevap vermek için süre isterse Acil Soru, Sözlü Soruya dönüşür ve Sözlü Soruların görüşüldüğü ilk birleşimde öncelikle görüşülür.

Acil sorulara ayrılan süre sonunda başkan, gündeme kaldığı yerden devam eder.

Başkanlıktan soru

Madde 88- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanının görev alanı ve yetkisi içinde kalan konular hakkında Başkanlıktan yazılı ve sözlü soru sorulabilir. Bu sorular Başkan veya görevlendireceği bir Başkanvekili tarafından cevaplandırılır.

39

Oktay Ekşi

İstanbul Milletvekili

Başkanlıktan soru önergelerine, Hükümete yöneltilen soru önergeleri hakkındaki hükümler uygulanır.

Başkanlığa "Acil Soru" sorulamaz. Başkanlığa yönelik sözlü sorulara Genel Kurulda cevap verilir.

Gensoru

Madde 89- Gensoru önergesi, bir siyasî parti grubu adına veya en az yirmi milletvekilinin imzasıyla verilir. Gensoru önergesi beşyüz kelimedenden fazla ise, imza sahipleri beşyüz kelimeyi geçmeyecek bir özeti bu önergeye eklemek zorundadırlar.

Gensoru önergesi Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı tarafından derhal Danışma Kuruluna, Başbakanlığa veya ilgili bakanlıklara duyurulur ve Meclis Resmî Bülteninde yayımlanır.

Yayımlanmasından itibaren on gün içinde Genel Kurulda, gündeme alınıp alınmayacağı görüşülür. Bu görüşmede özet okunduktan sonra önerge sahiplerinden biri, siyasi parti grupları adına birer milletvekili, Bakanlar Kurulu adına Başbakan veya bir bakan konuşabilir. Bu aşamada konuşma süreleri, önergedeki ilk imza sahibi veya onun yerine konuşacak olan imza sahibi bir başka milletvekili için yirmi dakikadır. Diğer konuşmalar hakkında 52'nci maddenin 3'üncü fıkrası hükümleri uygulanır.

Gündeme alma kararıyla birlikte, gensorunun Özel Gündemle görüşülme günü de belli edilir; ancak gensorunun görüşülmesi, gündeme alma kararının verildiği tarihten başlayarak iki gün geçmedikçe yapılamaz ve yedi günden sonraya bırakılamaz.

Gündeme alınan gensoru önergesi üzerindeki konuşma süreleri Özel Gündemli görüşme kurallarıyla belirlenir.

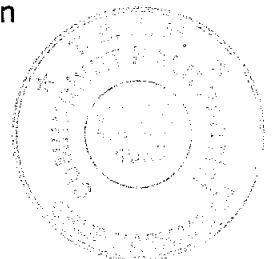
Gensoru görüşmeleri sırasında üyelerin veya grupların verecekleri gerekçeli güvensizlik önergeleri veya Bakanlar Kurulunun güven isteği, bir tam gün geçtikten sonra oylanır .

Bakanlar Kurulunun veya bir bakanın düşürülebilmesi, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla olur; oylamada yalnız güvensizlik oyları sayılır.

Genel görüşme

Madde 90- Genel görüşme, toplumu ve devleti ilgilendiren belli bir konunun Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmesidir.

40

Oktay Ekşi

İstanbul Milletvekili

Genel görüşme açılması, hükümet, siyasî parti grupları veya en az yirmi milletvekili tarafından Başkanlıktan beşyüz kelimeyi geçmeyen bir önergeyle istenebilir. Bu istem derhal Danışma Kurulu ile Başbakanlığa ve ilgili bakanlıklara duyurulur ve Meclis Resmî Bülteninde yayımlanır.

Verilen önergenin metni beşyüz kelimedenden fazla ise istek sahipleri beşyüz kelimeyi geçmemek üzere önergenin özetini eklemek zorundadırlar. Genel Kurulda bu özet okunur.

Danışma Kurulu, genel görüşme önergelerinin Genel Kurulda hangi tarihte görüşüleceğini belirler . Bu tarih Anayasa, kanun ve İçtüzük gereği zorunluklar hariç, herhalde beş birleşimden sonraya bırakılamaz.

Danışma Kurulu kararı Meclis Resmi Bülteninde yayımlanır .

Genel Kuruldaki ilk görüşmede Hükümet ile, istemde bulunan milletvekillerinden birinci imza sahibi veya onun göstereceği imza sahibi bir milletvekili hariç, söz talebi varsa iki lehte, iki aleyhte, iki üzerinde olmak üzere en az altı kişi konuşmadan yeterlik önergesi verilemez.

Bu aşamada konuşma süreleri, önerge bir siyasî parti grubu tarafından verilmişse 52'nci maddenin 3'üncü fıkrasına göre düzenlenir. Önerge milletvekilleri imzasıyla verilmişse ilk imza sahibinin veya göstereceği imza sahibinin konuşma süresi yirmi dakikadır; diğer konuşmalar 52'nci maddenin 3'üncü fıkrasına tabidir.

Siyasî parti grupları adına yapılan konuşmalar bu maddenin altıncı fıkrasındaki sıralama esas alınmak koşuluyla önceliklidir.

Genel Kurul genel görüşme açılıp açılmamasına işaret oyuyla karar verir.

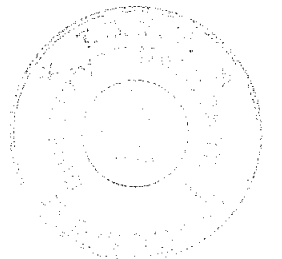
Genel görüşme için özel gündem

Madde 91- Genel görüşme açılmasına karar verilirse, genel görüşme Danışma Kurulunca tespit edilen gün Özel Gündemle yapılır.

Özel Gündemli görüşme, Genel görüşme açılmasına karar verilmesinden itibaren kırksekiz saatten önce ve yedi tam günden sonra olamaz.

Genel görüşmede ilk söz hakkı genel görüşme önergesi sahibi siyasî parti grubu veya gruplarına yahut genel görüşme önergesindeki birinci imza sahibi milletvekiline veya onun göstereceği bir diğer imza sahibi milletvekiline aittir ve süre yirmi dakikadır.

41

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Bundan sonraki görüşmelerde 52'nci maddenin üçüncü fıkrası esas alınmak şartıyla genel hükümler uygulanır.

Meclis araştırması

Madde 92- Meclis Araştırması, toplumu ve devleti ilgilendiren belli bir konuda bilgi edinmek için yapılan incelemeden ibarettir.

Meclis araştırması siyasi parti grupları veya en az yirmi milletvekili tarafından Başkanlığa verilen bir önergeyle istenebilir.

Danışma Kurulu, araştırma önergelerinden hangisinin Genel Kurul gündemine alınacağını, genel kamuoyu beklentilerine öncelik veren bir yaklaşımla belirler.

Bir önceki araştırma önergesi görüşmeleri üzerinden bir hafta geçmeden gündeme yeni bir araştırma önergesi konmaz.

Meclis araştırmasının açılıp açılmamasına veya tartışılan konuda hükümet adına ilgili Bakanlığın, bir defaya mahsus olmak üzere yahut periyodik olarak TBMM'ne rapor sunmasına 90'ıncı maddenin 6; 7; 8; 9'uncu fıkralarına göre yapılan görüşmeler sonunda karar verilir.

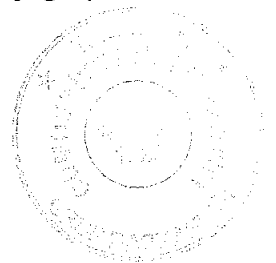
TBMM'ye sunulan raporlar, ayrı bir önerge, kanun tasarı veya teklifi konusu olmadıkça komisyonlarda veya Genel Kurulda görüşülmez.

Meclis araştırma komisyonu ve yetkileri

Madde 93- Meclis araştırması açılmasına karar verilmesi durumunda, bunun yürütülmesi görevi, genel hükümlere göre seçilecek bir geçici komisyona verilir.

Bu komisyonun üye adedi ve çalışma süresi Danışma Kurulunun teklifi ile Genel Kurulca kararlaştırılır. Araştırmasını üç ay içinde bitiremeyen komisyona bir aylık kesin süre verilir. Komisyon bu süre sonunda raporunu Başkanlığa vermediği takdirde süre bitiminden itibaren onbeş gün içinde araştırmanın tamamlanmaması nedenleri veya o ana kadar varılan sonuçlar üzerinde Genel Kurulda görüşme açılır. Genel Kurul bu görüşme ile yetinebileceği gibi yeni bir komisyon da kurabilir.

Meclis araştırma komisyonu merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinden, mahallî idarelerden, sosyal güvenlik kurumlarından, kamu iktisadi teşebbüslerinden, özel kanun ile veya özel kanunun verdiği yetkiye dayanarak kurulmuş banka ve kuruluşlardan, muhtarlıklardan, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumundan, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından ve kamu yararına çalışan derneklerden bilgi istemek ve buralarda inceleme yapmak, ilgililerini çağırıp bilgi almak yetkisine sahiptir.

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Komisyon, gerekli gördüğünde uygun bulacağı uzmanların ve sivil toplum kuruluşu temsilcilerinin bilgilerine başvurabilir.

Komisyon Ankara dışında da çalışabilir.

Meclis araştırması faaliyeti sırasında Devlet sırrı veya ticarî sır mahiyetinde bir bilgi veya belgeye ulaşılması halinde, bu konuda ayrı bir rapor düzenlenir. Bu rapor dağıtılmaz, bununla birlikte Meclis araştırması komisyonu raporunun görüşülmesine başlanmadan önce yapılacak kapalı oturumda Başkanlıkça Genel Kurulun bilgisine sunulmakla yetinilir.

Meclis araştırması komisyonu raporunu tamamlayıp sunduğu takdirde Genel Kuruldaki görüşmelerde 52'nci maddenin üçüncü fıkrası uygulanır. Bu görüşme, raporun Başkanlığa tesliminden itibaren Anayasa, kanun ve İçtüzük gereği zorunluklar hariç, ilk bir ay içinde yapılır. Genel Kurul, bu görüşme ile yetinebileceği gibi, konunun daha da ayrıntılı şekilde incelenmesi amacıyla yeni bir komisyon da kurabilir. Bu komisyonun raporu Özel Gündemli oturumda görüşülür.

Meclis soruşturması

Madde 94- Görevde bulunan veya görevinden ayrılmış olan Başbakan ve bakanlar hakkında görevleriyle ilgili işlerden dolayı Meclis soruşturması açılması, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az onda birinin vereceği bir önerge ile istenebilir.

Bu önergede, hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakanın cezai sorumluluğu gerektiren fiillerinin görevleri sırasında işlendiğinden bahsedilmesi, bu fiillerin hangi kanun ve nizamaya aykırı olduğunun gerekçe gösterilmek ve maddesi de yazılmak suretiyle belirtilmesi zorunludur.

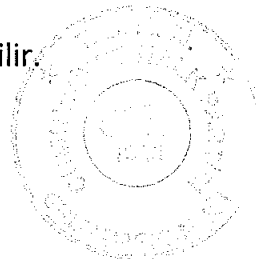
Meclis soruşturması önergesinin görüşülmesi

Madde 95- Meclis Soruşturması önergesi Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilişinden hemen sonra hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya Bakana gönderilir ve üç gün içinde Meclis Resmi Bülteninde yayımlanır.

Siyasi parti gruplarında, Meclis Soruşturması ile ilgili görüşme yapılamaz ve karar alınamaz, sadece Meclis Soruşturması ile ilgili komisyon üyelikleri için Anayasanın 100'üncü maddesine göre gösterilecek adayların tespiti amacıyla seçim yapılabilir; Genel Kurulda siyasi parti grubu adına konuşma yapılamaz.

Meclis Soruşturması açılıp açılmaması hakkında yapılacak görüşmenin günü, önergenin Başkanlığa verildiği tarihten itibaren bir ay içinde görüşülüp karara bağlanacak şekilde, Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurulca tespit edilir.

43

Bu görüşmenin yapılacağı birleşimin günü, hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakana bildirilir.

Sırasıyla, önerge verenlerden ilk imza sahibinin veya onun göstereceği bir diğer imza sahibinin, herhalde en az dört milletvekilinin, hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakanın konuşacağı bir görüşmeden sonra yeterlik önergesi oya sunulabilir. Görüşmelerin yeterliğine karar verilirse Meclis soruşturması açılıp açılmaması hakkında Genel Kurulun gizli oyuna başvurulur.

Önergedeki ilk imza sahibi veya göstereceği milletvekilinin konuşma süresi yirmi, diğer konuşmacılarınki onbeşer dakikadır. Hakkında soruşturma istenen Başbakan veya Bakanın konuşma süresi sınırsızdır.

Meclis soruşturması komisyonunun kuruluşu

Madde 96- Soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde, Meclisteki siyasi parti gruplarının, güçleri oranında komisyonda görev alabilecek üye sayısının üç katı olarak gösterecekleri adaylar arasından her parti grubu için ayrı ayrı ad çekmek suretiyle kurulacak onbeş kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır.

Komisyon, kendisine bir başkan, bir başkanvekili, bir raportör ve bir de kâtip üye seçer.

Ceza Muhakemesi Kanununa göre hâkimlerin davaya bakmasına veya karara katılmasına engel oluşturacak durumlarda bulunan, Meclis soruşturması önergesini veren veya daha önce Türkiye Büyük Millet Meclisinde ya da dışında bu konudaki görüşünü açıklamış milletvekilleri, bu komisyona seçilemezler.

Komisyonadaki kamu görevlileri için de aynı hüküm uygulanır.

Meclis soruşturması komisyonunun çalışma usulü ve süresi

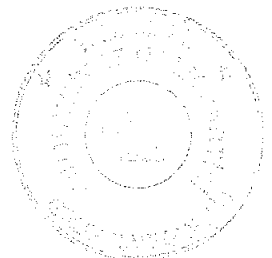
Madde 97- Soruşturma komisyonu üye tamsayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir.

Komisyonun çalışmaları gizlidir. Bu komisyona kendi üyeleri dışındaki milletvekilleri katılamazlar.

Soruşturma komisyonu, raporunu kuruluşundan itibaren iki ay içinde verir. Soruşturmanın bitirilememesi halinde, komisyonun bu konudaki istem yazısı Genel Kurulun bilgisine sunulur ve komisyona iki aylık yeni ve kesin süre verilir. Bu süre içinde raporun Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına teslimi zorunludur.

Meclis soruşturması komisyonunun yetkileri

44

Oktay Ekşi

İstanbul Milletvekili

Madde 98- Komisyon kamu ve özel kuruluşlardan konu ile ilgili bilgi ve belgeleri isteyebilir; gerekli gördüklerine el koyabilir; Bakanlar Kurulunun bütün vasıtalarından faydalanabilir; Bakanlar Kurulu üyelerini, diğer ilgilileri, tanık ve bilirkişileri dinleyebilir.

Komisyon, adlî mercilerden yardım isteyebilir. Ayrıca Ceza Muhakemesi Kanununun tanıklarla, bilirkişilerle, zapt ve arama ile ilgili olarak adlî mercilere verdiği hürriyetleri kısıtlayıcı yetkilerin genel hükümler çerçevesinde kullanılmasını, gerekçesini bildirmek suretiyle görevli adlî merciden yazıyla isteyebilir.

Komisyon, hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakanın savunmasını alır. Bununla ilgili olarak talep edeceği belgeleri temin ettirir.

Komisyon, gerektiğinde alt komisyonlar kurarak Ankara dışında çalışma kararı alabilir.

Soruşturmanın sonuçlandırılması

Madde 99- Soruşturma komisyonu raporu, Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde bastırılarak derhal hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakana gönderilir ve Meclis Resmi Bülteninde yayımlanır. Rapor, yayımlanmasını izleyen günden itibaren on gün içinde görüşülür.

Bu görüşmede siyasi parti grupları adına konuşma yapılmaz. Komisyona ve istem sırasına göre şahısları adına en az altı milletvekiline ve o sırada görevde bulunsun veya bulunmasın hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakana söz verilir.

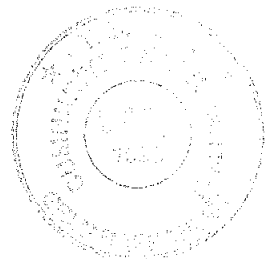
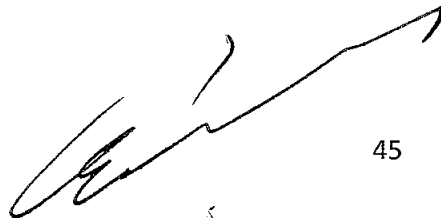
Yeterlik önergesi söz talebi varsa, komisyon ve hakkında soruşturma açılması istenen kişi hariç en az altı milletvekili konuşmadan işleme konmaz.

Konuşma süreleri önerge sahibi ve komisyon için yirmişer, milletvekilleri için onbeşer dakikadır. Sonraki konuşmaların süresi istisnasız beşer dakikadır.

Son söz, hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakana aittir ve konuşma süresi sınırsızdır.

Görüşmeler tamamlandıktan sonra komisyon raporu Genel Kurulca gizli oyla karara bağlanır.

Komisyonun Yüce Divana sevk yönündeki raporları ile Genel Kurulun Yüce Divana sevk kararlarında hangi ceza hükmüne dayanıldığı belirtilir.

Komisyondun Yüce Divana sevk etmeme yönündeki raporlarının reddi, ancak, Yüce Divana sevk'e dair verilen ve sevk kararının hangi ceza hükmüne dayanacağını gösteren bir önerenin kabulüyle mümkün olur.

Yüce Divana sevk kararı üye tamsayısının en az salt çoğunluğu ile alınır.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde Yüce Divana sevk kararı alınırsa dosya, en geç yedi gün içinde Başkanlıkça dizi pusulasına bağlanarak Anayasa Mahkemesi Başkanlığına gönderilir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Yoklama istemi, Karar Yeter Sayısı, Oylama, Seçimler

Yoklama istemi

Madde 100- Görüşmeler sırasında işaretlerle oylamaya geçilirken, onbeş milletvekili ayağa kalkmak veya önerge vermek suretiyle yoklama yapılmasını isteyebilir. Yoklama elektronik oy düğmelerine basmak veya Başkan lüzum gördüğü zaman ad okunmak suretiyle yapılır. Yoklama sonucunda üye tamsayısının en az üçte birinin mevcut olmadığı anlaşılırsa oturum en geç bir saat ertelenebilir. Bu oturumda da toplantı yeter sayısı yoksa, birleşim kapatılır.

Karar yeter sayısı

Madde 101- Oya sunulan bütün hususlar Anayasada, kanunlarda veya İttüzükte ayrıca hüküm yoksa, toplantıya katılan milletvekillerinin salt çoğunluğuyla karara bağlanır. Salt çoğunluk belli bir sayının yarısından az olmayan çoğunluktur. Ancak üye tam sayısının dörtte birinin bir fazlası oturumda hazır bulunmuyorsa karar yeter sayısı oluşmaz.

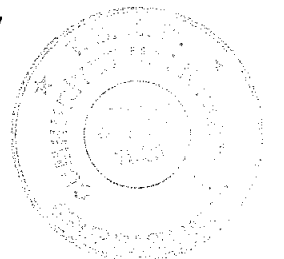
Oylama şekilleri ve usulleri

Madde 102- Oylamalar işaretlerle, açık veya gizli oylama şeklinde yapılır.

İşaretle oylama milletvekilinin adı ve soyadının kaydedilmediği ve sonuçların kabul veya ret şeklinde açıklandığı oylamadır.

Açık oylama milletvekilinin adı soyadı ve seçim çevresi ile hangi yönde oy kullandığının tutanaklara geçirildiği oylamadır.

46

Gizli oylama milletvekillerinin ne yönde oy kullandıklarının hiçbir şekilde belli edilmediği oylamadır.

İşaretle oylama üyelerin el kaldırması suretiyle yapılır. Tereddüt halinde veya Başkanla kâtip üyeler arasında anlaşmazlık olduğu hallerde oylama elektronik cihazla tekrarlanır.

İşaret oyuna başvurulması gereken hallerde Başkan oylama yapılacağını bildirerek önce oya sunulan hususu kabul edenlerin, sonra etmeyenlerin el kaldırmasını ister.

Kâtip üyeler, kendi oylarını Genel Kurul'daki oyların sayımı bittikten sonra Başkana bildirirler.

İşaretle oylamada olumlu oylar, olumsuz oylardan fazlaysa, yahut açık veya gizli oylamada olumlu oylar Anayasanın, kanunların veya içtüzüğün aradığı asgari sayıya erişmişse, oya konan husus kabul edilmiş; aksi halde, reddedilmiş olur.

Oylama sonucu Başkan tarafından Genel Kurula "kabul edilmiştir" veya "kabul edilmemiştir" demek suretiyle ilân olunur.

Açık oylama elektronik olarak yahut ad cetvelinin okunması üzerine adı okunan milletvekilinin ayağa kalkarak "kabul", "ret" veya "çekimser" kelimelerinden birini söylemesi ve böylece oyunun kâtip üyelerce kaydedilmesi suretiyle olur.

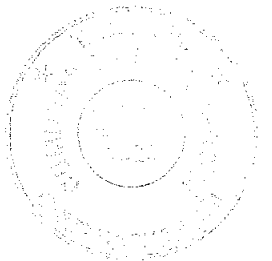
Açık oylama sırasında elektronik cihaza giremeyen milletvekili, genel kuruldaki görevlilerden aldığı basılı oy pusulasına veya bir beyaz kâğıda adını, soyadını, seçim çevresini yazdıktan, oyunun yönünü "kabul", "ret" veya "çekimser" kelimelerinden biriyle kaydettikten sonra imza atar ve görevliye teslim eder.

Üzerindeki zorunlu bilgilerle "kabul", "ret" yahut "çekimser" kelimeleri dışında bir şey yazılmış veya hiçbir şey yazılmamış oylar geçersizdir.

Açık oylama şekillerinden hangisinin uygulanacağı Başkanın önerisi üzerine Genel Kurul tarafından belirlenir.

Gizli oylama, üzerinde hiçbir işaret bulunmayan pullar veya elektronik cihazla yapılır. Gizli oylamanın pulların kutuya atılması suretiyle yapılması halinde milletvekillerine, beyaz, siyah ve gri renkte üç pul birden verilir. Beyaz kare pul kabul, siyah üçgen pul ret ve gri yuvarlak pul çekimser oy anlamına gelir. Kullanılmayan iki pul belirtilen ancak hangi pulların geride kaldığını görme imkanı vermeyen yere bırakılır.

Anayasada, kanunlarda ve içtüzükte açık veya gizli oyla yapılmasının zorunlu olduğu belirtilenler dışındaki oylamalar işaret oyuyla yapılır.

Açık oylamanın zorunlu olduğu haller

Madde 103- Genel ve katma bütçe kanun tasarıları, bu kanunlara ilişkin ek tasarılarla değişiklik tasarıları, genel ve katma bütçeli daireler için ek ödenek veya olağanüstü ödenek verilmesi hakkındaki kanun tasarıları, bu kanunlara ilişkin değişiklik tasarıları, bu kanunlarda bölümler arasında aktarma yapılmasına dair kanun tasarıları ile Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesinin değiştirilmesi hakkında verilen kanun teklifleri, geçici olarak harcama yapılmasına ve gelir toplanmasına yetki veren kanun tasarılarının tümü; vergi, resim ve harçlar konmasına, kaldırılmasına, eksiltilmesine veya artırılmasına dair kanun tasarısı ve tekliflerinin tümü; kesinhesap kanunu tasarıları, genel ve katma bütçeli dairelere bağlı döner sermayeler hesaplarının onaylanmasına dair kanun tasarılarının tümü; milletlerarası andlaşmaların onaylanması; bu andlaşmalara katılma veya bu andlaşmaların belli hükümlerinin yürürlüğe konması hakkındaki katılma bildirilerinin yapılmasının uygun bulunması hakkındaki kanun tasarılarının tümü; uzun vadeli kalkınma planı tasarısının tümü, Anayasanın değiştirilmesine dair kanun tekliflerinin her bir maddesiyle tümü ve bu İçtüzüğün emredici hükümleriyle belirtilen diğer hususların oylanması açık oylama ile yapılır.

Açık oylama istemi

Madde 104- Anayasa, kanunlar ve İçtüzük gereğince işaret oyuna yahut gizli oya başvurulması zorunlu olmayan hallerde açık oylama yapılması en az onbeş milletvekilinin yazılı istemine bağlıdır.

Bu husustaki önergelerin, oylamaya geçilmeden önce Başkanlığa verilmiş olması gereklidir. Başkan, oylamaya geçmeden önce, açık oy istemi olduğunu bildirir ve önerge sahiplerinden en az onbeşinin Genel Kurul salonunda bulunup bulunmadığını tespit eder.

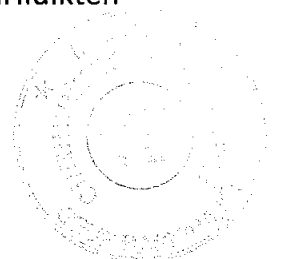
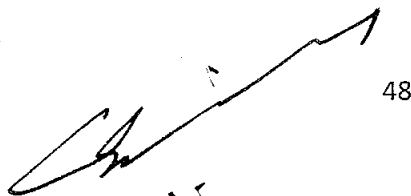
Oylamaya ilk olarak açık oy isteminde bulunan üyelerden başlanır. Önerge sahiplerinden en az onbeşi Genel Kurul salonunda bulunmaz veya noksan imza herhangi bir milletvekili tarafından kabul edilmez veya oylamaya katılmazlarsa, açık oylama istemi düşer.

Açık oylama önergesinde imzası bulunanlardan en az onbeş milletvekilinden herhangi birinin oyunu kutuya atmadığı oy ayrımı sonunda anlaşılırsa, yapılan oylama, işaret oyu niteliğinde işlem görür.

Açık oylamanın sonuçlanması

Madde 105- Açık oylamada oylama işleminin sona erdiği Başkanlıkça bildirildikten sonra, hiçbir milletvekili oyunu kullanamaz.

48

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Oyların sayımı ve dökümü kâtip üyelerce yapılır ve tutanakla tespit edilen sonuç aynı oturumda Başkan tarafından ilan olunur.

Birden fazla açık oylamanın bir arada yapılması

Madde 106- Birden fazla husus hakkında açık oylama yapılması gerekiyorsa, açık oylama işlemleri, oy pusulalarının değişik kutulara aynı zamanda atılması suretiyle de yapılabilir.

Başkanın gerekli görmesi halinde açık oylama oturumun sonuna veya haftanın belli bir gününe bırakılabilir. Ancak, muhtevası itibariyle çelişki doğurması muhtemel maddeler ayrı ayrı oylanır.

Gizli oylama

Madde 107- Anayasa veya kanun gereğince açık oylamanın zorunlu bulunduğu hallerde veya İçtüzüğün işaret oyuyla hallinin zorunlu olduğunu belirttiği konularda yahut açık oylamanın İçtüzük uyarınca istem üzerine yapıldığı hallerde, gizli oylama yapılmaz.

Yukarıdaki fıkrada yazılı haller dışında gizli oylama yapılabilmesi için yirmi milletvekilinin bir önerge ile, gizli oylama yapılmasını istemesi ve bu istemin Genel Kurulca kabulü lâzımdır. Karar görüşmesiz işaret oyuyla alınır.

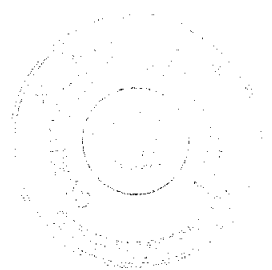
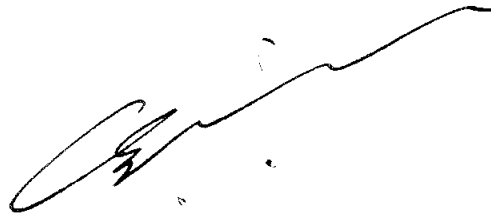
Oylamanın anlamının belirtilmesi

Madde 108- Gereken hallerde Başkan oylamadan önce verilecek oyların ne anlama geldiğini kısaca belirtebilir.

Seçimlerde usul

Madde 109- Genel Kurul ve komisyonlarda seçimler, kanun ve İçtüzükte belirtilmiş başka bir usul yoksa, soyadı ve adı alfabe sırasıyla okunan milletvekillerinin oylarını kürsüdeki kutuya atmaları suretiyle yapılır.

Sayım ve döküm işi ad çekmek suretiyle tespit edilecek beş üyeli bir oy ayırım kurulu tarafından yerine getirilir. Bu kurulun oylama sonuçlarına ait tutanağı, aynı oturumda Başkan tarafından Genel Kurula açıklanır.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Özel Hükümler

Genel veya özel af ilânını içeren kanun tasarı ve teklifleri

Madde 110- Genel veya özel af ilânını içeren tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda kabulü Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile mümkündür .

Tasarı veya teklif hakkında verilen genel veya özel af ilânını içeren değişiklik önergesinin kabulü halinde, kabul için gerekli beşte üç çoğunluğun tespiti için bu önergenin oylanması açık oylama suretiyle tekrarlanır.

Dilekçe Komisyonu

Madde 111- Dilekçe Komisyonu, Türk vatandaşlarının ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancıların kendileriyle veya kamu ile ilgili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına gönderdikleri dilek ve şikâyetleri inceler.

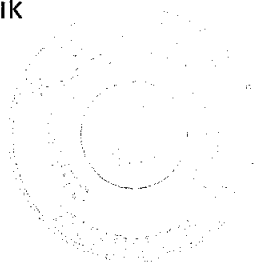
Komisyon Başkanlık Divanının dilekçelerle ilgili görev ve yetkileri

Madde 112- Komisyon Başkanlık Divanı, komisyona gelen dilekçelerle ilgili olarak;

1. Belli bir konuyu ihtiva etmeyen,
2. Yeni bir kanunu veya bir kanun değişikliğini gerektiren,
3. Yargı mercilerinin görevine giren konularla ilgili olan veya haklarında bu merciler tarafından verilmiş bir karar bulunan,
4. Yetkili idarî makamlarca verilen kesin cevap suretini ihtiva etmeyen,
5. Kanunun dilekçede bulunmasını zorunlu gördüğü şartlardan herhangi birini taşımayan,

dilekçelerin görüşülemeyeceğine karar verir.

Komisyon Başkanlık Divanının, bu kararları Meclis Resmi Bülteninde yayımlanır. Kararın yayımı tarihinden itibaren onbeş gün içinde itiraz olunmayan Başkanlık Divanı kararları kesinleşir ve durum dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir .

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Komisyon Başkanlık Divanı; görüşülemeyeceğini karara bağladığı dilekçelerden, kanun olarak düzenlenmelerinde toplumsal yarar gördüklerinin birer örneğini Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ve Başbakanlığa bilgi olarak gönderir.

Dilekçelerin Komisyon Genel Kurulunca incelenmesi

Madde 113- Komisyon Başkanlık Divanının 112'nci maddenin dışında gördüğü dilekçeler ile aynı madde gereğince karara bağladığı dilekçelerden süresi içinde itiraza uğrayanlar, Komisyon Genel Kuruluna sevk edilir.

Komisyon Genel Kurulu, kendisine gönderilen dilekçeleri, önce; 112'nci madde hükmü gereğince inceleyerek karar konusu olup olamayacakları hususunu kararlaştırır.

Komisyon Başkanlık Divanı, Komisyon Genel Kurulunca alınan Meclis Resmi Bülteninde yayımlar.

Komisyon Genel Kurulu kararlarına itiraz

Madde 114- Türkiye Büyük Millet Meclisinin her üyesi Komisyon Genel Kurulunun kararına, kararın Meclis Resmi Bülteninde yayınlandığı günden itibaren otuz gün içinde gerekçeli bir yazıyla itiraz edebilir. Aksi halde, dilekçe hakkındaki karar kesinleşir.

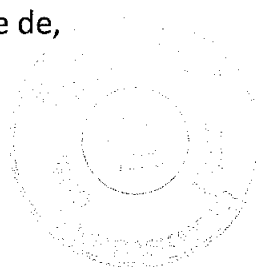
Komisyon Genel Kurulu, itiraz edilen dilekçeler için, itiraz tarihinden itibaren otuz gün içinde bir rapor düzenleyerek Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunar. Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun alacağı karar kesindir.

Bu madde hükümleri gereğince kesinleşen kararlar, dilekçe sahiplerine ve ilgili bakanlıklara bildirilir.

Dilekçeler hakkındaki kesin kararların sonucu

Madde 115- Bakanlar 114'üncü madde gereğince kesinleşen kararlar hakkında yaptıkları işlemi, aynı maddenin son fıkrası uyarınca kendilerine yapılan bildiri tarihinden itibaren otuz gün içinde, Komisyon Başkanlığına yazıyla bildirirler. Komisyon Genel Kurulu, bunlardan gerekli gördüklerinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülmesini isteyebilir. Bu takdirde, komisyon kendi görüşünü belirten bir rapor hazırlayarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunar. Komisyonun bu istekte bulunması halinde 114'üncü maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları hükümleri uygulanır.

İlgili bakanlık birinci fıkra uyarınca yapması gereken bildiriye yapmadığı takdirde de, aynı fıkra hükümleri uygulanır.

ONUNCU BÖLÜM

Cumhurbaşkanı ve hükümet

Cumhurbaşkanı seçimi

Madde 116- Cumhurbaşkanı, Anayasanın 101 inci maddesinde yazılı nitelikleri taşıyan adaylar arasından, Anayasanın 102 nci maddesi hükümlerine göre seçilir.

Cumhurbaşkanı seçiminin sonucu, yeni Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının ve birleşimde görevli Başkanlık Divanı üyelerinin imzaladıkları bir tutanakla bildirilir.

Cumhurbaşkanı seçimi tamamlanınca Başkan, yeni Cumhurbaşkanı seçildiğini bildirmek üzere oturumu kapatır.

Cumhurbaşkanının ant içme töreni

Madde 117- Yeni Cumhurbaşkanı Türkiye Büyük Millet Meclisinde ant içer. Ant içme töreni eski Cumhurbaşkanının görev süresinin dolduğu gün yapılır.

Cumhurbaşkanlığı, Cumhurbaşkanının görev süresinin dolmasından başka bir sebeple boşalmışsa, ant içme töreni, seçim sonucunun kesinleşmesini izleyen gün yapılır.

Yeni Cumhurbaşkanı ant içmek üzere geldiğinde, Başkan oturumu açar ve en yaşlı Başkanvekili vasıtasıyla Cumhurbaşkanını Genel Kurul Salonuna davet eder. Cumhurbaşkanı, beraberinde en yaşlı Başkanvekili olduğu halde, hitabet kürsüsüne gelir ve ayakta ant içer. Ant içme bitince, İstiklal Marşı çalınır ve Cumhurbaşkanı beraberinde en yaşlı Başkanvekili olduğu halde salondan ayrılır.

Cumhurbaşkanı, ant içme töreninde siyah elbise giyer.

Cumhurbaşkanının vatana ihanetle suçlanması

Madde 118- Anayasanın 105'inci maddesinin son fıkrası gereğince görevde bulunan veya görevden ayrılmış olan Cumhurbaşkanının vatana ihanetten suçlandırılmasını isteyen önerge, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az üçte birinin imzasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilir.

Bu önerge en seri ve en uygun şekilde Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgisine sunulur. Önerge metni, suçlandırılması istenen Cumhurbaşkanı iletilir ve Türkiye

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Büyük Millet Meclisi üyelerinin bilgisine sunulmasından başlayarak yedi gün sonraki birleşimin gündemine alınır.

Bu birleşimde, suçlandırılması istenen Cumhurbaşkanı'nın da dinleneceği bir görüşmeden sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az dörtte üçünün oyuyla suçlandırılması istenen Cumhurbaşkanı'nın Yüce Divana sevkine karar verilebilir.

Görüşmede önergedeki birinci imza sahibi ile suçlandırılması istenen Cumhurbaşkanı'ndan başka kimseye söz verilmez. Önce önerge sahibi konuşur.

Suçlandırılması istenen Cumhurbaşkanı, isterse, savunmasını yazılı olarak gönderebilir. Bu savunma Genel Kurulda aynen okunur. Önerge sahibine de savunmaya da süre sınırı konmaz. Daha sonra oylama yapılır. Yüce Divana sevk kararı için üye tamsayısının en az dörtte üçünün o yönde oy vermiş olması gerekir. Oylama gizli oyla yapılır.

Birinci fıkrada söz konusu önerge ile üçüncü fıkrada söz konusu Yüce Divana sevk kararında, hangi kanun hükmüne dayanıldığı ve suçlandırılması istenen Cumhurbaşkanı'nca işlendiği ileri sürülen suçun hangi gerekçeyle vatana ihanet sayılması gerektiği belirtilir.

Hükümet programının okunması

Madde 119- Cumhurbaşkanı'nca atanmakla kurulmuş bulunan Bakanlar Kurulunun programı, kuruluş tarihinden itibaren en geç bir hafta içinde Başbakan veya bir bakan tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisinde okunur .

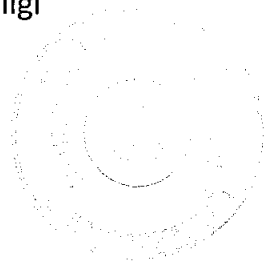
Bakanlar Kurulu programının okunacağı gün ve saat Danışma Kurulunca kararlaştırılır.

Yeni Bakanlar Kurulu kurulduğu sırada Türkiye Büyük Millet Meclisi toplantı halinde değilse, Başkanlıkça derhal toplantıya çağrılır.

Hükümet programının görüşülmesi; göreve başlarken güvenoyu

Madde 120- Bakanlar Kurulu programının Genel Kurulda okunmasından itibaren iki tam gün geçtikten sonra, program üzerinde görüşme açılır. Bu görüşme sırasındaki konuşma süreleri grubu bulunmayan milletvekilleri ile şahsı adına konuşanlar için onar, diğerleri için onbeşer dakikadan az olmamak üzere Danışma Kurulu tarafından kararlaştırılır.

Bu görüşme için söz almak, yeni Bakanlar Kurulu listesine dair Cumhurbaşkanlığı yazısının Genel Kurulda okunmasından sonra mümkündür.

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Görüşmelerin bitiminden bir tam gün geçtikten sonra güven oylamasına başvurulur. Güven oylaması açık oyla genel hükümlere göre yapılır.

Görev sırasında güvenoyu

Madde 121- Başbakan gerekli görürse, Türkiye Büyük Millet Meclisinden güven isteminde bulunabilir . Bu istem derhal, Başkanlıkça milletvekillerine duyurulur ve Meclis Resmi Bülteninde yayımlanır.

Bu istem üzerine Danışma Kurulu derhal, güven isteminin görüşüleceği gün ve saatler ile konuşma sürelerini belirler. Konuşma süreleri Gensoru görüşmesi kuralları esas alınarak Danışma Kurulu tarafından kararlaştırılır.

Güven istemi üzerinde görüşme, her halde, güven isteminin Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirilmesinden sonra bir tam gün geçmeden yapılamaz ve görüşmelerin bitmesinden sonra bir tam gün geçmedikçe oylanamaz.

Oylama açık oyla olur.

Başkanlık, üye tamsayısının salt çoğunluğu güvensizlik oyu kullandığı takdirde, Bakanlar Kuruluna güvensizlik oyu verildiğini, aksi halde Bakanlar Kurulunun güvenoyu aldığını bildirir.

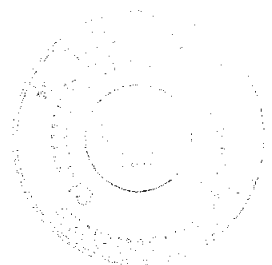
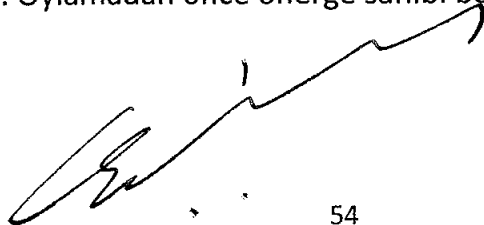
ONBİRİNCİ BÖLÜM

Olağanüstü Yönetim usulleri, Savaş Hali İlanı Ve Silahlı Kuvvetlerle İlgili Kararlar

Olağanüstü Hal ile ilgili kararlar

Madde 122- Anayasanın 121 inci maddesi gereğince Bakanlar Kurulu tarafından ilan edilen ve Resmi Gazetede yayımlanan olağanüstü hal ile ilgili karar, Başbakanlık tezkeresiyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur.

Yukarıdaki fıkrada söz konusu kararda öngörülen sürenin kısaltılması hakkında siyasî parti grupları veya en az yirmi milletvekilinin imzası ile görüşme sırasında önerge verilebilir. Oylamadan önce önerge sahibi beş dakikayı geçmemek üzere söz alabilir.

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Türkiye Büyük Millet Meclisince onaylanan olağanüstü halin süresinin uzatılmasına, değiştirilmesine veya olağanüstü halin kaldırılmasına dair Bakanlar Kurulu istemleri bu maddedeki usul ve esaslara göre görüşülür ve karara bağlanır.

Bu madde gereğince yapılacak görüşmeler genel hükümlere göre yapılır.

Sıkıyönetimle ilgili kararlar

Madde 123- Anayasanın 122 nci maddesi gereğince Bakanlar Kurulu tarafından ilan edilen ve Resmi Gazetede yayımlanan sıkıyönetimle ilgili karar, Başbakanlık tezkeresiyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur .

Sıkıyönetim ilanına dair kararın onaylanmasına veya sıkıyönetim süresinin değiştirilmesine veya sıkıyönetimin kaldırılmasına dair Bakanlar Kurulu isteminin ve siyasî parti grupları veya en az yirmi milletvekilinin imzası ile verilecek önergelerin işlem ve görüşmelerinde 122'nci madde hükümleri uygulanır.

Olağanüstü Hal ve Sıkıyönetim Kanun Hükmünde Kararnamelerinin görüşülmesi

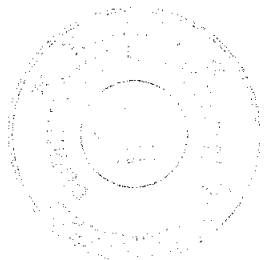
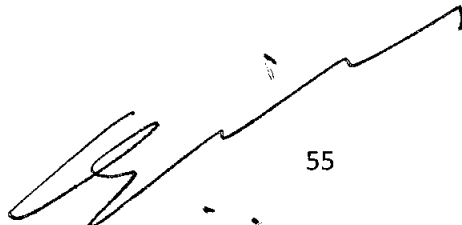
Madde 124- Anayasanın 121 ve 122 nci maddeleri gereğince çıkarılan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan kanun hükmünde kararnameler, Anayasanın ve İçtüzüğün kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesi için koyduğu kurallara göre ancak, komisyonlarda ve Genel Kurulda diğer kanun hükmünde kararnamelerle, kanun tasarı ve tekliflerinden önce ve en geç otuz gün içinde görüşülerek karara bağlanır.

Komisyonlarda en geç yirmi gün içinde görüşmeleri tamamlanmayan kanun hükmünde kararnameler Meclis Başkanlığınca, Danışma Kuruluna bilgi verilmekle beraber doğrudan doğruya Genel Kurul gündemine alınır.

Savaş hali ilânı

Madde 125- Anayasanın 92 nci maddesinin birinci fıkrası gereğince, yabancı bir devlete karşı veyahut belli bir devleti hedef tutmayıp Türkiye için savaş hukukunun yürürlüğe girmesini gerektiren hallerde savaş hali ilanına, Bakanlar Kurulunun istemi üzerine, Türkiye Büyük Millet Meclisince karar verilir. Bu kararı Cumhurbaşkanı uygular.

Ancak, Anayasanın 92 nci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen hallerde Cumhurbaşkanı da, Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar verebilir ve derhal Türkiye Büyük Millet Meclisini toplantıya çağırır.

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Silahlı Kuvvet gönderilmesi veya kabulü

Madde 126- Anayasanın 92 nci maddesinin birinci fıkrası gereğince, Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine veya yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye’de bulunmasına belli bir süre için, Bakanlar Kurulunun istemi üzerine, Türkiye Büyük Millet Meclisince izin verilebilir. Bu kararı Cumhurbaşkanı uygular.

ONİKİNCİ BÖLÜM

Yasama Dokunulmazlığı ve Üyeliğin Düşmesi

Yasama dokunulmazlığının kaldırılması istemi

Madde 127- Bir milletvekilinin dokunulmazlığının kaldırılması hakkındaki istemler Başkanlıkça, Anayasa ve İçtüzük Komisyonu ile Adalet komisyonları üyelerinden kurulu Karma Komisyona havale edilir.

Anayasa ve İçtüzük Komisyonu ile Adalet komisyonları üyelerinden kurulu Karma Komisyonun Başkanı, Başkanvekili, Raportörü ve Kâtipleri, Anayasa ve İçtüzük Komisyonunun Başkanı, Başkanvekili ve Kâtipleridir. Raportör her konu için Karma Komisyon üyeleri arasından seçilir.

Hazırlık Komisyonu ve görüşmeleri

Madde 128- Karma Komisyon başkanı, dokunulmazlık dosyalarını incelemek üzere dört üyesi ad çekme suretiyle belirlenen, beş üyeli bir hazırlık komisyonu teşkil eder.

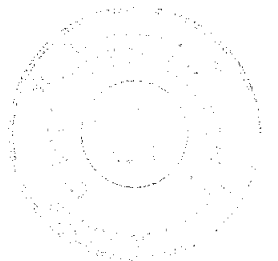
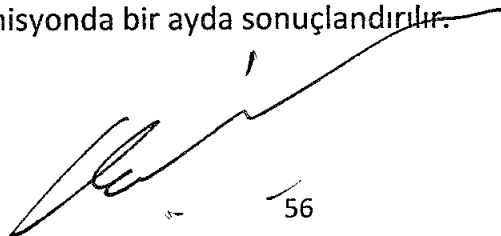
Raportör de, hazırlık komisyonunun üyesidir.

Hazırlık komisyonu kendine gizli oyla bir başkan ve bir kâtip seçer.

Bu komisyon bütün kâğıtları inceleyip gerekirse o milletvekilini dinler; tanık dinleyemez.

Hazırlık komisyonu raporunu göreve başlamasından itibaren en geç bir ayda verir.

Bu rapor Karma Komisyonda bir ayda sonuçlandırılır.

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Karma Komisyon raporu

Madde 129- Karma Komisyon, hazırlık komisyonunun raporunu ve eklerini görüşür.

Karma Komisyon dokunulmazlığın kaldırılmasına veya kovuşturmanın milletvekilliği veya bakanlık sıfatının sona ermesine kadar ertelenmesine karar verir.

Karma Komisyon raporu, kovuşturmanın ertelenmesi şeklinde ise Meclis Resmi Bülteninde yayımlanır. Yayımlı izleyen on gün zarfında bu rapora yazılı olarak itiraz edilmezse kesinleşir.

Rapor, dokunulmazlığın kaldırılması şeklinde ise veya üçüncü fıkra gereğince itiraz edilmişse Genel Kurulda görüşülür.

Kovuşturma ertelenmiş ve bu karar Genel Kurulca kaldırılmamış ise, dönem yenilenmiş olsa bile milletvekilliği sıfatı devam ettiği sürece ilgili hakkında kovuşturma yapılamaz.

Savunma hakkı

Madde 130- Dokunulmazlığının kaldırılması istenen milletvekili isterse hazırlık komisyonunda, Karma Komisyonda ve Genel Kurulda kendini savunur veya bir üyeye savundurur.

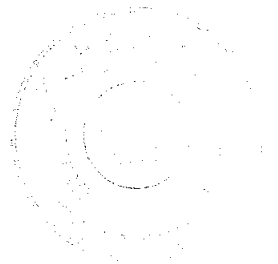
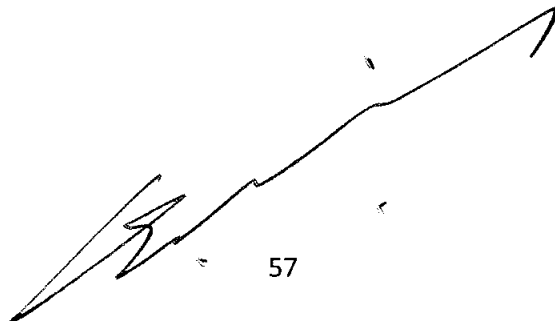
Savunma için çağrıda bulunan milletvekili davete uymazsa evrak üzerinde karar verilir.

Son söz her halde savunmanındır.

Dokunulmazlığının kaldırılmasını üyenin bizzat istemesi yeterli değildir.

Üyeliğin düşmesi

Madde 131- İstifa eden, Türkiye Büyük Millet Meclisine seçilmeye engel bir suçtan dolayı hüküm giyen, kısıtlanan, üyelikle bağdaşmayan bir hizmeti sürdürmekte ısrar eden, Meclis çalışmalarına özürsüz veya izinsiz olarak bir ay içinde toplam beş birleşim günü katılmayan milletvekilinin üyeliği, 132, 133 ve 134'üncü maddelere göre düşer.

Üyelikten istifa, hükümlülük ve kısıtlanma

Madde 132- Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğinden istifa eden milletvekilinin istifa yazısının gerçekliği Başkanlık Divanınca yedi gün içinde incelenip tespit edildikten sonra üyeliğinin düşmesine Genel Kurulca görüşmesiz karar verilir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğine seçilmeye engel bir suçtan dolayı kesin hüküm giyen veya kısıtlanan milletvekili hakkındaki kesinleşmiş mahkeme kararının Genel Kurulun bilgisine sunulmasıyla üyelik sıfatı sona erer.

Milletvekilliği ile bağdaşmayan bir görevi sürdürme

Madde 133- Anayasanın 82 nci maddesinde ve kanunlarda milletvekilliği ile bağdaşamayacağı belirtilen herhangi bir hizmeti veya görevi sürdürmekte ısrar eden üyelerin durumu Başkanlık Divanınca incelenir. Sonuç, Başkanlık Divanı kararı olarak Anayasa ve İçtüzük Komisyonu ile Adalet Komisyonları üyelerinden kurulu Karma Komisyona gönderilir.

Karma Komisyon, yasama dokunulmazlıklarının kaldırılmasındaki usullere göre durumu inceleyerek bir rapor hazırlar.

Bu rapor, Genel Kurulda görüşülür. Üyelik sıfatının düşmesi söz konusu olan milletvekili, isterse Karma Komisyonda ve Genel Kurulda kendisini savunur veya bir üyeye savundurur. Son söz her halde savunmanındır.

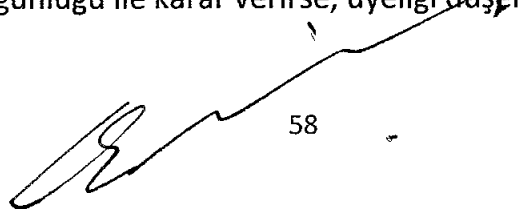
Üyeliğin düşmesi, Genel Kurulda gizli oyla karara bağlanır. Oylama, Karma Komisyon raporu üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasından itibaren yirmidört saat geçmeden yapılamaz.

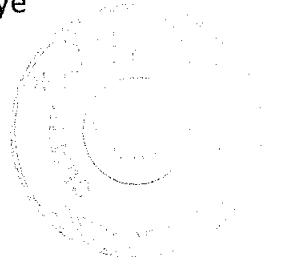
Milletvekillerinin devamsızlığı

Madde 134- Bir milletvekili Meclis çalışmalarına özürsüz veya izinsiz olarak bir ay içinde toplam beş birleşim günü katılmazsa devamsızlığı Başkanlık Divanınca tespit edilir ve Anayasa ve İçtüzük Komisyonu ile Adalet Komisyonları üyelerinden kurulu Karma Komisyona gönderilir.

Karma Komisyon, yasama dokunulmazlığının kaldırılmasındaki hükümlere göre durumu inceler ve raporunu hazırlar. Üyeliğinin düşmesi istenen milletvekili isterse Karma Komisyonda ve Genel Kurulda kendisini savunur veya bir üyeye savundurur. Son söz her halde savunmanındır.

Genel Kurul, devamsızlık sebebiyle milletvekilliğinin düşmesi gerektiğine üye tamsayısının salt çoğunluğu ile karar verirse, üyeliği düşer.

58

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Oylama, Karma Komisyon raporu üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasından itibaren yirmidört saat geçmeden yapılamaz.

Bir yasama yılı içinde izinsiz veya özürsüz olarak toplam kırkbeş birleşimden fazla yok sayılan milletvekilinin yolluklarının üç aylığı kesilir.

Devamsızlık ve izin

Madde 135- Genel Kurulda veya komisyonlarda yapılan yoklama veya açık oylamalarda özürsüz veya izinsiz olarak bulunmayan milletvekili o birleşimde yok sayılır.

Başkan yazıyla başvuran bir milletvekiline on günü aşmamak üzere izin verebilir.

Daha uzun süreli izinler için, Başkanlık Divanı karar verir ve bu karar Meclis Resmî Bülteninde yayımlanır.

Devamsızlık cetveli

Madde 136- Başkanlık Divanı milletvekillerinin Genel Kurul veya komisyon çalışmalarına katılmadığı günleri gösterir bir cetvel düzenleyerek bu cetvelin ilgili üyelere ait kısımlarını özel surette kendilerine gönderir.

Cetvele itirazı olan milletvekili aldığından başlayarak yedi gün içinde yazı ile itiraz edebilir.

Başkanlık Divanı itirazı inceler; gerekiyorsa ilgili üyeden bilgi ve belge ister, bundan sonra varacağı sonuca göre devamsızlık cetveli yayımlar.

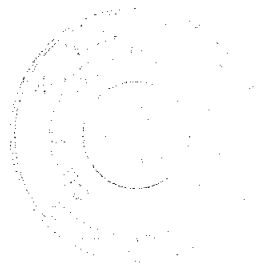
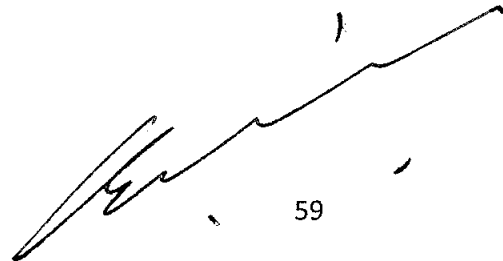
Devamsızlık cetveli bir yasama yılı içinde en az üç defa yayımlanır.

Devamsızlığın yaptırımı

Madde 137- Bir yasama yılı içinde izinsiz veya özürsüz olarak toplam kırkbeş birleşimden fazla yok sayılan milletvekilinin yolluklarının üç aylığı kesilir.

İki ay için izin alanların ödenek ve yollukları

Madde 138- Bir yasama yılı içinde aralıksız olarak iki ay veya daha fazla izin almış olan milletvekillerine ödenek ve yolluklarının verilebilmesi, Başkanlık Divanının kararına bağlıdır. Bu karar Meclis Resmi Bülteninde yayımlanır.

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Disiplin hükümleri

Disiplin cezaları

Madde 139- Milletvekillerine verilebilecek disiplin cezaları şunlardır:

1. Uyarma;
2. Genel Kurula hitap yasağı;
3. Kınama;
4. Meclisten geçici olarak çıkarma.

Uyarma

Madde 140- Uyarma cezasını gerektiren haller şunlardır:

1. Söz kesmek;
2. Sükûneti ve çalışma düzenini bozmak;
3. Şahsiyatla uğraşmak;

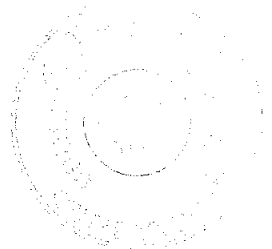
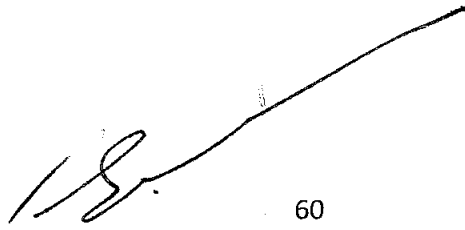
Uyarma cezasının verilmesi

Madde 141- Uyarma cezası verilmesinin gereğini takdir ve yerine getirme yetkisi, Başkana aittir.

Uyarma cezası alan milletvekili kendisini savunmak için söz isterse, bu üyeye oturumun veya birleşimin sonunda söz verilir. Başkan, gerekirse, daha önce söz verebilir.

Başkan, milletvekilinin açıklamasını yeterli görmezse, uyarma cezasını kaldırmaz; yeterli görürse, uyarma cezasını kaldırdığını bildirir.

Bir milletvekili aynı birleşimde iki defa uyarma cezası alırsa, durum, tutanak özetinde belirtilir.

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Hitabet yasağı

Madde 142- Aynı birleşimde iki defa uyarma cezası alan milletvekilinin o birleşimin sonuna kadar Genel Kurula hitaben söz söylemesi Başkanın teklifi üzerine, Genel Kurulca görüşmesiz ve işaret oyu ile yasaklanabilir.

Kınama

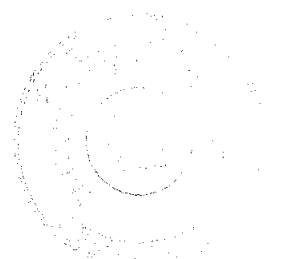
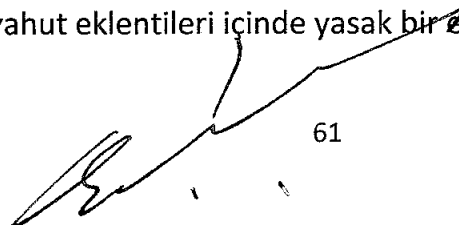
Madde 143- Kınama cezasını gerektiren haller şunlardır :

1. Aynı birleşimde iki kere uyarma cezası aldığı halde bunu gerektiren hareketten vazgeçmemek;
2. Bir ay içinde üç kere uyarma cezasına uğramış olmak;
3. Kaba ve yaralayıcı sözler sarf etmek ve hareketler yapmak;
4. Saldırıda bulunmak;
5. Mecliste gürültü ve kavgaya sebep olmak veya Meclisin görevini yerine getirmesini önlemek için toplu bir harekete girişilmesine önayak olmak.

Meclisten geçici çıkarma

Madde 144- Meclisten geçici olarak çıkarma cezası aşağıdaki hallerde verilir :

1. Aynı birleşim sırasında üç kere kınama cezasına uğramak;
2. Bir ay içinde beş kere kınama cezası almak;
3. Görüşmeler sırasında Cumhurbaşkanına, Türkiye Büyük Millet Meclisine, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanına ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanına, Başkanlık görevini yerine getiren Başkanvekiline hakarete bulunmak, sövmek veya onları tehdit etmek yahut Türkiye Cumhuriyetine veya onun Anayasa düzenine sövmek;
4. Görüşmeler sırasında halkı veya Devlet kuvvetlerini yahut kamu organ, kuruluş ve görevlilerini kanun dışı hareketlere, ayaklanmaya veya Anayasa hükümlerini bozmaya teşvik veya tahrik etmek;
5. Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kullanılan bina, bahçe ve arsalarla silahlı olarak girmek;
6. Meclis yapıları yahut eklentileri içinde yasak bir eylemde bulunmak.

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Meclisten geçici çıkarma cezasının sonuçları

Madde 145- Meclisten geçici olarak çıkarma cezası, en çok üç birleşim için verilir.

Bu ceza, verilir verilmez derhal yerine getirilir. Bu cezaya uğrayan milletvekili cezasının yerine getirilmesine karşı gelirse, Başkan, oturumu derhal kapatarak o milletvekilinin salondan çıkartılmasını idare amirlerinden ister.

Bu cezaya çarptırılan milletvekili, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Genel Kurul, komisyon, Başkanlık Divanı ve Danışma Kurulu çalışmalarına cezası süresince katılamaz.

Disiplin cezalarında savunma ve özür dileme

Madde 146- Kınama ve geçici olarak Meclisten çıkarma cezaları Başkanın teklifi üzerine Genel Kurulca görüşmesiz, işaret oyu ile kararlaştırılır.

Böyle bir cezaya uğratılması teklif edilen milletvekilinin savunmasını yapmak yahut bunu bir arkadaşına yaptırmak hakkıdır.

Kınama ve geçici olarak Meclisten çıkarma cezaları, tutanak özetine geçirilir.

Geçici olarak Meclisten çıkarma cezasına uğrayan bir milletvekili izin alıp kürsüden açıkça af dilerse Meclise girmek hakkını kazanır.

Disiplin cezaları Bakanlar Kurulu üyeleri hakkında da uygulanır.

ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Parlamento Etik Kurulu

Madde 147- Siyasi etik kültürünü geliştirmek, milletvekillerinin yapamayacağı işler ile davranış ilkelerinin ihlaline ilişkin hususları incelemek ve milletvekili sıfat ve konumuyla bağdaşmayan işlere ilişkin başvuruları inceleyip karara bağlamak üzere tüm siyasi parti gruplarının eşit üyeyle temsil edilmeleri şartıyla en az beş, en çok dokuz üyeden oluşan Parlamento Etik Kurulu teşkil edilir.

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Milletvekillerinin davranışları ile Anayasa, kanunlar ve İçtüzükte yer alan özel hükümler saklıdır. Parlamento Etik Kurulunun  alışma usul ve esasları ilgili kanunla belirlenir .

Parlamento Akademisi

Madde 148- Parlamenteoya, yasama ve denetim sürecine ilişkin olarak;

1. Araştırmalar yapmak, raporlar hazırlamak ve sunumlar yapmak,
2. Kamu kurum ve kuruluşları ile parlamento arasında işbirliğinin artmasına katkıda bulunmak,
3. Üniversitelerle ortak çalışmalar yapmak,
4. Uluslararası muadilleriyle işbirliği yapmak,
5. Sivil Toplum katılımını sağlamak,
6. Eğitim programları düzenlemek,
7. Yayın yapmak,

amacıyla Parlamento Akademisi kurulur.

Parlamento Akademisinin kanunla belirlenmiş hususlar dışında kalan hususlarla ilgili düzenlemeler Başkanlık Divanınca yapılır .

Tutanak türleri, tutanakların tutulması ve tutanakta düzeltme

Madde 149- Genel Kurulda, tam ve  zet olmak üzere, iki türlü tutanak tutulur.

Tam tutanak, ses alma makinesinin yardımıyla stenograflar ve İçtüzüğün gerektirdiği hallerde kâtip üyeler tarafından tutulur ve tutanak dergisinde yayımlanır. Tutanaklar dışında hangi metinlerin Tutanak Dergisinde yayımlanacağı İçtüzükte belirtilmeyen durumlarda Başkanlık Divanınca belirlenir.

Tam tutanağın bastırılıp dağıtılmasından başlayarak onbeş gün içinde ilgililer, gereken düzeltmelerin yapılması için Başkanlığa yazıyla başvurabilirler.

Bu başvurma  zerine, Başkanlık Divanı, gereken incelemeyi yapar. Başkanlık Divanı düzeltme istemini haklı görürse, bir düzeltme yayımlanır ve ait olduğu tutanak dergisine eklenir.

Bir yasama yılının son birleşiminin tutanak  zeti kâtip üyeler tarafından hemen orada yazılarak o birleşimin sonunda okunur.

Son birleşim tutanağında milletvekilleri tarafından yapılacak düzeltmeler ilk çıkacak Meclis Resmi Bülteninde yayımlanır.

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Kolluk tedbirleri

Madde 150- Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisine ait bina, bahçe ve arsaların iç ve dış güvenliğiyle ilgili tertip ve tedbirleri almakla yükümlüdür.

Tüm güvenlik kuvvetleri Başkanın emri altındadır.

Silah taşıma yasağı

Madde 151- Türkiye Büyük Millet Meclisi bina, bahçe, arsa ve eklerine silahla girmek yasaktır.

Güvenlik kuvvetlerindeki görevlilerle Başkanın istemi üzerine çağırılan silahlı kuvvetler ve diğer güvenlik kuvvetleri mensupları hakkında bu hüküm uygulanmaz.

Bu hükme aykırı hareket edenler Başkanlıkça derhal dışarı çıkartılır.

Çalışma salonlarına girme yasağı ve ziyaretçiler

Madde 152- Genel Kurul salonu ile komisyon odalarına Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinden, Meclis memur ve hizmetlilerinden, Hükümetin iş için gönderdiği memurlardan ve çağırılan uzmanlardan başka kimselerin girmesi yasaktır.

Girenler Başkanlıkça dışarı çıkartılır.

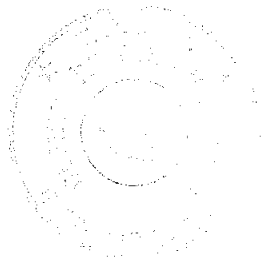
Ziyaretçilerin ziyaret usulleri bir yönetmelik ile düzenlenir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi eski üyeleri

Madde 153- Türkiye Büyük Millet Meclisi eski üyeleri, yasama, denetleme, dokunulmazlık, ödenek ve yolluk, Genel Kurul ve parti grup toplantılarına girme ile sadece milletvekillerine tanınmış özel hak ve imkânlar dışında kalan ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine tanınan bütün haklardan yararlanırlar.

Medya

Madde 154- Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul ve komisyonlarındaki çalışmaları takip edecek medya mensuplarına, Başkanlıkça özel bir giriş kartı verilir. Bu kartı taşımayan medya mensupları, Türkiye Büyük Millet Meclisinde medyaya ayrılan yerlere giremezler. Bu özel kartlarla ilgili esaslar, Başkanlık Divanınca kararlaştırılır.

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Türk ve yabancı medya mensuplarına özel dinleme locaları ve çalışma büroları ayrılması, Meclis binasının diğer kısımlarına girebilmeleri ve medya mensuplarına ilişkin sair hususlar, Başkanlık Divanınca düzenlenir.

Dinleyiciler

Madde 155- Dinleyiciler, birleşimin devamı süresince kendilerine ayrılan yerlerde sükûnet içinde oturmak zorundadırlar.

Dinleyiciler görüşmelerde, kabul veya ret yönünde söz, alkış yahut herhangi bir hareketle kendi düşüncelerini ortaya koyamazlar.

Bu yasağa uymayanlar, o yerin düzenini korumakla görevli olanlar tarafından hemen dışarı çıkarılırlar.

Türkiye Büyük Millet Meclisi içinde suç işlenmesi

Madde 156- Türkiye Büyük Millet Meclisi bina, bahçe ve arsaları içinde milletvekillerinden ve Bakanlar Kurulu üyelerinden başka bir kimse bir suç işler ve bu suç savcılığın kendiliğinden soruşturma açamayacağı fiillerden olursa, görevliler zanlıyı dışarı çıkartır.

Eğer suç, savcılığın kendiliğinden soruşturma açabileceği fiillerden ise, zanlı hemen savcılığa teslim edilir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin suç işlemeleri halinde Anayasanın 83 üncü maddesindeki hükümlere göre işlem yapılır.

ONBEŞİNCİ BÖLÜM

İdari İşler

İç hizmetlere dair mevzuat

Madde 157- Türkiye Büyük Millet Meclisinin iç hizmetleri, kanunlara ve bu içtüzüğe uygun olarak yürütülür.

Anayasaya, kanuna ve içtüzüğe uygun olmak şartıyla Başkanlık Divanı, Türkiye Büyük Millet Meclisinin iç hizmetlerine ait olmak üzere düzenleyici kararlar alabilir.

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Türkiye Büyük Millet Meclisinin heyetle temsili

Madde 158- Türkiye Büyük Millet Meclisinin temsil edilmesi gereken yurt içindeki törenlerde, Başkan veya Başkanlık Divanı üyeleri Türkiye Büyük Millet Meclisi adına hazır bulunur.

Böyle bir törene Türkiye Büyük Millet Meclisi adına bir heyet gönderilmesi gerektiği takdirde, bu heyet üyelerinin sayısı, Başkan tarafından tespit edilir. Bu heyette her siyasî parti grubundan en az bir milletvekili bulunur. Bu heyete, Başkan veya göstereceği başkanvekilllerinden birisi başkanlık eder.

Tetkik kurulu ve maddî hatalar

Madde 159- Meclis Başkanlığı kanun tasarı ve tekliflerini Anayasa dili, kanun yazılış tekniği bakımından incelemekle görevli yeteri kadar uzmandan kurulu bir heyet teşkil eder. Bu heyet komisyonlara danışmanlık yapar.

Kanun tasarı veya teklifinin Türkiye Büyük Millet Meclisince kabulünü gerektirecek oylamanın yapılmasından önce, metinde yazılış veya sıra bakımından bozukluk olduğu veya maddî hatalar bulunduğu ileri sürülürse ve komisyon veya Hükümet bu görüşe katılırsa metin, komisyona geri verilir. Bu şekilde düzeltilen maddeler de yeniden oylanır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi kütüphanesinden yararlanma

Madde 160- Türkiye Büyük Millet Meclisi kitaplığından faydalanma şartları, Başkanlık Divanınca onaylanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

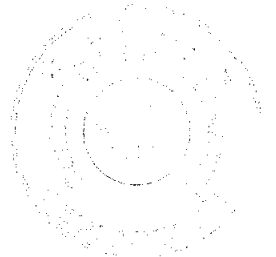
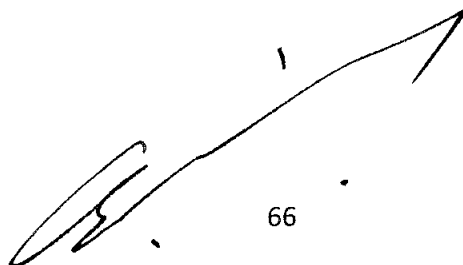
ONALTINCI BÖLÜM

Milletvekilliği ile ilgili Belgeler ve İşaretler

Özgeçmiş belgesi

Madde 161- Milletvekilleri Meclise katıldıkları ilk günlerde Başkanlığa birer özgeçmiş bildiriminde bulunurlar. Bu bildirimde milletvekilinin:

1. Soyadı ve adı;
2. Baba adı;

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

3. Doğduğu tarih ve yer;

4. İkametgâhı;

5. Tahsil derecesi; bildiği yabancı diller; varsa ihtisası, ilmî rütbeleri, madalya ve nişanları ile eserleri;

6. Mesleği;

7. Evli olup olmadığı; eşinin adı; varsa çocuklarının sayısı ve adları;

İle gerekli diğer hususlar yazılır.

Sonradan olacak değişiklikler, milletvekili tarafından yazıyla Başkanlığa bildirilir (174/2; -).

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi olmayan bakanlar da, bu madde hükümlerine tâbidirler.

Milletvekilleri, ayrıca, kanunlar gereğince doldurmaları gereken diğer belgeleri ve mal bildirimini Başkanlığa verirler.

Tanıtıcı belgeler

Madde 162- Milletvekillerine, bir kimlik cüzdanı, rozet, hamail ve bindikleri vasıtayı tanıtıcı plâka veya işaret verilir.

Milletvekilliğiyle ilgili belge ve işaretlerin nitelikleriyle nerelerde kullanılacağı, Başkanlık Divanınca yapılacak bir yönetmelikte tespit olunur.

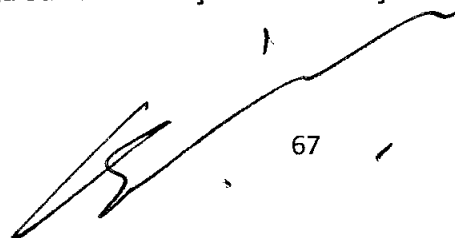
Eski milletvekillerine de rozet ve şekli Başkanlık Divanınca tespit edilecek ayrı bir kimlik cüzdanı verilir.

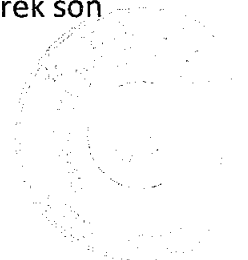
ONYEDİNCİ BÖLÜM

Mali İşler

Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçesinin hazırlanması

Madde 163- Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe tasarısı idare amirleri tarafından hazırlanıp Başkanlığa sunulur. Bütçe tasarısı Başkanlık Divanınca incelenerek son şeklini alır.

67

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçesinin sadece Türkiye Büyük Millet Meclisi hizmetlerine dair maddelerinden yapılacak harcamalarla ilgili verile emirleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı tarafından imzalanır.

Hangi verile emirlerinin kendi yerine idare amirleri tarafından imzalanacağını, Başkan takdir eder.

Bina, bahçe ve arsaların yapım, imar ve onarımı hakkındaki kararlar, Başkanlık Divanınca alınır.

Harcamaların denetimi

Madde 164- Hesapları İnceleme Komisyonu, Genel Kurulca kabul edilen Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçesiyle Meclise bağlı bütçelerin tatbikatına nezaret eder.

Saymanlığın denetlenmesi yılda altı defadan az olamaz.

Komisyon, söz konusu incelemelerinin sonucunu bir raporla Genel Kurula sunar.

Harcamaların vize edilmesi

Madde 165- Verile emirleri, Hesapları İnceleme Komisyonu Denetçi Üyesi tarafından harcamanın yapılmasından önce vize edilir.

Denetçinin özürlü olması halinde, bu görevi, komisyonun Sözcüsü yapar.

Hesapları İnceleme Komisyonu Denetçi Üyesi veya onun izinli veya özürlü olması halinde Sözcüsü, tatil ve araverme sırasında Ankara'da bulunur.

Eşya ve demirbaşların denetlenmesi

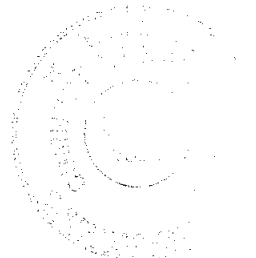
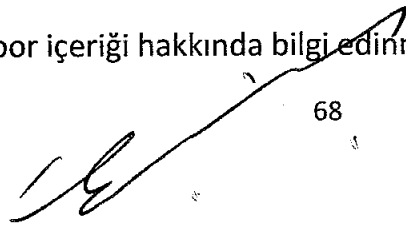
Madde 166- Türkiye Büyük Millet Meclisi eşya ve demirbaş defterleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi idare amirleri tarafından tutulur ve Hesapları İnceleme Komisyonuna sunulur.

Komisyon, mevcut eşya ve demirbaşları, kurul halinde denetler ve bahis konusu defterleri inceleyerek, raporunu, Genel Kurula sunar.

Kesinhesap

Madde 167- Hesapları İnceleme Komisyonu, her malî yılın sonunda, Türkiye Büyük Millet Meclisine ait geçen yıl bütçesinin kesinhesabını bir raporla birlikte Genel Kurula sunar.

Genel Kurul bu rapor içeriği hakkında bilgi edinmekle yetinir.

ONSEKİZİNCİ BÖLÜM

İçtüzüğün değiştirilmesi

Madde 168- İçtüzükte değişiklik yapılmasını öngören teklifler, milletvekillerce yapılabilir. İçtüzük teklifleri, kanun teklifleri gibi görüşülür.

Teklifler, Anayasa ve İçtüzük Komisyonunda incelendikten sonra, bu Komisyonun raporu esas olmak üzere, Genel Kurulda görüşülür ve sonuçlandırılır.

Anayasa ve İçtüzük Komisyonu, İçtüzükte karşılaşılan boşluk ve aksaklıkları ve bunların doldurulması ve düzeltilmesi için uygun gördüğü tedbirleri, bir rapor halinde Meclis Başkanlığına sunar. Bu rapordaki görüşler Başkanlık Divanınca da benimsenirse, Meclis Başkanı İçtüzükte gerekli değişiklik tekliflerinin yapılması için Genel Kurulu uyarır.

İçtüzük değişiklikleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi kararı olarak Resmî Gazetede yayımlanmakla yürürlüğe girer; kararda, ileriye ait başkaca bir yürürlük tarihi de gösterilebilir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi kararlarının yayımlanması ve yürürlüğe girmesi

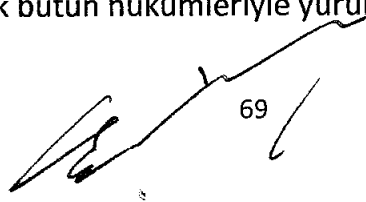
Madde 169- Bu İçtüzükte bahis konusu Başkanlık Divanı tarafından hazırlanan yönetmelikler ve düzenleyici kararlar Resmî Gazetede yayımlanmakla yürürlüğe girer; kararda ileriye ait başkaca bir yürürlük tarihi de gösterilebilir.

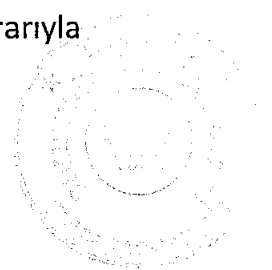
Meclis kararları ile Meclisin yaptığı seçimlerin sonuçlarından ve Başkanlık Divanı kararlarından hangilerinin Resmî Gazetede yayımlanacağı Başkanlık Divanının hazırlayacağı bir yönetmelikte belirtilir.

ONDOKUZUNCU BÖLÜM

Son Hükümler

Madde 170- Türkiye Büyük Millet Meclisinin Tarih ve No'lu kararıyla yürürlüğe konan İçtüzük bütün hükümleriyle yürürlükten kaldırılmıştır.

69

Oktay Ekşi
İstanbul Milletvekili

Yürürlük

Madde 171- Bu İktüzük, Resmi Gazetede yayımlandığı gün yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 172- Bu İktüzük, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.

